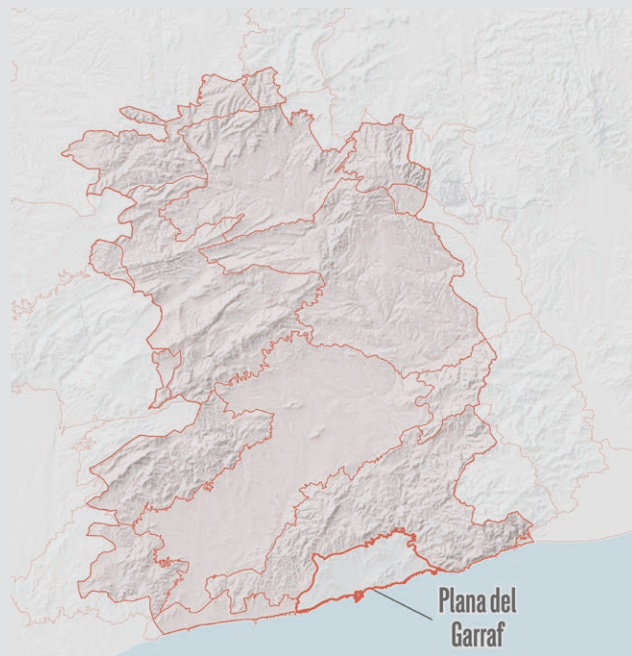
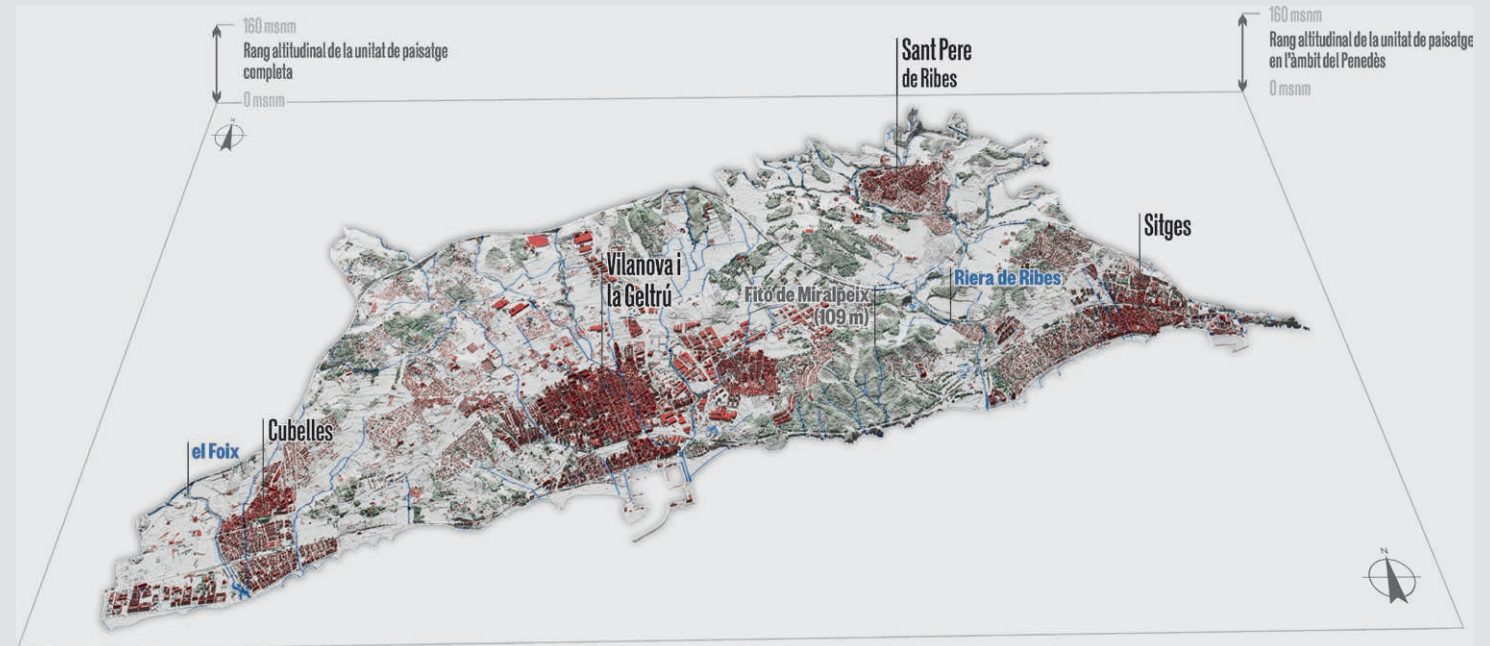
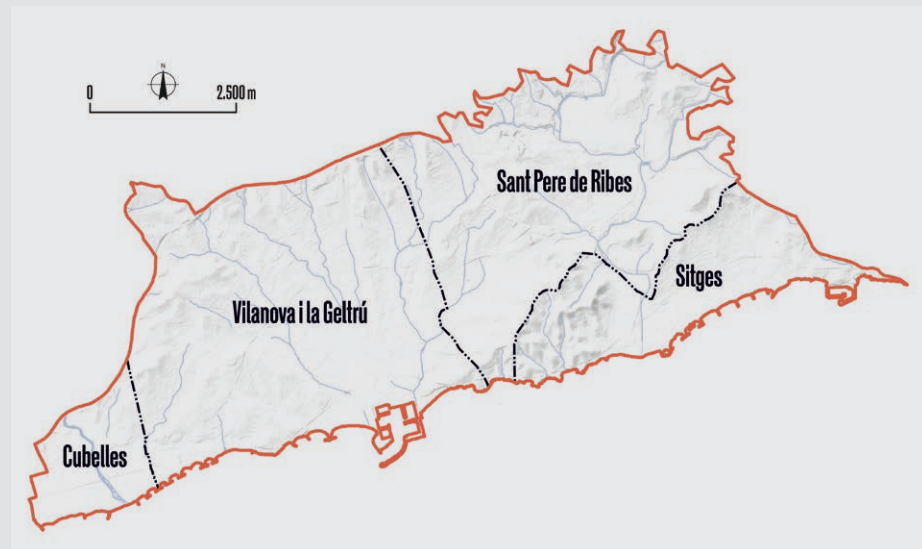

UNITAT DE PAISATGE

PLANA DEL GARRAF

El paisatge de la Plana del Garraf és una combinació de paisatge urbà i agrari amb contacte directe al mar amb una forta pressió urbana a mesura que ens apropem a la línia marítima. A la imatge, Vilanova i la Geltrú. Departament de Territori

COMARQUES

Garraf

SUPERFÍCIE

5.519 ha

MUNICIPIS

Els municipis inclosos parcialment o totalment dins de la unitat són Cubelles, Vilanova i la Geltrú, Sant Pere de Ribes i Sitges.

LÍMITS

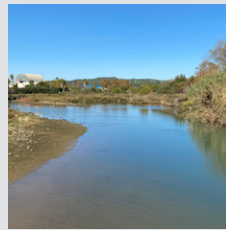
El límit septentrional de la unitat ve marcat en gran part per la cota orogràfica entre la plana i el vessant de la muntanya de la serralada Litoral. Comença al nord del nucli urbà de Sant Pere de Ribes i baixa direcció sud-oest fins a trobar la C-32. A partir d'aquí, segueix el traçat de la C-32 fins al quilòmetre 14. No obstant això, entre el quilòmetre 18 i 19, la unitat forma una banya direcció nord-oest i engloba el Corral d'en Roc fins gairebé els peus de la Talaia.

El límit oest ressegueix la via de connexió entre la C-32 i la C-31 i passa direcció sud per l'est de l'antiga Central tèrmica de Cubelles. Arriba a la platja travessant la línia de ferrocarril de la R2 sud entre Sant Vicenç de Calders i Barcelona fins a arribar a la platja de la Mota de Sant Pere.

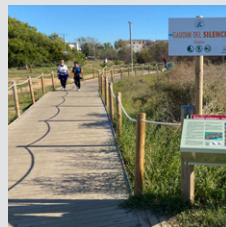
El límit sud de la unitat és la línia de mar, resseguint tot el conjunt d'espigons i ports, on destaca el Port de Vilanova i la Geltrú i Sitges, i diferents platges i espais naturals, com la desembocadura del riu Foix, al Cap de Sant Pere, o bé els Colls-Miralpeix.

El límit est de la unitat arrenca prop del port esportiu d'Aiguadolç i ascendeix latitudinalment enganxat al poble de Sitges fins a trobar i solapar-se un tros més amb la C-32 entre els quilòmetres 31 i 30. A partir d'aquí, segueix a peu de vessant la cota altimètrica entre la plana i el massís garrafí, vorejant el turó de la Carretera (153 m), i travessant les rieres de Jafre i de Begues, altre cop al nord del nucli urbà de Sant Pere de Ribes.

CARÀCTER

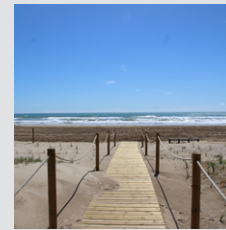
Plana costanera sobre substrat calcari, de pendent suau vers el mar, situada a migjorn de la serralada Litoral, amb el mar com a referent visual des de qualsevol punt

L'espai d'interès natural dels Colls Miralpeix funciona com a pulmó verd, però a la plana també hi ha diverses bosquines situades entre els espais agrícoles i urbanitzats

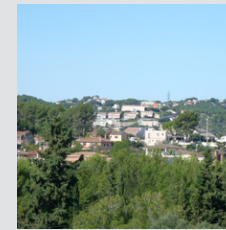
Mosaic agrícola eminentment de vinya, amb masos singulars i claps de pineda, fragmentat i en retrocés

Façana marítima que combina trams naturals i de gran valor paisatgístic amb zones urbanitzades, passeigs, espigons i ports esportius

Les infraestructures de mobilitat (C-32, C-31 i C-15 i línia de RENFE) que fragmenten el mosaic agrícola, són els principals agents transformadors del paisatge, i tenen un gran potencial per descobrir els valors de la Plana del Garraf

Combinació d'assentaments residencials aïllats i de baixa densitat, amb d'altres annexats als nuclis antics

Els nuclis de Cubelles, Sant Pere de Ribes, Vilanova i la Geltrú i Sitges són referents urbans on es combinen elements patrimonials i de valor estètic i simbòlic amb fortes dinàmiques a les perifèries

PUNTS D'OBSERVACIÓ

20. Castell de Miralpeix (Sitges, Garraf)

21. Ermita de Sant Pau (Sant Pere de Ribes, Garraf)

82. Punta Grossa (Sitges, Garraf)

83. Turó de la Punta (Sitges, Garraf)

84. Espigó del Port de Vilanova (Vilanova i la Geltrú, Garraf)

ITINERARIS

No motoritzats

48. Camí ramader de Marina

72. GR-92 Sender del Mediterrani

73. GR-92 Sender del Mediterrani (variant interior)

Motoritzats

25. Cubelles-Canyelles

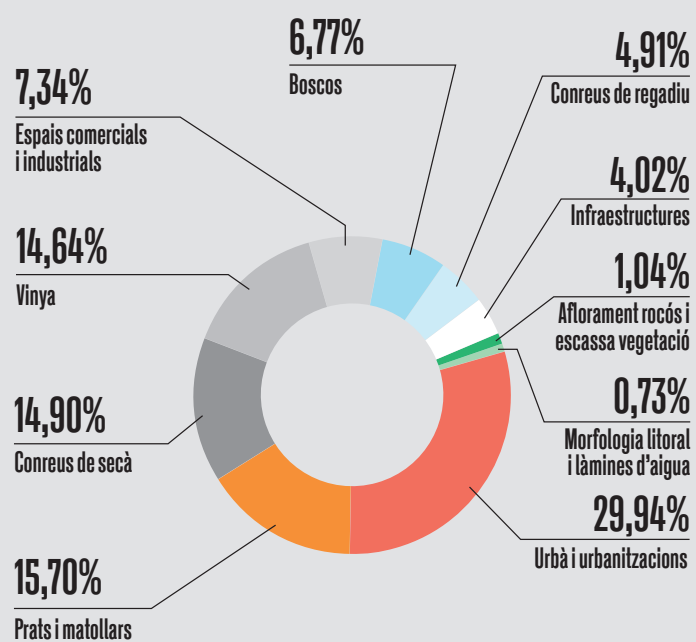
27. Canyelles-Olivella

29. Port Ginesta-Sitges (Corbes del Garraf)

31. Cubelles-Castellet

32. Vilanova i la Geltrú-Sitges

GRANS USOS I COBERTES DEL SÒL

OBJECTIUS DE QUALITAT PAISATGÍSTICA

1/ Un nucli de Sant Pere de Ribes, Vilanova i la Geltrú, Sitges i Cubelles ordenats, que mantinguin els seus referents paisatgístics, i amb un contacte de qualitat amb el mosaic agrícola de la plana.

2/ Unes infraestructures de mobilitat integrades al paisatge, amb eixos viaris i ferroviaris que minimitzin la seva incidència en els valors paisatgístics de la plana, i que potenciïn la contemplació del massís i la plana.

3/ Un paisatge agrari amb retalls de bosc que preservi els seus valors vinculats a llur producció i es mantinguin els seus usos davant el creixement urbà.

4/ Un sistema de punts d'observació i itineraris que permetin captar la diversitat, el caràcter i els valors principals del paisatge de la Plana del Garraf.

5/ Una façana marítima urbana endreçada, que integri els passejos, les vies ferroviàries i les edificacions en el paisatge, respectuosa amb les singularitats i potenciant els seus valors històrics i socials.

6/ Uns espais naturals costaners de Colls - Miralpeix, les desembocadures del Foix i de la riera de Ribes, les dunes de la platja Llarga de Vilanova, de la platja de la Mota de Sant Pere i de la platja de Sant Cristòfol, i l'Ortoll, ben conservats.

EVOLUCIÓ HISTÒRICA DEL PAISATGE

Aquest territori ha estat habitat i transformat des de ben antic, amb la peculiaritat que bona part dels emplaçaments es troben ran de costa. Així, s'han localitzat restes del neolític mitjà prop del mas de l'Esquerrer (entre Vilanova i la Geltrú i Cubelles) o diversos jaciments ibers (com el del Puig de Sant Cristòfol i el de Darró, a Vilanova i la Geltrú, o el de la Mota de Sant Pere, a Cubelles), que eren feudataris o secundaris en relació amb els assentaments més importants situats en els punts elevats de l'interior. Cal dir que bona part dels jaciments litorals es localitzen al costat dels aiguamolls que antigament solcaven tota la línia costanera de manera més o

menys contínua, documentats des de l'edat mitjana, i que s'aprofitaven per a la caça i la pesca. Es té constància d'uns primers intents de dessecació mitjançant fustes i terres ja en període iber, que seguirien durant el període romà.

Tanmateix, els estanys d'aigües somes i els prats associats van perviure força conservats fins al segle XVIII, moment a partir del qual es va iniciar la privatització dels espais comunals i es van intensificar els treballs de drenatge i rebliment, per bé que van perviure molts petits aiguamolls ben bé fins a mitjans del segle XX i, en alguns casos, fins fa uns decennis.

El paisatge agrícola ha estat marcat tradicionalment pel predomini de les vinyes, documentades des de l'edat mitjana, que van adquirir gran prestigi per la malvasia, documentada ja a finals del segle XVI, que s'exportava en vaixell també des de temps molt reculats.

A finals del segle XVIII, Papiol relata en relació amb el terme de Vilanova: “[...] algunos mayores bosques había cuando el pueblo no tenía los aumentos del día, pero al paso que ha ido creciendo, se aumentó la agricultura, y fue preciso asolarlos”, i afegeix, en una delatadora descripció: “[s]i alguna pequeña porción se encuentra

El jaciment del poble iber de Darró, situat a Vilanova i la Geltrú, és un dels testimonis de la presència d'ibers a la zona. Joan Soler i Gironès

que tenga tierra, se arrancan a viva costa las rocas y a fuerza de pólvora, para plantarlo de viñas, en tanto que puede decirse, no verse pueblo que con tanto trabajo se halle reducido a tan fructífero y hermoso plantío como éste” (Papiol, 1790 [ed. 1990]: p. 43; 55). Les successives desamortitzacions van afavorir la intensificació del conreu i la transformació de boscos i matollars en vinya, que es beneficiava molt de la proximitat al mar i esdevenia un conreu molt rendible. El paisatge de vinyes, però, distava molt de ser uniforme. Així es recull en un text de finals de segle: “Xarel·lo prefereix los terrenos suaus i un xic gredosos”, “la garnatxa los terrenos protegits dels vents del nord”. És a dir, en època de domini de la vinya no hi havia un únic paisatge de vinya, sinó un mosaic de diverses varietats amb diferències pel que fa a la seva localització sobre el territori. El paisatge de vinya incloïa també una sèrie de masos grans i de petites i nombroses “casetes que sols serveixen per a resguard del conreu de moscatell”.

Segons el cens (amillament) de 1861 del terme de Vilanova i la Geltrú, hi havia un 1,5% de conreu de reg, un 72,5% de secà i un 26% no conreat. D'entre els espais conreats, es donava un ampli predomini de la vinya (64%), seguida del cereal de secà (19,8%) i del garrofer (13,3%), mentre que els fruiters de secà i l'olivera eren irrellevants. Dins del sòl no conreat, el predomini dels erms i matollars era absolut (93,7%), mentre que els boscos eren testimonials (2,5%), fins i tot més escassos que els ja molt delmats prats i jonqueres litorals (3,7%).

Les hortes mereixen una menció a part, pel fet que en el seu temps aprofitaven el ric aquífer litoral. El sistema d'aprofitament eren les sínies d'origen àrab, mogudes amb tracció animal, de les quals resten escassos exemples. Posteriorment, les sínies van ser substituïdes per pous, dels quals se'n conserven alguns (col·legi Garbí). Les hortes, com que requerien una dedicació important, se situaven a la vora de les poblacions, com s'evidencia en el terme de Vilanova i la Geltrú, i que s'han anat transformant en sòl

urbà. Algunes d'aquestes hortes se situaven a penes a un centenar de metres del mar, com per exemple a Ribes Roges.

Un fet cabdal en l'esdevenir paisatgístic de la unitat va ser l'entrada en servei el 1886 de la carretera de les costes de Garraf, fet que va permetre la comunicació terrestre de la Plana de Garraf amb la ciutat de Barcelona sense passar pel Penedès.

La crisi de la fil·loxera a la Plana del Garraf va tenir una derivada singular: el projecte de transformar en regadiu les terres més planeres entre Calafell i Sant Pere de Ribes, mitjançant el projecte de l'embassament del riu Foix. Malauradament, els problemes d'impermeabilització del vas en un terreny calcari altament fissurat, juntament amb els migrats cabals del riu, van limitar molt la transformació desitjada, que no va culminar fins l'any 1937. Al cens de 1949 a Vilanova i la Geltrú es va evidenciar el fracàs del projecte de transformació en conreu hortícola de la plana litoral, atès que les hortalisses només van assolir el 7,7% de l'espai agrícola, i el conjunt dels espais regats molt poc més. Dins del predomini del secà va destacar l'important augment dels garrofers (35,8%) i el cereal de secà (30,2%), i el declivi de la vinya (22%). Pel que fa al sòl no conreat, destacava el tímid augment del bosc (11,9%) i la desaparició de les jonqueres.

A la resta de la plana, la vinya alternava, i encara alterna, amb petites extensions de bosc mediterrani, especialment al vessant obac dels petits turonets que s'alcen al nord-est de la plana. Cal destacar el fet que alguns conreus arribaven gairebé al mar i deixaven lliures únicament els primers metres per causa de la sal dipositada pels temporals de Llevant.

Històricament, la franja costanera va estar lliure de qualsevol construcció, excepte al nucli de Sitges i al “barri de Mar” de Vilanova i la Geltrú, típic barri de pescadors molt humils. Aquesta costa va experimentar un important procés

d'artificialització, que es va iniciar amb la construcció del port de Vilanova i la Geltrú vers el 1953. El creixement d'aquest port i l'aparició de la nova platja del Far, la construcció de defenses i espigons i esculleres per retenir la sorra de les platges, l'ampliació dels passeigs marítics i la creació cap al 1980 del port d'Aiguadolç a Sitges han transformat gairebé tota la costa. Al límit oest de la unitat, la construcció de la central tèrmica de Cubelles, just al límit amb el Litoral del Penedès, va afectar els aiguamolls i les antigues salines que encara romanien a la zona i, malgrat el rebuig que va despertar inicialment per raons estètiques i ambientals, tot el litoral a l'oest del Foix s'ha acabat urbanitzant.

Al sector de la platja de Vilanova i la Geltrú, la indústria i el ferrocarril ja tenien una presència notable en el paisatge fa més d'un segle, presència que va anar a més al llarg del segle XX fins al punt d'ocupar (juntament amb els més recents espais logístics) tot l'espai d'hortes fins a Vilanova, així com d'altres a Sant Pere i Sitges,

Cubelles l'any 1966 on s'aprecia la desembocadura del riu Foix i la poca urbanització de la zona aquella època. ICGC, Fons SACE

on fins als anys 60 la indústria –com ara la del calçat– es mantenia dins el nucli.

Però el fenomen que més intensament ha marcat aquest territori ha estat la proliferació de nous habitatges sobre els antics camps i vinyes. Aquest fenomen ha tingut almenys tres fases molt diferenciades, en cada una de les quals es va construir amb tipologies també molt variades. La primera etapa va ser la de construcció de cases d'estiueig, de la qual es poden destacar dues intervencions urbanístiques ben interessants i que es conserven: Terramar, a Sitges, i el Far (abans “Farola”), a llevant de Vilanova i la Geltrú. També es van construir algunes residències aïllades de gran qualitat, com can Maristany.

La segona fase va ser l'ocupació de les terres menys productives (petits boscos de pi i erms) per un gran nombre d'edificacions aïllades per a segones residències, ocupades estacionalment. A primera línia de mar o en els nuclis situats més a prop de les platges s'hi va instal·lar la població amb major poder adquisitiu, mentre que el nivell de renda disminuïa a mesura que es penetrava més cap a l'interior.

La tercera va ser conseqüència de l'expansió de l'àrea metropolitana de Barcelona arran de l'obertura dels túnels de Garraf i es va iniciar cap al 1996, amb la creació d'un gran nombre de nous habitatges que, en part, van ocupar antics espais industrials i, en part, antics camps i hortes al voltant de tots els nuclis. Aquests habitatges, de primera residència, es caracteritzaven per la seva variabilitat tipològica, des de blocs relativament alts fins a cases aïllades en parcel·les relativament extenses.

Així, aquest procés d'artificialització s'ha donat de forma lleugera però constant encara durant la darrera dècada del segle XX i principis del segle XXI, ja que tant la superfície urbanitzada com els espais industrials i comercials i els ocupats per infraestructures han crescut, essent el creixement més accentuat el d'infraestructu-

res, que durant els anys noranta del segle XX, van multiplicar per sis la superfície ocupada.

Des del punt de vista paisatgístic, el paisatge urbà de Sitges mereix una menció a part. Com que va ser valorat en època molt primerenca pels visitants, el centre ha mantingut l'aspecte de petita ciutat del segle XIX. Això sí, amb l'excepció molt notable del front marítim, concebut com un "espai temàtic" ja als inicis del modernisme: el sector de la Punta fins a la platja de Sant Sebastià va ser creat com un espai de reconstrucció d'uns suposats valors medievals, a partir de les restes del castell i de l'hospital gòtic, visible a l'interior del museu Maricel. La presència de Rusiñol, amb el seu Cau Ferrat, i de Ramon Casas a la casa veïna, reafirmaren definitivament el mite mediterrani de la vila. Com a resultat, la vista actual de la Punta és una de les icones visuals més representatives de tot el Mediterrani. La resta de la façana marítima també va ser tematitzada a partir de la creació del passeig marítim, fins connectar amb la urbanització de Terramar.

En les tres darreres dècades del segle XX i les dues primeres del segle XXI, el paisatge de la unitat s'ha transformat substancialment. La vegetació natural però ha aconseguit mantenir

la seva extensió, ocupant actualment quasi una cinquena part de la superfície total de l'àmbit, tot i que amb fluctuacions, i ha millorat pel que fa a l'estructuració de les comunitats forestals, de manera que disminueixen les bosquines, generades com a conseqüència dels incendis i de feixes abandonades que creixien al principi del període, i augmenten els espais amb vegetació relativament densa, masses forestals de pinedes i matollars mediterranis que es presenten però de forma discontinua i que es poden localitzar clarament en el litoral entre Sitges i Vilanova i la Geltrú i en altres indrets de l'àmbit. Alhora, davalla l'extensió de la màquia litoral de garric i margalló, fruit de la urbanització del litoral. En els darrers anys la transformació del paisatge forestal, sobretot a favor d'una major urbanització i d'una lleugera recuperació de la vinya, ha estat però molt reduïda i limitada a espais ja circumdants d'àrees urbanes o vinyes existents.

Des de finals de la dècada dels 80 del segle XX fins a la primera dècada del segle XXI s'ha produït una transformació important del paisatge agrari, el detonant de la qual ha estat l'increment considerable i la millora progressiva de les infraestructures viàries, que han facilitat l'accessibilitat entre aquest àmbit i la seva transformació.

Badia de Sitges l'any 1960, el municipi va ser valorat en època molt primerenca pels visitants. ICGC, Fons SACE

Període	Data	Procés històric i fets històrics destacables	Configuració del paisatge
PALEOLÍTIC			
NEOLÍTIC		Jaciments neolítics del mas de l'Esquerrer	— Primers conreus (cereals, lleguminoses) i activitats artesanals. Assentaments a l'entorn de l'Anoia, desforestació de les parts baixes però manteniment de la faixa de bosc de ribera.
EDAT DELS METALLS		Jaciments funeraris dispersos pel territori	— Primers poblats formats per cabanes circulars a les valls.
ÈPOCA IBÈRICA		Jaciments ibers	— Estructures de poblament feudatària dels assentaments més importants situats en els punts elevats de l'interior. Primers intents de dessecació mitjançant fustes i terres. — Litoral amb presència d'aiguamolls utilitzats per a la caça i pesca.
EDAT MITJANA	SEGLES XVI-XVII		— Paisatge agrícola amb clar predomini de les vinyes, amb important presència de la malvasia
EDAT MODERNA	SEGLE XVIII		— Privatització dels espais comunals i intensificació dels treballs de drenatge i rebliment dels aiguamolls. — Intensificació del conreu de la vinya, en detriment de boscos i matollars. — Mosaic de diverses varietats amb diferències pel que fa a la seva localització sobre el territori. — Presència de nombrosos masos grans i de petites casetes per a usos agrícoles.
	SEGLE XIX	Cens de 1861 del terme de Vilanova i la Geltrú. 1886 Posada en servei de la carretera de les Costes del Garraf	— Predomini del paisatge de la vinya (64% del territori), seguit pel cereal de secà (19,8%) i del garrofer (13,3%). Del sòl no conreat, la majoria són erms i matollars, mentre que els boscos són testimonials. — Presència d'hortes a la vora de les poblacions i també a penes d'un centenar de metres del mar a Ribes Roges. — Tematització del front marítim de Sitges, des del sector de la Punta fins a la platja de Sant Sebastià amb la reconstrucció d'uns suposats valors medievals a partir de les restes del castell i de l'hospital gòtic.
EDAT CONTEMPORÀNIA	CA. 1950		— Augment dels garrofers (35,8%) i el cereal de secà (30,2%), i declivi de la vinya (22%). Pel que fa al sòl no conreat, tímid augment del bosc (11,9%) i desaparició de les jonqueres. — Petites extensions de bosc mediterrani, especialment al vessant obac dels petits turonets que s'alcen al nord-est de la plana. — Paisatge urbà del litoral limitat al nucli de Sitges i al «barri de Mar» de Vilanova i la Geltrú. — A Sant Pere i Sitges la indústria es manté dins el nucli. A Vilanova i la Geltrú, presència de la indústria i el ferrocarril al sector de la platja. — Primeres urbanitzacions de baixa densitat a Terramar a Sitges i el Far a llevant de Vilanova i la Geltrú
	DES DE 1950		— Inici de l'artificialització del litoral. — Construcció (1953) i creixement del port de Vilanova i la Geltrú, aparició de la nova platja del Far, construcció de defenses i espigons per retenir la sorra de les platges, ampliació dels passeigs marítims i creació cap al 1980 del Port d'Aiguadolç a Sitges. — Ocupació de les terres menys productives (petits boscos de pi i erms) per un gran nombre d'edificacions aïllades per a segones residències, ocupades estacionalment, tant a primera línia de mar com més cap a l'interior.
	DES DE MITJANS DE LA DÈCADA DE 1990 FINS A L'ACTUALITAT		— Manteniment i densificació dels espais forestals, distribuïts en masses discontinües. — Davallada del conjunt de la superfície conreada, excepte la vinya, que manté la seva presència. Domini de la vinya (12% del territori) i el cereal de secà, alternats amb petites extensions de bosc mediterrani. — Expansió de les infraestructures viàries ràpides. — Construcció d'un gran nombre de nous habitatges de gran variabilitat tipològica (blocs alts, cases aïllades en parcel·les grans, cases adossades, etc.), que ocupen antics espais industrials i antics camps i hortes al voltant de tots els nuclis. — Urbanització intensiva del territori (més del 40% de la unitat són usos urbans) mitjançant una urbanització caòtica, de baixa qualitat i gran variabilitat tipològica (habitatges, espais industrials i logístics, de serveis, etc.). — El nucli antic i l'exemple de Vilanova i la Geltrú, Sitges i, en menor mesura, Sant Pere de Ribes i Cubelles mantenen una certa imatge de qualitat urbana.

CARÀCTER

PLANA COSTANERA SOBRE SUBSTRAT CALCARI, DE PENDENT SUAU VERS EL MAR, SITUADA A MIGJORN DE LA SERRALADA LITORAL, AMB EL MAR COM A REFERENT VISUAL DES DE QUAALSEVOL PUNT

- ▼ Plana costanera sobre substrat calcari, amb llims i còdols provinents de l'erosió dels relleus prominents dels voltants. Manté un pendent suau i força uniforme vers el mar, excepte per la presència d'una alineació de turons que aïlla Sitges de la resta del territori i que arriba al mar pels penya-segats dels Colls i Miralpeix.
- ▼ Gràcies al pendent, el mar és el referent visual de pràcticament tota la Plana del Garraf, ja que és visible des de pràcticament qualsevol indret.

- ▼ El massís del Garraf rodeja tota la unitat i actua com a fons escènic de la Plana del Garraf, juntament amb les serres del fitó de Miralpeix i el Codolet.
- ▼ Fàcil visibilitat de pedreres de la unitat del Garraf des de diferents punts elevats de la Plana del Garraf que deterioren el valor estètic dels fons escènics.
- ▼ El riu Foix i la riera de Ribes són els principals cursos fluvials de la unitat i, tot i la poca aportació de sediments que tenen i la seva artificialització formen unes desembocadures amb valor natural.

El clima d'aquesta unitat és típicament mediterrani amb una tendència cap a ser més càlid, amb hiverns suaus i precipitacions escasses. La climatologia dominant és la pròpia del litoral. Així, a Sitges la temperatura mitjana anual és de 16,3°C i la precipitació mitjana anual de 501 mm.

La situació d'aquest àmbit a migjorn de la serralada Litoral fa que estigui molt resguardat dels vents de component nord, tramuntana i mestral. Aquesta és la principal diferència respecte d'altres àmbits costaners calcaris, molt freqüents a la costa mediterrània. Aquesta orientació sud, d'altra banda, és la causa que les precipitacions siguin escasses, fet que ha tingut, històricament, gran influència en el desenvolupament del paisatge.

La Plana del Garraf és una plana costanera originada per l'enfonsament relatiu respecte a les alineacions principals del massís de Garraf i el rebliment amb llims i còdols provinents de l'erosió dels relleus prominents dels voltants, que en determinats indrets s'estructuren en terrasses i glacis. El substrat rocós de tota la plana és bàsicament calcari, per bé que els afloraments són escassos i majoritàriament estan a la perifèria de la unitat. La roca mare calcària aflora a diversos punts de la costa, especialment als Colls, en forma de penya-segats de gran valor estètic, així com puntualment els gresos que li serveixen de base, a la platja de Ribes Roges (Vilanova i la Geltrú). Per contra, cap a l'interior, l'aflorament de les calcàries formant cingleres marca, amb claredat, el límit de la unitat. Aquestes cingleres

"Els Gegants" dels Colls i Miralpeix. La roca mare calcària aflora a diversos punts de la costa, especialment als Colls, en forma de penya-segats de gran valor estètic. Josep Antoni Herrera

són menys freqüents i més baixes que les dels massissos més meridionals, ja que aquells són més joves i estan més fracturats. Sant Pere de Ribes se situa en aquesta depressió interior i està encerclat per una continuació de petites serres i turons que formen una orografia semblant a una olla i que creen un marcat contrast visual entre l'interior de la unitat on el mar no és visible i la part de la unitat que té una connexió directa amb el mar. La geologia calcària també ha condicionat la presència d'activitat extractives a la unitat limítrofa del Garraf però que són ben visibles, sobretot des de l'autopista C-32. En aquest sentit, també cal ressaltar la pedrera del racó de Santa Llúcia, situada molt a prop del mar, al sud de Vilanova i la Geltrú. Al litoral destaquen les zones amb presència de platges, que són de sorra daurada i molt fina i constitueixen un dels principals trets i recursos d'aquest paisatge.

El conjunt de torrents i rieres, molt transformats, sol formar els seus recorreguts excavant les terrasses sedimentàries amb acumulacions d'argila. La xarxa hidrogràfica no té cursos de cabal considerable, tot i que sí que tenen un paper estructurador de la plana. Destaquen especialment el tram final del riu Foix, que desemboca al cap de Sant Pere, al sud de Vilanova i la Geltrú, i la riera de Ribes que estructura la plana interior a prop del nucli de Sant Pere de Ribes i que desemboca al cap de Grills, al sud de Sitges. Aquests dos cursos fluvials sovint s'encaixen a l'entramat urbà amb les lleres artificialitzades arquitectònicament.

El riu Foix, per exemple, també ha de creuar la C-32, la C-31 i la línia ferroviària R2 sud, la qual cosa també ha afectat a la modificació de la seva llera. Aquest caràcter artificialitzat del seu llit fluvial i al transportar poc cabal és té la percepció que és una riera més de les que arriben a la plana garrafina i perd el seu caràcter de riu ja que té una quarantena de quilòmetres. Això també ve donat per la poca aportació de sediments fluvials com és el cas de l'estroncament que provoca el pantà de Foix curs amunt.

Aquest fet, la presència del pantà, també fa que a la seva desembocadura, al cap de Sant Pere, no hi hagi gaire aportació de sediments que regenerin de forma natural el petit delta. La manca d'aportació de sediments condicionat per factors antròpics també es troba a altres rieres, com la de Ribes.

La serra de Bonaire i turons secundaris, emplaçada dins de la unitat del Garraf, actuen com a teló de fons del sector nord-oest de la unitat, i en general tot el massís del Garraf esdevé el fons escènic d'aquest paisatge, juntament amb

el mar. Bé és cert que en aquests fons escènics sovint s'hi troben elements distorsionadors, com antenes de telecomunicacions, especialment al cim del Montgròs, molt visibles des de la plana. A dins de la unitat, al sector més oriental de l'espai d'interès natural dels Colls-Miralpeix, la serra del fitó de Miralpeix i el Codolet, tot i la seva baixa alçada (109m en el punt més alt), el contrast entre les planes del voltant fa que també esdevingui un fons escènic destacat des de Sitges, així com des de l'interior de la Plana del Garraf. Semblantment, és visible des de molts indrets la línia d'inflexió entre plana i muntanya,

força nítida a l'interior de la zona dels Colls-Miralpeix, i més desdibuixada tant al contacte amb el Garraf i amb els turons que separen Sitges de la plana de Sant Pere de Ribes però en tot cas, és un altre element que porta valor estètic al paisatge.

La desembocadura del riu Foix ha esdevingut un espai natural amb una alta riquesa ecològica tot i trobar-se en una zona altament poblada demogràficament i urbana. Joan Soler i Gironès

L'ESPAI D'INTERÈS NATURAL DELS COLLS MIRALPEIX FUNCIONA COM A PULMÓ VERD, PERÒ A LA PLANA TAMBÉ HI HA DIVERSES BOSQUINES SITUADES ENTRE ELS ESPAIS AGRÍCOLES I URBANITZATS

▼ Unitat poc forestal, però amb predominança de pi blanc en totes les zones boscoses de la unitat i amb minses clapes d'alzinars.

▼ Durant les darreres dècades la vegetació natural que ha mantingut la seva superfície de cobertura, però les varietats de màquia i margalló han retrocedit.

▼ Les petites zones boscoses estan encerclades per conreus excepte l'espai d'interès natural dels Colls-Miralpeix, de dimensions molt més grans, que està pràcticament envoltat per espais urbanitzats i connecta pel sud amb el mar.

▼ La vegetació de ribera és escadussera i es cenneix a les rieres, com la de Ribes, rambles i al riu Foix.

La rompuda ancestral i la urbanització de l'espai han modificat radicalment la coberta de vegetació primitiva –formada per la màquia de garric (*Quercus coccifera*) i margalló (*Chamaerops humilis*), per pinedes de pi blanc (*Pinus halepensis*) i alzines (*Quercus Ilex*) als fondals–, la qual ha passat a ser dominada pels conreus, sobretot de cereal, vinya i garrofer (*Ceratonia siliqua*) i, més recentment, pels creixements urbans i infraestructures. Actualment hi ha alguns bosquets residuals de pi, així com de garrofers provinents dels antics conreus, pràcticament desapareguts, i algunes alzines.

La vegetació natural ha aconseguit mantenir la seva extensió (quasi una cinquena part de la superfície total de l'àmbit) i ha millorat pel que fa a l'estructuració de les comunitats forestals, de

manera que disminueixen les bosquines, generades com a conseqüència dels incendis i de feixes abandonades que creixen al principi del període, i augmenten els espais amb vegetació relativament densa. No obstant això, davalla l'extensió de la màquia litoral de garric i margalló, fruit de la urbanització del litoral.

És important destacar la zona costanera dels Colls-Miralpeix. És la que manté amb millor estat el seu caràcter natural de tot l'àmbit del Penedès, gràcies en part al difícil accés i a la barrera que suposa el ferrocarril. Les pinedes de pi blanc, que encara arriben arran de mar i sovint contrasten estèticament amb els penya-segats calcaris, i les platges, no presenten cap alteració a banda dels terraplenats de la via. Es poden trobar mostres de vegetació de

penya-segats de les costes mediterrànies, amb ensopegueres, hàbitat d'interès comunitari. Tot i que en les darreres dècades aquest espai ha estat transformat per creixements urbanístics, s'ha aconseguit alliberar de cases la franja més propera a mar i mantenir alguns dels densos boscos de la part interior així com diversos conreus que s'hi intercal·len, tot i que són de poca superfície. En els petits turons i terrenys no transformats es troben fragments en estat variable de conservació de màquies de garric i margalló i alguns fragments de fenassars, hàbitat d'interès prioritari. Però el predomini en aquests ambients és de les pinedes mediterrànies amb sotabosc de màquies o garrigues. Al sector est, el Club de Golf Terramar, amb diverses ampliacions al llarg dels anys, i la urbanització de Miralpeix exerceixen una pressió

L'espai natural Colls-Miralpeix és un pulmó verd de la unitat que pateix una pressió antròpica del Club de Golf Terramar i la urbanització de Miralpeix. A la imatge, platja de l'Home Mort al sector Colls-Miralpeix. Isidre Jabato

antròpica que pot dificultar el manteniment dels valors naturals de l'espai. El mateix passa al sector oest, a causa de la urbanització del Mas d'en Serra i el complex residencial Casa del Mar.

La vegetació de ribera és escadussera i es cenyeix a les rieres, rambles i al riu Foix. Aquesta vegetació però, no la trobem en els trams d'aquests cursos fluvials que travessen la trama urbana, sinó en la part més septentrional de la unitat i també a la seva desembocadura. La desembocadura del riu Foix presenta un bon

estat de conservació i s'hi ha habilitat una zona interpretativa amb un itinerari i panells informatius. A la desembocadura de la riera de Ribes, de dimensions encara més petites, també hi ha una zona humida interessant.

En línies generals, aquesta unitat de paisatge presenta un risc baix de incendis, malgrat que el risc augmenta en les taques de pi dispersos cap a l'est de la unitat i també cap a l'est de Sant Pere de Ribes es localitza al perímetre de protecció prioritària del Massís del Garraf. Un

dels objectius que es planteja la Carta del paisatge del Garraf, aprovada l'any 2019, és precisament el d'afavorir l'evolució i la maduració de la vegetació escleròfila de la zona mitjançant la protecció, la custòdia del territori, la gestió forestal sostenible, la ramaderia sostenible i la prevenció d'incendis forestals.

Passeig per l'espai fluvial de la desembocadura del riu Foix, al municipi de Cubelles, d'especial interès natural. Joan Soler i Gironès

MOSAIC AGRÍCOLA EMINENTMENT DE VINYA, AMB MASOS SINGULARS I CLAPS DE PINEDA, FRAGMENTAT I EN RETROCÉS

- ▼ Plana agrícola que ha retrocedit i ha perdut diversitat.
- ▼ Destaca el patró agrícola singular del mosaic agrícola amb retalls de bosc al voltant de Sant Pere de Ribes, Vilanova i la Geltrú i Cubelles, format principalment per masos singulars, vinya, cereal, olivera, fruiter de secà i bosc.

- ▼ La xarxa de carreteres secundàries destaca per tenir trams resseguits per murs de pedra seca, per fileres d'arbres o per ser panoràmiques.
- ▼ Traces d'antics camins ramaders de transhumància com el camí ramader de Marina i cases de parada com la Masia de Carro.
- ▼ Masies històriques de la Plana han donat peu a formació d'urbanitzacions al seu voltant, tot i que encara conserven la toponímia, com la urbanització de Masia Xicarró, Mas Tapet o Mas d'en Puig, entre d'altres.

Entre els paisatges rurals destaquen aquells on encara hi ha una relació directa entre les masies (algunes d'origen medieval i amb fortificacions, d'altres de caràcter romàntic o indià), amb el seu entorn immediat de vinyes i claps de pineda. És el cas de la masia Cabanyes (museïtzada), de la finca Els Solers, que durant anys va acollir el Casino i altres masos importants com ara can Milà. Un cas també particular és el petit assentament de Puigmoltó, que manté força les relacions tradicionals entre nucli i camps, que no s'han vist alterades malgrat l'adaptació de les cases a nous usos residencials. L'aspecte rural es conserva també al nucli antic de Sant Pere de Ribes, i també es conserva parcialment la

relació d'aquest amb l'entorn agrari, a ponent de l'església. També Cubelles manté unes referències interessants, tot i que molt limitades a causa de l'extraordinari creixement del nucli en els darrers decennis. En contraposició, també es pot veure en que al llarg de les darreres dècades, diferents masies històriques de la plana han donat peu a formació d'urbanitzacions al seu voltant, tot i que encara conserven la toponímia original del mas, com la urbanització de Masia Xicarró, Mas Tapet o Mas d'en Puig, entre d'altres.

Aquest paisatge on l'agricultura hi tenia un paper primordial, ha retrocedit força fins a l'ac-

El poble de Sant Pere de Ribes està envoltat de camps de cultiu del mosaic agrícola amb retalls de bosc on predomina la vinya. Joan Soler i Gironès

tualitat. En els darrers decennis s'ha donat una important davallada de la superfície ocupada pels teixits agraris, de quasi el 30% en el tombant del segle XXI, especialment pel que fa als conreus herbacis, que s'han reduït a la meitat, mentre que els fruiters de secà i sobretot la vinya ho han fet en molt menor mesura. Avui, la presència del conreu de la vinya determina molt notablement el caràcter de la comarca, i es complementa també amb altres conreus.

Així, els garrofers –que fa unes quantes dècades tenien una presència modesta però rellevant pel seu port i les estructures de pedra associades– i les oliveres pràcticament han desaparegut. En canvi, les vinyes es mantenen relativament bé, gràcies a la vitalitat de la DO Penedès, a la qual pertanyen i ocupen el 21% del total del sòl de la Plana del Garraf. No és previsible, per tant, que se'n redueixi l'extensió en el curt o mitjà termini. La vinya dota de valor estètic a la unitat, juntament amb altres conreus menys predominants, a aquesta unitat tan heterogènia pel que fa als usos del sòl. Aquest conreu s'alterna amb petites extensions de bosc mediterrani, especi-

alment a la vessant obaga dels petits turonets que s'alcen al nord-est, si bé els marges menys productius es veuen progressivament envaïts pels pins, com passa arreu. Cal destacar com la proximitat al mar d'alguns conreus encara es manté amb notable vitalitat al sector de Sant Gervasi, a ponent de Vilanova i la Geltrú.

Els valors de l'espai agrícola de la Plana, que foren admirats i que tingueren una potent imatge al llarg del segle xx (gràcies, com s'ha vist, a diversos artistes), han desaparegut en la major part. Així i tot, es mantenen diverses zones conreades de notable interès. Aquestes zones encara conreades, formen el patró agrícola singular del mosaic agrícola amb retalls de bosc al voltant de Sant Pere de Ribes, Vilanova i la Geltrú i Cubelles, format principalment per vinya, cereal, olivera, fruiter de secà (olivera, garrofer, ametller, avellaner i altres), alguns conreus d'horta i petits boscos que, com s'ha comentat, en alguns casos pràcticament arriben al mar. Es tracta d'espais agrícoles originalment estructurats per masos, com la masia d'en Cabanyes, can Milà, mas Guineu, els Solers, masia Xicarró,

mas Tapet, mas d'en Palau o mas d'en Puig, amb claps de pinedes i abundants i diversos exemples de construcció amb pedra seca, entre els quals destaquen els murs o marges de conreu i les barraques, amb un elevat valor cultural, ecològic i paisatgístic. Actualment tota aquesta estructura ha quedat desdibuixada i se'n van trobant exemples intercalats amb àrees residencials, espais perifèrics de Vilanova i la Geltrú, naus industrials i infraestructures viàries. L'entorn de Sant Pere de Ribes és el principal exponent d'aquesta estructura agrícola de la plana litoral, però hi ha altres retalls agrícoles interessants, com per exemple el rectangle que formen el torrent de la Pastera i les carreteres C-15, C-31 i C-32, l'espai entre la masia Xicaró i Vilanova i la Geltrú, els conreus situats a l'entorn del torrent de Santa Maria, o la zona agrícola del tram final del riu Foix.

A part d'aquest patró agrícola singular destaquen altres espais on es combinen parcel·les agrícoles i espais naturals, com l'Ortoll, una zona de gairebé 100 ha a ponent de Vilanova i la Geltrú i fortament amenaçada per la pressió urbana. Es tracta d'una plana on proliferen bosquines, prats, alguns boscos i fins i tot conreus, majoritàriament d'horta, i que té un ús social important per part de la població de Vilanova i la Geltrú. La seva connexió amb els espais naturals costaners no urbanitzats, a les rodalies de la Platja Llarga, així com amb la plana interior a mesura que s'allunya de Vilanova i la densitat d'urbanitzacions disminueix, fa que l'Ortoll es converteixi en un espai obert amb valors naturals, estètics, històrics i productius que pràcticament penetra al nucli de Vilanova. L'entitat Garraf Cooperativa ja fa anys que vetlla pel manteniment d'aquest espai i hi desenvolupa activitats per sensibilitzar a la població de la importància d'aquest espai i també impulsa actuacions de millora, com per exemple l'adequació del camí d'Adarró, un antic camí ramader.

És important ressaltar el gran valor que suposen els diversos exemples de construcció amb pedra seca, tant a l'Ortoll com en la resta de

Les barraques, murs i altres construccions de pedra seca de la unitat tenen un elevat valor cultural, ecològic i paisatgístic. Grup Drac Verd de Sitges

la unitat, entre els quals destaquen els murs o marges de conreu i les barraques, amb un elevat valor cultural, ecològic i paisatgístic. No obstant això, gran part queden eclipsats per la presència d'urbanitzacions disperses i també les diferents infraestructures viàries de diferents categories que creuen l'espai.

Cal també fer notar que des del pantà de Foix i creuant bona part de la Plana del Garraf, hi ha traces de l'antic canal de reg que aprofitava l'aigua del pantà per regar els conreus de la plana. Actualment encara resten fragments en bon estat d'aquest canal, tot i que en general es troba molt degradat i abandonat i, de fet, la seva recuperació és una de les propostes d'actuació de la Carta del paisatge del Garraf com una via per aprofitar l'aigua del pantà i fer valer aquesta infraestructura hidràulica amb valor històric.

Aquest paisatge heterogeni està solcat per una xarxa de carreteres secundàries amb valors interessants lligats amb els espais rurals. Especialment destaca la carretera BV-2112, que uneix Sant Pere de Ribes amb Vilanova i la Geltrú, on hi ha diversos trams amb murs de pedra seca resseguint la via. També trobem murs de pedra seca resseguint la BV-2115 i la C-246a, a prop de Vilanova i la Geltrú. Hi ha altres carreteres que es caracteritzen per la presència d'arbrat, com els xiprers que ressegueixen el camí del

Mas Solers, situat entre la BV-2112 i la C-31, i els plataners que se situen a l'accés a Sant Pere de Ribes pel carrer de Sitges. Aquestes carreteres secundàries també tenen trams que ofereixen seqüències visuals i excel·lents vistes panoràmiques, sobretot pel fer de transcórrer per zones planes amb visuals més o menys àmplies, com el cas de les carreteres BV-2112 i BV-2115 al municipi de Sant Pere de Ribes i la C-246a que creua tota la unitat per l'interior. En canvi, el camí que condueix a la platja de Santa Margarida, a Sitges, gaudeix d'una bona panoràmica d'aquest tram de litoral i del fons escènic del mar.

Relacionat amb les infraestructures de caire rural, a la Plana del Garraf també hi trobem toponímia relacionada amb la ramaderia que ens fa entendre que en un temps pretèrit s'hi practicava l'ofici. L'exemple clar és que per la unitat,, entre altres, hi té el punt d'inici el camí ramader de Marina, que unia Vilanova i la Geltrú amb la Cerdanya i era un dels principals camins ramaders del país i que avui es promociona turísticament. És un recorregut mil·lenari d'apro-

ximadament dos-cents quilòmetres entre les pastures d'estiu de la Cerdanya i les d'hivern del Penedès. Val a dir que hi ha algun tram que s'ha modificat per a que tingui sentit i sigui viable el seu ús ramader i públic al segle XXI (es tracta de trams on les infraestructures i la trama urbana han fet desaparèixer per complet el camí principal i s'ha buscat un traçat alternatiu, però sempre per camins ramaders).

La possible constitució del parc agrari del Garraf, proposada per la Carta del paisatge del Garraf, pot ajudar a escala econòmica, ambiental i social a impulsar el sector primari en aquesta regió tan afectada i fràgil. La protecció dels usos agraris del sòl ha de ser clau per a poder impulsar-lo. L'impuls del sector primari també pot nodrir d'usos lúdics i educatius aquest espai com l'agroturisme i la realització d'itineraris. També, l'activitat agrària produeix una dinamització social amb el producte de proximitat i la gastronomia amb identitat pròpia. La figura de parc agrari també pot esdevenir una salvaguarda per la biodiversitat d'aquest espai.

El paisatge de la Plana del Garraf és una combinació de paisatge urbà i agrari amb una forta pressió urbana a mesura que ens apropem a la línia marítima. Joan Soler i Gironès

FAÇANA MARÍTIMA QUE COMBINA TRAMS NATURALS I DE GRAN VALOR PAISATGÍSTIC AMB ZONES URBANITZADES, PASSEIGS, ESPIGONS I PORTS ESPORTIUS

▼ Façana litoral d'alt valor que ha tingut grans transformacions urbanístiques, acompanyada de modificacions i dinàmiques erosives a la costa.

▼ Artificialització de la costa amb la construcció d'espigons i ports esportius a Vilanova i la Geltrú i Sitges.

▼ Destaquen nombrosos referents visuals que singularitzen la façana marítima de la Plana del Garraf, com l'església de Sant Bartomeu i Santa Tecla i el palau Maricel, situats a la Punta, a Sitges.

▼ Les dunes singularitzen algunes de les platges, com és el cas de la platja de Sant Cristòfol, la platja llarga de Vilanova i la platja de la Mota de Sant Pere.

▼ Destaquen les zones humides de la platja Llarga, del Prat i de les desembocadures del riu Foix i de la riera de Ribes.

tuació i recuperar la funcionalitat natural de part de la façana marítima.

La urbanització del litoral, juntament amb altres dinàmiques, ha provocat que en les darreres dècades moltes platges de la façana marítima hagin experimentat un retrocés, atribuïble en bona part a un balanç sedimentari negatiu: la quantitat de sorra erosionada per l'embat de les ones és més gran que les aportacions realitzades pel transport longitudinal que genera l'onatge mateix. Les previsions climàtiques per a les properes dècades no gens optimistes per a les platges, que poden veure's reduïdes considerablement en amplada, sobretot en una costa baixa de platges llargues com la que s'estenen entre Sitges i els Colls-Miralpeix, i les que s'estenen al sud de Vilanova i la Geltrú. Aquesta disminució de la quantitat de sediments que arriben a les platges és explicable tant per la regulació del riu Foix per mitjà de l'embassament com per la

La façana marítima de la Plana del Garraf destaca per la presència de zones urbanitzades, algunes corresponents a nuclis i barris antics, com el de Sitges i el barri de Ribes Roges de Vilanova i la Geltrú, i d'altres a espais residencials més moderns, combinades amb espais d'interès natural, formats sobretot per l'espai d'interès natural dels Colls-Miralpeix (descriu anteriorment) i per petites zones humides i espais dunars. Els passeigs marítims articulen uns espais públics de platges, ports, hotels, urbanitzacions i equipaments d'oci. Aquests eixos emfatitzen la visió de la platja i la ciutat des del carrer i també faciliten la percepció dels principals referents visuals del litoral així com aquelles edificacions que, per la seva alçada, cromatisme o volum, no s'insereixen correctament a la façana marítima. Per altra banda, la importància del turisme per aquests municipis ha potenciat la funció recreativa de les platges i n'ha marginat les seves funcions naturals i de protecció que aquestes també han d'exercir, tot posant en perill la seva perdurabilitat. Tot i amb això, cada cop són més les iniciatives que intenten revertir aquesta si-

La construcció de ports esportius ha transformat intensament el paisatge costaner. A la imatge, port esportiu Aiguadolç de Sitges. Mike Mcbey

Platja de Sant Cristòfol de Vilanova i la Geltrú després d'un procés de restauració. Ajuntament de Vilanova i la Geltrú

construcció d'elements que interfereixen en la dinàmica litoral, com és el cas dels ports de Vilanova i la Geltrú i Sitges, i els espigons distribuïts al llarg de la majoria de platges de la Plana del Garraf. La lluita contra aquesta erosió costanera s'ha abordat, en molts casos, mitjançant de la construcció de dics, esculleres i espigons de defensa per a mantenir les acumulacions de sorra, fet que ha transformat intensament el paisatge costaner de Sitges i Vilanova i la Geltrú. Per exemple, la construcció del port de Vilanova i la Geltrú va comportar un procés d'erosió de les platges i dels sorrals a l'oest de l'espigó, que ha afectat l'espai de la platja Llarga de Vilanova i la Geltrú fins a la desembocadura del riu Foix. En conseqüència, s'han perdut espais de platja i aiguamolls temporals, valuosos com a hàbitats escassos i testimoni del paisatge del passat. També ha induït la construcció d'espigons i esculleres de protecció de la platja, sobretot a

Cubelles, per limitar el moviment de sorres. En relació amb aquestes dinàmiques litorals, també cal esmentar que el temporal Glòria del gener de 2020 va afectar la façana marítima de la Plana del Garraf. El fort onatge de més de tres metres va comportar desperfectes al mobiliari urbà i la desaparició de sorra de moltes platges.

Els paisatges formats per sistemes dunars i les maresmes també han experimentat una regressió molt important com a conseqüència de l'expansió de la superfície urbanitzada al llarg de tota la franja litoral. Tot i amb això, en relació amb les zones humides, destaca la presència de la desembocadura del riu Foix, la platja Llarga i el Prat, al sud de Vilanova i la Geltrú, i la desembocadura de la riera de Ribes, al sud de Sitges. Les dunes també han experimentat una situació similar, fins al punt que gairebé han desaparegut del tot, i només en resten a la platja de la Mota

El far de Sant Cristòfol de Vilanova i la Geltrú és un referent visual de la façana marítima de la Plana del Garraf. Ajuntament de Vilanova i la Geltrú

de Sant Pere de Cubelles i a la platja Llarga i a la platja de Sant Cristòfol de Vilanova i la Geltrú. Algunes d'aquestes zones dunars són resultat de processos de restauració recents com la recuperació de les dunes de la platja de Sant Cristòfol de Vilanova i la Geltrú l'any 2016.

En relació amb els ecosistemes marins, cal destacar que a Vilanova i la Geltrú s'està portant a terme recerca per a la seva millora. El Laboratori d'Aplicacions Bioacústiques (LAB) de l'Escola Politècnica Superior d'Enginyeria de Vilanova i la Geltrú té com a principal objectiu desenvolupar aplicacions que limitin els efectes del soroll provocat pels éssers humans en el mar i, d'aquesta manera, afavorir el desenvolupament sostenible de les activitats marítimes. I el Centre de Desenvolupament Tecnològic de Sistemes d'Adquisició Remota i Tractament de la Informació (SARTI) compta amb un observa-

tori submarí cablejat a uns 4 km de la costa de Vilanova i la Geltrú (l'OBSEA) que permet aconseguir dades de forma contínua durant llargs períodes per tal de detectar canvis climàtics i altres esdeveniments singulars. El LAB i el SARTI tenen la seva seu al Centre Tecnològic de Vilanova i la Geltrú.

La façana marítima de la Plana del Garraf conté nombrosos referents visuals que tenen un valor estètic i simbòlic destacat. Segurament el referent més destacat és el de l'església de Sant Bartomeu i Santa Tecla i el palau Maricel, situats a la punta de la Torreta de Sitges, que, en combinació amb el mar, esdevé una de les imatges més icòniques del litoral català. A part d'aquest principal referent, també hi ha altres edificacions singulars i relativament aïllades de la façana construïda, com l'ermita de Sant Sebastià, també a Sitges, el far de Sant Cristòfol,

Els búnquers de la Guerra Civil són també elements destacats del litoral de la unitat. A la imatge, búnquer de la platja de sant Pere a Cubelles, a la dreta de la desembocadura del riu Foix. Joan Soler i Gironès

la torre de Ribes Roges o torre Blava, i el xalet de Miramar a Vilanova i la Geltrú, o la Casa del Mar, al fragment de litoral del municipi de Sant Pere de Ribes. També destaquen les façanes marítimes dels nuclis antics de Sitges i Vilanova i la Geltrú i edificis concrets com can Freixa, Casa Vilella, Torre Blanca i Vil.la Florentina, a Sitges. Al litoral també hi ha uns referents visuals molt singulars, els búnquers, que estan relacionats amb la memòria històrica de la Guerra Civil, com el de la Primera Roca i el de punta Mabrerera, a Vilanova i la Geltrú, el del riu Foix, a Cubelles, i el de Balmins, completament inserit al penya-segat, a Sitges.

Als espais naturals, també hi ha elements de gran valor, com tot el litoral rocós amb pinedes dels Colls-Miralpeix, i els litorals rocosos de la punta de Santa Llúcia i d'algunes zones del nord de Sitges. Aquestes zones de roca nua generen un contrast cromàtic amb el mar estèticament valuós. Entre aquests espais hi ha elements de gran valor, com el paratge de la cova del Gegant,

hàbitat neolític, que es troba en perfecte estat de conservació, més alterat pel contacte amb el mar que no per la presència humana. El mar ha estat un dels principals agents erosius de la costa de la Plana del Garraf i la resta del litoral. Aquesta zona també ha estat objecte de llegendes, com la llegenda de les coves de Sitges.

En contraposició amb tots els valors i referents visuals d'aquesta façana marítima, també hi ha diverses construccions discordants que sobresurten i destaquen en relació amb les edificacions del seu entorn. En són exemples un bloc d'apartaments i un hotel a prop del port d'Aiguadolç de Sitges i alguns edificis i hotels del passeig marítim de la mateixa localitat. També destaquen algunes construccions en desús i algunes àrees d'aparcament espontani, properes al mar i que tenen una incidència negativa en el paisatge, com és el cas de l'aparcament i l'edifici abandonat de la discoteca Atlàntida a la platja de Santa Margarida, al municipi de Sitges, l'edifici abandonat de l'antiga discoteca Central, a

A la façana marítima de la Plana del Garraf també hi ha diverses construccions discordants que sobresurten en relació amb les construccions de l'entorn. A la imatge, edificis de Sitges que són visibles des de Sant Pere de Ribes. Observatori del Paisatge de Catalunya

Cubelles, o els aparcaments de la platgeta de Sant Gervasi i al racó de Santa Llúcia, a Vilanova i la Geltrú.

Fruit de la transformació d'aquest litoral, especialment al sector entre l'espai d'interès natural dels Colls-Miralpeix i Cubelles, s'han generat diversos espais oberts situats a primera o segona línia de costa que estan abandonats i no tenen un ús regulat o tenen valors que cal preservar. Es tracta de buits urbans que a vegades són utilitzats com a àrees espontànies d'aparcament, com els esmentats anteriorment; de petits espais agrícoles relictuals o ja abandonats però que encara conserven traces agrícoles, com camins, séquies o construccions de pedra seca, com l'àrea de l'Ortoll- Sant Gervasi, a Vilanova i la Geltrú; de zones humides que han quedat envoltades d'espais urbanitzats, com les de la desembocadura del Foix, la platja Llarga, la zona humida del Prat i la desembocadura de la riera de Ribes; i de retalls de boscos i matollars i altres zones intersticials vinculades a les carre-

teres que presenten una manca de gestió on sovint hi ha construccions en desús i s'hi acumulen deixalles, com els espais situats entre la platja de Sant Cristòfol i Solicrup, a Vilanova i la Geltrú o l'entorn del ferrocarril al seu pas per Cubelles. Alguns d'aquests espais oberts són susceptibles de ser urbanitzats, però també poden esdevenir indrets d'oportunitat a través de projectes que promoguin la seva millora paisatgística i el seu ús social, transformant-los en espais de transició clau per relligar la façana marítima amb els espais urbans existents i, en alguns casos, claus també pel seu paper connector. Així, la restauració i millora d'aquests espais pot suposar una oportunitat per endegar projectes de gran qualitat paisatgística que esdevinguin referents.

LES INFRASTRUCTURES DE MOBILITAT (C-32, C-31 I C-15 I LÍNIA DE RENFE) QUE FRAGMENTEN EL MOSAIC AGRÍCOLA, SÓN ELS PRINCIPALS AGENTS TRANSFORMADORS DEL PAISATGE, I TENEN UN GRAN POTENCIAL PER DESCOBRIR ELS VALORS DE LA PLANA DEL GARRAF

▼ L'arribada de la connexió ràpida amb la capital barcelonina va generar canvis transcendents en la configuració paisatgística de la Plana.

▼ Forta incidència paisatgística del pas de la línia ferroviària per dins l'entramat de Sitges, Vilanova i la Geltrú i Cubelles.

▼ El nus viari entre la C-15 i la C-32 format al límit nord de la unitat genera problemes de connectivitat ecològica i paisatgística.

▼ La C-32 actua com a contenció de l'expansió urbanística del front marítim cap al sector de Sant Pere de Ribes.

▼ Al voltant de la C-15 es concentra la major part de les indústries de la Plana i també entre Vilanova i la Geltrú i les Roquetes.

La C-32 o autopista Pau Casals és la infraestructura viària més important de la unitat i la seva construcció va modificar profundament aquest paisatge. Joan Soler i Gironès

imatge mixta agrícola-urbana d'aquest paisatge, fent que hi predomini el fet urbà.

La C-32, o autopista Pau Casals és la infraestructura viària més important de la unitat, ja que permet la connexió fluida amb la capital barcelonina i cap al sud, el sud d'aquesta autopista trobem una imatge de desordre urbanístic i d'ocupació majoritàriament caòtica. Val a dir, però, que la C-32 actua com a contenció de l'expansió urbanística del front marítim cap al sector nord, a la zona de Sant Pere de Ribes en el qual hi ha més predominança de conreus.

En segon lloc destaca l'autovia C-15, Vilanova i la Geltrú – Vilafranca – Igualada, i la seva variant C-15B, de Canyelles a Sant Pere de Ribes; ambdues permeten la connexió amb l'interior (les urbanitzacions i fins a Vilafranca del Penedès). També destaca el nus viari entre la C-15

i la C-32 format al límit nord de la unitat, que produeix una forta incidència paisatgística. Al voltant de la C-15 es concentra la major part de les indústries de la Plana i també entre Vilanova i la Geltrú i Roquetes.

I, en tercer lloc, l'arranjament com a autovia de la variant C-31, de Sant Pere de Ribes a Cubelles, que connecta els municipis pel mig de la Plana del Garraf.

La incidència de les tres infraestructures és gran a causa de la geometria del traçat, de la seva amplada, de la diferència de cota en relació amb el terreny i la disminució de la permeabilitat amb l'espai agrari per la pèrdua d'accessos o per la intercepció de camins rurals que donaven accés a masos i conreus on ara es localitzen nombrosos habitatges unifamiliars de baixa densitat, sovint de qualitat mediocre i en bona part

En les darreres dècades s'ha produït una transformació important del paisatge agrari, el detonant de la qual ha estat l'increment considerable i la millora progressiva de les infraestructures viàries (especialment l'autopista C-32, la C-15 i la C-31), que han facilitat l'accessibilitat entre aquest àmbit i la Regió Metropolitana de Barcelona i n'ha millorat la comoditat, la seguretat i el temps de desplaçament.

Com a conseqüència, la percepció del paisatge ha variat força. L'autopista C-32, amb el seu caràcter de via passant, ha modificat profundament aquest espai rural, relativament aïllat fins fa uns quants decennis, i li ha donat unes expectatives de transformació molt elevades que han influït sobre la percepció d'integritat, naturalitat i qualitat paisatgística que se'n té. Així, la urbanització ha crescut considerablement en les darreres dècades i ha capgirat la

realitzats al marge del planejament urbanístic. Tot sumat determina un trencament entre la capa territorial i la capa infraestructural amb conseqüències importants en la percepció del paisatge.

També destaca la seva incidència en la connectivitat ecològica de la Plana del Garraf. La C-32, al límit entre el Garraf i la Plana del Garraf, presenta uns quants punts de risc: entre la muntanya del corral de l'Almirall i la desembocadura del Foix (on també s'hi suma la C-31); entre l'espai natural del Garraf amb el dels Colls i Miralpeix i el mar, sobretot les zones del Corral d'en Milà o del Mas d'en Ricard; entre la Plana de Solers i el pla de Jorba, on enllaça amb la C-15 i torrents de Sant Joan i de la Pastera, a Vilanova i la Geltrú; al nus de connexió entre la C-31, la C-32 i la C-246a) entre el massís del Garraf i la plana del Carç (Sant Pere de Ribes); la C-32 també dificulta el pas de la riera de Jafre, a l'est de Sant Pere de Ribes; i, finalment, a la frontera entre el Litoral del Penedès i la Plana del Garraf, l'autopista C-32, la C-31 i la línia de rodalies de la Renfe comprometen la connectivitat del tram final del riu Foix.

A l'entorn d'aquestes infraestructures, especialment al nord de Vilanova i la Geltrú, enllaç entre la C-32, la C-15 i la C-31 i al nord-est de Sitges, entre la C-32 i la C-31, s'hi acumulen diversitat d'usos, activitats i artefactes que provoquen una imatge desendregada, empobreixen la qualitat dels trams, i distorcionen la visió a fites de referència i els cims i fons escènics emblemàtics. Es tracta de construccions discordants o en desús i altres infraestructures visualment impactants, acumulació de cartells publicitaris, àrees amb naus industrials o comercials i materials exposats a l'aire lliure entre d'altres elements degradants. Concretament, al municipi de Vilanova i la Geltrú destaquen els materials acumulats a l'aire lliure situats a l'enllaç entre la C-15 i la C-32, al polígon industrial Sector Marquès, la nau sense ús situada al polígon industrial Masia Barreres i les naus industrials que tenen un volum desproporcionat amb l'entorn

situades a la ronda d'Europa i al carrer del Cement (polígon industrial Masia d'en Barreres II). En la mateixa línia de contribució al desordre de l'entorn de les infraestructures, al polígon industrial Masia del Notari (Vilanova i la Geltrú) i al polígon del Torrent de Santa Magdalena, a prop de la Bòbila del Roca (Les Roquetes, Sant Pere de Ribes), hi ha dues àrees industrials desenvolupades però no ocupades, de manera que romanen vials no utilitzats, generant una imatge d'abandó i desídia.

La presència de nombrosos rètols publicitaris és un altre dels factors que generen una imatge poc harmònica de les àrees industrials, especialment pel que fa als seus accessos. L'efecte es veu accentuat en zones on hi ha una concentració de cartells, com passa al polígon industrial Vilanoveta a prop de la variant de la C-31, al municipi de Sant Pere de Ribes, o als polígons industrials Masia Barreres, Torrent de Santa Magdalena, Roquetes, Sínia de les Vaques i Masia del Notari, a Vilanova i la Geltrú.

També cal fer notar l'impacte que genera el pas de la línia ferroviària pel centre dels nuclis urbans de Sitges, Vilanova i la Geltrú i Cubelles i que aquesta infraestructura lineal ha estat el principal configurador del creixement de l'entramat urbà d'aquestes localitats. També, el pas pel centre d'aquests nuclis, ha condicionat la connexió entre banda i banda de la localitat.

Un altre aspecte important és la vetlla per la integració paisatgística del projecte d'un nou tram ferroviari entre Vilafranca del Penedès i Vilanova i la Geltrú. Aquest projecte, conegut com la Línia Orbital Ferroviària és una proposta per millorar la xarxa de mobilitat actual i dotar-la de majors prestacions i que formaria part de la segona corona metropolitana de Barcelona. Aquesta nova via ferroviària connectarà Vilanova i la Geltrú amb Mataró (Maresme), però en el cas del Garraf es proposa la construcció, almenys d'una estació a l'Hospital de Sant Camil, a Roquetes i a Vilanova i la Geltrú.

Zona d'enllaç entre l'autopista C-32 i la C-15 on s'hi concentren transformadors elèctrics, torres elèctriques i activitats extractives. Eduardo Soler, Limonium

El pas de la línia ferroviària per dins l'entramat urbà de Sitges, Vilanova i la Geltrú i Cubelles té una forta inidència paisatgística. Joan Soler i Gironès

COMBINACIÓ D'ASSENTAMENTS RESIDENCIALS AÏLLATS I DE BAIXA DENSITAT, AMB D'ALTRES ANNEXATS ALS NUCLIS ANTICS

- ▼ Cal diferenciar els creixements urbans en forma de nous barris de Sant Pere de Ribes, Sitges i Cubelles, de la perifèria de l'entorn de Vilanova i la Geltrú, que també té algun barri adjacent al nucli però que en general presenta una dispersió més elevada en forma d'urbanitzacions disperses enmig dels espais agrícoles i les infraestructures.
- ▼ El creixement dispers el formen urbanitzacions com els Cards, de Sant Pere de Ribes i el Mas d'en Puig, la Carretera de La Plana i el Piulart, el Mas Roquer, pujada de Can Mas d'en Perris, el Mas Tapet i el Mas Xicarró, a Vilanova i la Geltrú.

- ▼ Als accessos a Vilanova i la Geltrú hi ha carreteres-aparador, una gran quantitat de punts amb concentració de cartells publicitaris i diversos creixements inacabats que contribueixen a la poca harmonia de l'espai.
- ▼ Presència de nombrosos espais amb horts de gran valor productiu, estètic i sovint també social, que, juntament amb els carrers que limiten d'una forma clara amb els espais agrícoles, esdevenen elements dels entorns dels nuclis a potenciar.
- ▼ L'execució del nou pla parcial urbanístic La Plana-Santa Bàrbara-Vallpineda, de gairebé 80 ha de teixit residencial representarà un canvi important en la dinàmica urbana de Sitges.

Els nuclis antics i eixamples dels nuclis principals han mantingut una imatge de qualitat amb nombrosos valors que es tracten en el següent apartat. Tanmateix més enllà d'aquests espais que ja existien, amb les dinàmiques urbanitzadores de les darreres dècades han aparegut barris adjacents a aquests centres antics en forma de barris d'habitatges unifamiliars que superen la superfície dels centres urbans de Vilanova i la Geltrú, Sitges, Sant Pere de Ribes i Cubelles. Aquests municipis tenen una part al paisatge del Garraf, que és on generalment se situen les urbanitzacions aïllades i de baixa densitat, però parlant estrictament del paisatge de la Plana del Garraf, cal diferenciar els creixements urbans en forma de nous barris de Sant Pere de Ribes, Sitges i Cubelles, de la perifèria de l'entorn de Vilanova i la Geltrú, que també té algun barri adjacent al nucli però que en general presenta una dispersió més elevada en forma d'urbanitzacions disperses enmig dels espais agrícoles i les infraestructures.

D'entre aquestes urbanitzacions de caràcter més dispers i aïllat, n'hi ha que destaquen per ser molt visibles, es tracta de les urbanitzacions dels Cards, de Sant Pere de Ribes i el Mas d'en Puig, la Carretera de La Plana i el Piulart, el Mas Roquer, pujada de Can Mas d'en Perris, el Mas Tapet i el Mas Xicarró, a Vilanova i la Geltrú. També n'hi ha d'altres on resten peces on es va iniciar la urbanització i aquesta no es va consolidar, de manera que romanen restes de viari, vials sense asfaltar, i sovint també edificacions abandonades, com és el cas de les urbanitzacions de l'Aragai i de la Collada, a Vilanova i la Geltrú. En el cas de les urbanitzacions del Mas d'en Ricard i el Mas Tapet, de Vilanova i la Geltrú, la seva poca qualitat paisatgística es veu agreujada pel pas de dues línies elèctriques d'alta tensió que les creuen i que provoquen que hi hagi torres de suport a l'interior de la urbanització o just als seus límits.

A la unitat hi ha urbanitzacions residencials disperses, algunes de molt visibles. Joan Soler i Gironès

Els creixements urbans residencials que donen continuïtat als nuclis, en alguns casos també han estat executats però no s'han consolidat i també en resten els carrers, el mobiliari urbà i l'arbrat, però sense edificacions. El cas més paradigmàtic és el del sector del Llimonet entre el barri d'Armanyà i el Tacó. Es tracta d'un sector que ocupa gairebé onze hectàrees al nord de Vilanova i la Geltrú destinades principalment a sòl residencial de tipologia unifamiliar i plurifamiliar però fa una dècada que està urbanitzat però sense cap edificació. L'ajuntament hi ha senyalitzat temporalment circuits per anar a passejar i a correr entre els carrers amb parcel·les buides dominades per la vegetació espontània. Trobem altres zones similars però de dimensions més petites a Solicrup i la Geltrú, també a Vilanova i la Geltrú i al Pla dels Cinc Pins, a Sant Pere de Ribes. Un cas a part és el pla parcial urbanístic La Plana-Santa Bàrbara-Vallpineda projectat el 2017 i en procés d'execució. Ocuparà gairebé 80 ha amb la projecció de gairebé 1.000 habitatges, amb una part important d'habitatge social i d'equipaments públics, i que també inclou la creació d'un parc urbà d'unes 15 ha i diversos espais verds. Es tracta d'un projecte que pràcticament esgotarà el sòl urbanitzable de Sitges i que es preveu executar en 10 anys. L'execució adequada i escalonada dels sectors, amb unes alçades i volums adequats, i el manteniment dels valors preexistents, com l'ermita de Santa Bàrbara o construccions de pedra seca, així com una adequada integració paisatgística dels nous espais construïts i dels espais públics, són elements clau per garantir un bon encaix d'aquests nous creixements. Aquest creixement també representarà un canvi important en la dinàmica urbana de Sitges, tant amb temes de mobilitat com també amb la freqüentació dels espais limítrofs.

Tot i la presència d'aquests nous creixements i d'aquests espais inacabats, en aquests nuclis amb creixements residencials annexats als nuclis antics també hi trobem carrers que limiten amb l'espai obert, normalment conreats, i que són autèntiques vies panoràmiques dels paisat-

Creixement urbà residencial no consolidat a Vilanova i la Geltrú. Joan Soler i Gironès

ges agraris, especialment vinya, i els seus valors. Sobretot trobem aquests carrers a nuclis de caràcter més rural i amb uns límits més clars, com Sant Pere de Ribes, on hi ha la ronda de Sant Camil, el carrer de l'Agricultura, el carrer dels Cirerers, el carrer dels Abeduls i el carrer de Canyelles. També en trobem al camí del Terme de Cubelles i a algun fragment de l'heterogènia ronda Ibèrica de Vilanova i la Geltrú.

En aquests espais de límit dels nuclis urbans amb l'espai agrari, també hi trobem horts que nodreixen de valor productiu i estètic, i en al-

guns casos també social, el territori. En trobem tant a Vilanova i la Geltrú com a la resta de municipis de la Plana del Garraf: Cubelles, Sitges i Sant Pere de Ribes. Un exemple d'horts amb valor social són els horts dels avis del barri de Santa Bàrbara de Sitges, amb més de 30 parcel·les.

Una dinàmica relacionada amb l'entorn dels nuclis de Sitges i Vilanova i la Geltrú, especialment amb els seus accessos, és la proliferació de carreteres-aparador, és a dir, implantacions d'activitats de serveis al llarg de les carreteres d'en-

trada als nuclis urbans sovint sense relació amb el paisatge preexistent ni coherència pel que fa a l'ordenació, composició, volumetria i acabats de les construccions, fet que dona com a resultat un paisatge desordenat. Els casos més clars són els de la ronda d'Europa i la C-246a d'accés a Vilanova i la Geltrú i a les Roquetes, i el del carrer dels Drets Humans de Sitges. En aquests indrets, de la mateixa manera que passa amb els polígons industrials i comercials esmentats en l'apartat anterior, també hi ha àrees on la concentració de panells publicitaris és preocupant i, amb el pretext de sol·licituds provisionals

Les carreteres-aparador, és a dir punts amb concentració de cartells publicitaris i diversos creixements inacabats, a l'entorn dels nuclis de Sitges i Vilanova i la Geltrú, contribueixen a la poca harmonia de l'espai. A la imatge, ronda d'Europa a Vilanova i la Geltrú. Observatori del Paisatge de Catalunya

d'usos, fa anys que desvirtuen els accesos als nuclis de Vilanova i la Geltrú i Sitges. Es tracta de diversos indrets com la ronda Europa abans de creuar el ferrocarril i a prop de la deixalleria, la rotonda que uneix la ronda Europa amb la rambla dels Països Catalans, la rotonda que uneix la ronda Europa i l'avinguda de la Terrosa, la rambla del Garraf, diversos punts de la ronda Ibèrica, diversos punts de la C-15, entre la C-32 i la C-31, o la C-246a a l'alçada del Racó de Santa Llúcia, tots als diversos accesos de Vilanova i la Geltrú, però també hi ha concentracions de publicitat al carrer Pruelles de Sitges.

En aquests accessos i a les zones perifèriques de Sant Pere de Ribes, Cubelles, Vilanova i la Geltrú i Sitges hi ha diverses àrees usades com a aparcaments espontanis que no tenen una ordenació i regulació clara i sovint mostren un estat de deixadesa permanent, fins i tot amb l'acumulació de runes, ferralla i altres materials. Arranjar adequadament aquests espais és especialment necessari als nuclis de Sitges i Vilanova i la Geltrú, on la creació d'aparcaments dissuasoris, per no saturar de vehicles els centres d'aquests nuclis litorals molt freqüentats, és clau per a una bona mobilitat i per a una bona

qualitat de vida de la població local i dels visitants.

Tot i la dinàmica urbanitzadora esmentada, els diversos instruments de planificació territorial són clars a l'hora d'evitar els nous creixements de baixa densitat i, sobretot, aquells deslligats dels nuclis urbans. Una altra cosa és l'espai urbanitzable qualificat prèviament, que continua tenint possibilitats de desenvolupar-se a mitjà termini.

ELS NUCLIS DE CUBELLES, SANT PERE DE RIBES, VILANOVA I LA GELTRÚ I SITGES SÓN REFERENTS URBANS ON ES COMBINEN ELEMENTS PATRIMONIALS I DE VALOR ESTÈTIC I SIMBÒLIC AMB FORTES DINÀMIQUES A LES PERIFÈRIES

Referents visuals de gran valor patrimonial, com el campanar de Cubelles, l'església de Sant Pere de Ribes i el castell de Ribes, a part dels nombrosos referents litorals de Vilanova i la Geltrú i Sitges.

La localització atípica del nucli de Sitges, lleugerament enlairat sobre mateix del mar, va atraure l'atenció dels artistes ja al segle XIX; el paisatge del seu nucli antic és una veritable icona del paisatge mediterrani.

La importància del nucli de Vilanova i la Geltrú pel seu alt valor com a paisatge urbà que cal descobrir penetrant a l'interior del conjunt urbà. També cal destacar, els paisatges urbans de Sant Pere de Ribes i Cubelles.

Les construccions vinculades als indians o americanos són molt presents als municipis de Sitges i Vilanova i la Geltrú.

Les urbanitzacions Ribes-roges i Terramar són dos referents de ciutat-jardí de principis de segle XX que també acullen jardins patrimonials.

Els paisatges urbans tenen una importància notable dins d'aquest àmbit, en particular als nuclis de Sitges, Vilanova, i també a la Geltrú, nucli molt petit però que és el que conserva millor les seves traces intricades de la planta medieval original i bona part del parcel·lari, així com diversos edificis centenaris, com el castell. El conjunt és realment interessant, fins i tot per l'antiga connexió amb la molt propera Vila Nova, amb una recreació de la porta de la muralla. Per contra, a Vilanova i la Geltrú el paisatge urbà destacat és el de l'eixample de finals del segle XIX, de notable interès (en el qual destaca l'equilibrada plaça porxada de la Vila, amb valor històric, estètic i simbòlic), que es perllonga fins al mar per la seva magnífica rambla arbrada, referència paisatgística per excel·lència. A part de la rambla, hi ha altres carrers i passejos on es conserva l'arbrat històric, fet que aporta qualitat al nucli urbà. Principalment es tracta dels passejos de la rambla de la Pau, la rambla Josep Antoni Vidal i rambla de l'Exposició, el carrer de la Llibertat, l'avinguda Víctor Balaguer i l'avinguda del Garraf. Però, sens dubte, els valors històrics més interessants de Vilanova i la Geltrú corresponen als segles XIX i XX, i inclouen des de cases de comerciants rics fins a conjunts tan representatius com el de la plaça d'Eduard Maristany, on tenen façana l'estació (típica de la companyia MZA), el singularíssim museu (d'estil egipci) i el Museu del Ferrocarril, a més de l'edifici racionalista que avui ocupa la UPC. El museu, que ocupa l'antic dipòsit de locomotores de vapor, és un bon element referencial per comprendre la manera com la industrialització va alterar la vida tradicional i, amb ella, els paisatges. Una altra referència important són les esglésies de Santa Maria de la Geltrú i Sant Antoni de Vilanova, que semblen pugnar per l'espai espiritual, ja que són força similars. Per la seva banda, el noucentisme, es relaciona amb l'ermita de Sant Cristòfol i els seus voltants, on va escriure i morir el seu principal representant, filòsof Eugeni d'Ors. La imatge del paisatge idealitzat que apareix a *La Ben Plantada* es relaciona sovint amb la platja de Vilanova i la Geltrú.

Els nuclis Sitges, Vilanova i la Geltrú són els que acumulen més elements construïts amb valor històric i estètic, tot i que també destaquen altres elements situats a Cubelles o a Sant Pere de Ribes o aïllats enmig de l'espai agrícola. La dispersió de creixements residencials i d'infraestructures fa que alguns d'aquests elements només siguin perceptibles si es penetra a l'interior dels conjunts urbans. Tot i amb això, el campanar de Santa Maria de Cubelles, el campanar l'església de Sant Pere de Ribes i el castell de Ribes actuen com a referents visuals de primer ordre, ja que destaquen per la seva alçada respecte la resta de la ciutat o entorn. A part, també cal destacar tots els referents visuals més propers al mar, dels quals se'n parla en un altre apartat vinculat amb la façana marítima.

El castell i l'església de Sant Pere de Ribes actuen com a referents visuals ja que destaquen per la seva alçada respecte la resta del seu entorn. Joan Soler i Gironès

Sitges conserva nombrosos edificis d'estil eclèctic, modernista i noucentista, fet que li atorga un important valor. Tot i el desenvolupament urbanístic i turístic dels darrers 70 anys, que ha donat lloc a la construcció d'urbanitzacions distribuïdes radialment al voltant del nucli i l'existència d'alguns edificis i elements discordants situats en llocs molt visibles, la ciutat manté, en part, la imatge plasmada per pintors i escriptors. La casa Bartomeu Carbonell o torre del Relotge i el conjunt de la Punta (amb l'església de Sant Bartomeu i Santa Tecla), són elements referencials carregats de simbolisme pels sitgetans, però, sense dubte, el referent simbòlic per excel·lència a Sitges és el Cau Ferrat, que és apreciat com a bressol del modernisme i que, de fet, està en l'origen de la imatge d'aquest paisatge que avui tenim. La referència religiosa més destacada amb diferència és l'església del Vinyet a Sitges, en el passat l'únic edifici que s'aixecava dins d'una gran extensió ocupada per les vinyes. Avui ha perdut completament les seves relacions tradicionals, envoltada com està d'edificacions, tot i que a un dels costats hi ha el parc del Vinyet, on es conserva l'arbre singular de la morera de l'església del Vinyet, de valor natural i simbòlic. La capella barroca del Vinyet és un exemple excepcional d'una manifestació religiosa rural molt lligada, també, al món marítim. Curiosament, és aquesta església la que rebia els exvots dels mariners, entre els quals gaudeix de gran devoció.

Un altre element identitari de Sitges, però també amb un valor productiu i patrimonial associat, és el de la malvasia de Sitges. La malvasia de Sitges va ser el vi dolç per excel·lència de les corts europees durant els segles XVII i XVIII. Sitges era un dels ports que exportaven més vi de tota la costa catalana. Actualment, l'Hospital de Sant Joan Baptista conserva en propietat les 1,7 ha de vinya de malvasia de la zona d'Aiguadolç, i les 0,3 ha que queden encara dins el recinte de l'hospital, conformant l'última vinya dins el nucli urbà de Sitges i amb la que continua elaborant la malvasia de Sitges. L'antic Hospital també impulsa el centre d'interpretació de la Malvasia,

L'església de Sant Bartomeu i Santa Tecla de Sitges és un dels elements referencials més importants de la unitat. Teresa Grau Ros

que posa en valor el patrimoni vinculat a aquesta varietat de raïm i s'ubica a l'antic Corral de la Vila i a l'antic celler de l'Hospital, en un edifici del segle XVIII. Patrimonialment, el Corral de la Vila també és un element destacat, ja que és una mostra de l'arquitectura tradicional popular d'època moderna.

Les construccions vinculades als indians o americanos són molt presents als municipis de Sitges i Vilanova i la Geltrú. Les onades migratòries de catalans cap a Amèrica van ser molt importants al llarg dels segles XVIII i XIX. Alguns dels quals van tornar enriquits i van participar en el desenvolupament industrial, cultural i urbanístic de les seves viles nats. Els indians que havien assolit èxit econòmic durant els segles XIX i XX es van fer construir cases o torres d'estiueig pels arquitectes més prestigiosos, que van seguir les tendències constructives del moment però incorporant trets diferencials de l'arquitectura colonial. Un dels edificis més representatius dels indians a Sitges és la casa de Bartomeu Carbonell obra d'Ignasi Mas. A Sitges també resalta el casino Prado Suburense (societat recreativa fundada l'any 1877 per indians i eix vertebrador de la cultura sitgetana i de la colònia d'estiuejants). A Vilanova i la Geltrú destaca l'esmentada la plaça de la Vila, d'estil neoclàssic, construïda gràcies a Josep Tomàs Ventosa. A la plaça hi ha diversos edificis construïts per indians.

En la mateixa línia, durant els anys 1917-1918 es van iniciar dos projectes que seguien el que s'ha denominat ciutat-jardí, amb edificacions d'estil noucentista amb una certa qualitat arquitectònica. A Vilanova i la Geltrú, l'any 1917 es redactava el projecte de la urbanització Ribes Roges amb cases unifamiliars aïllades envoltades de jardí davant la platja, passeigs, arbrat, places i algun espai esportiu. Poc després s'aprovava la realització del passeig marítim. L'any 1919 a Sitges, es planificà la urbanització Terramar amb l'objectiu que es convertís en una ciutat-jardí de luxe. Terramar era un projecte molt ambiciós que no es va arribar a completar mai del

La plaça de la Vila de Vilanova i la Geltrú, construïda al segle XIX amb estil neoclàssic. Maria Rosa Ferré

tot. Es va edificar una gran extensió de terreny amb d'edificis residencials, l'hotel Terramar a primera línia de mar, a tocar del passeig marítim, i amb els jardins al darrera, un autòdrom i un camp de golf. L'hotel es va inaugurar el 1933 i va seguir l'activitat durant tot el segle XX però l'autòdrom i els jardins es van abandonar durant anys. L'esmentat antic autòdrom de Terramar,

situat més a l'interior, va estar en ús ben poc temps, i avui està ocupat per vinyes i altres cultius, fins i tot a l'interior de la pista, encara en bon estat, i envoltat d'edificacions que desvirtuen aquest espai, però hi ha un projecte per rehabilitar-lo per realitzar-hi esdeveniments, principalment automobilístics i eqüestres. Aquest projecte també preveu la construcció

d'un complex hotelier i altres edificacions que podrien incidir negativament en el paisatge agrícola de l'entorn de l'autòdrom.

De manera transversal, i normalment fruit d'aquest patrimoni vinculat amb els indians, als nuclis de la Plana del Garraf hi ha alguns jardins que també tenen un elevat valor patrimonial

com el parc de Gumà i Ferran de Vilanova i la Geltrú que data de 1881 o els esmentats jardins Terramar de Sitges. Els jardins Terramar foren construïts entre 1919 i 1933 i abandonats durant dècades, es van recuperar l'any 1998 com a parc públic i actualment cada any s'hi celebra un festival de música. S'ha mantingut la distribució de les edificacions, els llacs artificials i els espais verds originals de les seves 5 ha. A part d'aquests dos jardins, també n'hi ha d'altres com els jardins de can Papiol, can Pahisa, de la Biblioteca Víctor Balaguer, de l'antiga casa del pintor Joaquim Mir, a Vilanova i la Geltrú, del pati de la casa de Miquel Utrillo, que és l'actual biblioteca Santiago Rusiñol de Sitges, dels jardins de can Travé al municipi de Cubelles o del

jardí de la casa del Marquès de l'Argentera o Mas Solers, que era l'antic casino de Sant Pere de Ribes.

En aquest paisatge també destaquen castells i torres de defensa que constitueixen un dels elements amb valor històric que generalment estan vinculades amb la proximitat al mar però que actualment es troben enmig dels teixits urbans. Són fortificacions construïdes en llocs alçats al llarg de segles per fer front a les invasions sarraïnes de l'edat mitjana, per defensar-se dels corsaris als segles XVI-XVII i durant les guerres carlines al segle XIX que van tenir molta incidència en el Penedès. Alguns exemples són el castell de Cubelles (documentat el

1041), la torre d'Enveja de Vilanova i la Geltrú (documentada l'any 1278) i la torre d'en Vallès (documentada l'any 1839). A les proximitats de Sant Pere de Ribes destaca el castell de Ribes, documentat al segle X i origen de l'actual poble. La seva situació, a dalt d'un turó, fa que sigui un referent visual de primer ordre. A la unitat també hi trobem jaciments arqueològics que queden eclipsats pel dens entramat urbà com el nucli ibèric d'Adarró localitzat a l'oest del passeig marítim de Vilanova i la Geltrú.

Atès que avui dia el turisme és l'activitat principal de la Plana del Garraf, es pot considerar que es treu un important rendiment dels valors paisatgístics, en particular pel que fa a Sitges, que ha aconseguit transformar aquest valor en el principal recurs per atraure turisme d'alt nivell adquisitiu.

Finalment, cal mencionar que el Consell Comarcal del Garraf ha impulsat el projecte FEDER "Garraf: camins, patrimoni i natura", que buscava aglutinar sota un relat comú diverses iniciatives dels municipis relacionades amb la promoció i la projecció del Garraf en l'àmbit patrimonial i natural. El projecte ha apostat per la consolidació, coordinació i explicació de les rutes blaves (vora mar) i verdes (per l'interior de la comarca), tot creant unes rutes que lliguen natura i cultura com a part integrant de l'estratègia comarcal de cercar un turisme de qualitat basat en el benestar i la salut.

Es van preveure vuit actuacions en el projecte FEDER "Garraf: camins, patrimoni i natura" que ja s'han completat i desenvolupat. Les que corresponen a aquesta unitat de paisatge són la rehabilitació de la platja Llarga, el camí pedala-ble i la senyalització de rutes naturals, culturals i patrimonials, totes tres a Vilanova i la Geltrú. A Sant Pere de Ribes s'ha creat el centre d'interpretació dels Americanos de Ribes i la museïtzació del Castell, mentre que a Sitges s'ha reformat la Masia de Can Milà com a nou Centre d'Atenció al Visitant. També s'ha desenvolupat una actuació d'àmbit comarcal: la "Ruta del patrimoni del Garraf", però a la unitat de paisatge del Garraf.

Alguns jardins tenen un elevat valor patrimonial, com per exemple el de la imatge, el parc municipal de Gumà i Ferran de Vilanova i la Geltrú. Ramonlluis

EXPRESSIÓ ARTÍSTICA DEL PAISATGE

El paisatge de la Plana del Garraf ha estat present (com la resta d'espais agraris) i força representat en els corrents pictòrics del canvi del segle XIX al XX. Pintors com Joaquim Mir (1873-1940), Enric Cristòfol Ricart (1893-1960), Alexandre de Cabanyes (1877-1972) i Martí Torrents (1887-1977) van decorar les parets de l'antic cafè de la societat Foment Vilanoví amb pintures murals que representen diferents indrets i tradicions de la vila.

Mereixen una menció especial els quadres de Joaquim Mir, que tenia una relació familiar amb Vilanova i va reflectir, amb el seu particular gust modernista, diversos paisatges, com el titulat *La sinya de l'oncle*, en el que reflecteix la clàssica combinació dels tons verds i vius de l'horta amb el fons ocre de les vinyes a la tardor, i de nou el verd dels pins al Montgròs, com a rerefons. S'observa també el valor referencial de les grans masies.

La sinya de l'oncle, quadre de Joaquim Mir de 1922. © Museu Nacional d'Art de Catalunya, Barcelona 2017. Foto: Calveras\Mérida\Sagristà

Un altre quadre, titulat *Voltants de Vilanova*, representa altres trets destacats del paisatge típicament mediterrani, gairebé clàssic, com són les hortes i els fruiters propers a la vila i el mar com a rerefons, amb xiprers en cruïlles de camins i altres indrets destacats. Al fons, s'aprecia l'ermita de Sant Cristòfol, per la qual cosa es pot situar el quadre a prop de l'actual estació de ferrocarril.

Des que el 1922 Mir va fixar la residència familiar a Vilanova i la Geltrú, diversos joves s'hi acostaren amb ànim de rebre el seu mestratge. Entre ells es poden citar el vilafranquí Lluís Maria Güell Cortina (1909-2001) i els vilanovins Salvador Massana (1924-2009) i Pau Roig Estradé (1929-1994), que també va ser alumne d'Alexandre de Cabanyes.

De Pau Roig Estradé cal destacar els grans plafons que formen la decoració mural, inaugurada el 1952, del Saló de Comissions de la Casa Consistorial de Vilanova i la Geltrú, amb les imatges més peculiars de cada un dels pobles de la comarca. A més a més de pintar també cal destacar la seva faceta de dibuixant. Al Museu Víctor Balaguer es conserven centenars de dibuixos originals de masies i altres edificacions de Vilanova i dels pobles del voltant i, després de la mort de l'artista, es publicaren quatre volums, tres agrupats sota el nom de *Masies del Garraf* (Roig, 1998, 2000, 2008) i un quart titulat *Territoris pictòrics* (Roig, 2011).

L'ambient pictòric ha tingut una rellevància especial, sobretot a Sitges, si bé mai no hi van predominar els paisatgistes, tret dels urbans. Es poden destacar algunes imatges interessants com *L'ermita del Vinyet* de Santiago Rusiñol (1861-1931). De fet, Sitges es converteix en la meca del modernisme català. D'acord amb Panyella (2000), l'artífex és Santiago Rusiñol, que es queda enamorat del blanc de les cases i del blau del mar i del cel que hi veu quan la visita. El 1891 es crea el Cau Ferrat i entre 1892 i 1899 s'hi celebren les festes modernistes. Tot plegat representa incorporar la tradició pictòrica lo-

cal –l'escola Iluminista– i, ahora, enllaçar Sitges amb Barcelona i amb múltiples referents de fora de Catalunya: clarament amb París, però també amb el Greco, gràcies a l'esforç que Rusiñol fa per dur dues obres del pintor de Creta a Sitges.

D'entre les músiques inspirades en aquest paisatge, la més destacada és el quartet per a corda "Vistes al mar", escrit cap als anys 1940 per Eduard Toldrà. Escoltant-lo, és fàcil reviure l'ambient d'un dia de festa passat al camp, quan l'agricultura era viva, amb vistes al mar tan proper. En l'àmbit de la poesia, Cubelles i Vilanova han inspirat els poemes d'Eulàlia Serra i Rubió, recollits al llibre *Temps, gent i paisatge*.

"Cubelles aquell que te n'és vist com jo, el dia de ma arribada

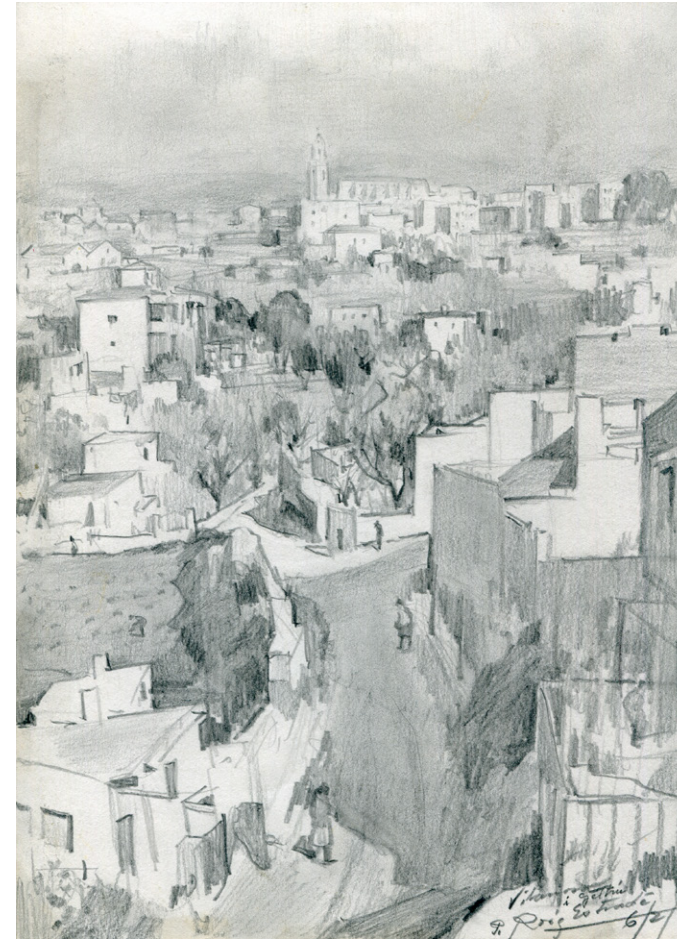
eres un poble molt xic però, que a tothom l'enamorava

Aquella dolçor, que l'entorn llançava
aquella calma tant prodigiosa
i ton entorn, com dolçament m'enamorava
i ta gent, com cap més cosa

Cubelles, entre tots t'hem fet malbé
Els somnis de grandesa
i tot lo que al darrer ve
de tan rica, t'han malmesa

aquella dolcesa dels recordats veïns
tots, tant ben units i agermanats
m'han quedat per sempre endins
els lligams que ens tenia ben lligats."

(Serra, 2008)

Pau Roig i Estradé. *Vilanova i la Geltrú*. 1985. BMVB-6936. Biblioteca Museu Víctor Balaguer. Vilanova i la Geltrú

Pau Roig i Estradé. *Torrent de la Pastera*. 1985. BMVB-6894. Biblioteca Museu Víctor Balaguer. Vilanova i la Geltrú

La unitat també ha estat escenari de nombrosos rodages, tant de pel·lícules com d'anuncis. L'interès dels localitzadors en els paisatges del Garraf i el Penedès és creixent, com també ho és l'atractiu de nombrosos equipaments del patrimoni cultural i arquitectònic. Indrets com Sitges, Vilanova i la Geltrú o Sant Pere de Ribes són els escollits, per exemple, en el videoclip del cantant Mika (*Icecream*), en els anuncis com Estrella Damm del 2017 i en pel·lícules com *Flors negres* (2009), de David Carreras; *L'enigma Giacomo* (2009), de Joan Marimón; *Blancanieves* (2012), de Pablo Berger; *Ismael* (2013) de Marcelo Piñeyro, i *Las leyes de la frontera* (2021), de Daniel Monzón.

PUNTS D'OBSERVACIÓ DEL PAISATGE I ITINERARIS

PUNTS D'OBSERVACIÓ

20. CASTELL DE MIRALPEIX (SITGES, GARRAF)

Les restes del Castell de Miralpeix, documentat el 1057, es troben situades a l'extrem occidental del terme de Sitges, al límit amb el municipi de Sant Pere de Ribes. El punt d'observació, ubicat sobre el turó de Miralpeix, a uns 104 m sobre el nivell del mar; es localitza pròxim al santuari de Gràcia, una petita ermita actualment abandonada. Des d'aquest indret és des d'on s'aprecia millor la complexitat del paisatge de la Plana del Garraf, amb una proximitat realment notable al mar Mediterrani. L'accés es realitza amb

L'ermita o santuari de Sant Pau és un lloc privilegiat per contemplar el nucli urbà de Sant Pere de Ribes. Maria Prat

cotxe, des de l'avinguda Camí de Miralpeix, per un desviament a una carretera secundària no asfaltada –la de la dreta–, que arriba fins al santuari de Gràcia. Abans d'arribar-hi, cal prendre el sender que porta al castell.

21. ERMITA DE SANT PAU (SANT PERE DE RIBES, GARRAF)

L'ermita o santuari de Sant Pau ofereix una panoràmica immillorable cap al nucli urbà de Sant Pere de Ribes, on destaca l'església i el campanar, que són els referents del perfil urbà.

En primer terme, s'aprecien uns camps de conreu vitivinícola i, al fons, el poble permet gaudir d'una simbiosi rural i urbana excel·lent. A aquest punt s'hi accedeix des de la barriada de les Parellades, al nord del poble de Sant Pere de Ribes.

82. PUNTA GROSSA (SITGES, GARRAF)

Aquest punt d'observació, unes desenes de metres per sobre del nivell del mar, permet contemplar, a ponent, la ciutat de Vilanova i la Geltrú i el seu port i, a llevant, la fesomia càrstica del Garraf i com la roca ha estat modelada per l'aigua i el vent al llarg del temps. Aquest punt d'observació, amb un sòl nu a excepció d'algunes plantes herbàcies i rupícoles testimonials, permet gaudir d'una extensa visual del mar.

83. TURÓ DE LA PUNTA (SITGES, GARRAF)

Des d'aquest punt privilegiat, alçat sobre la resta del nucli de Sitges, es troba el passeig que dona accés a la parròquia de Sant Bartomeu. Aquest passeig és un excel·lent punt d'observació de tot el nucli de Sitges al sud, de les muntanyes del Garraf al nord i, evidentment, de tot el litoral de la Plana del Garraf. Gràcies a trobar-se en un punt elevat, just arran de mar, fa que aquest espai sigui molt concorregut. L'ac-

cés es realitza a peu des del passeig de la Ribera de Sitges i per les escales que donen accés a la parròquia pel carrer Baluarte Vidal i Quadras i el carrer de Fonollar.

84. ESPIGÓ DEL PORT DE VILANOVA (VILANOVA I LA GELTRÚ, GARRAF)

Aquest punt d'observació permet gaudir de la platja de la ciutat pel seu costat est, amb el massís del Garraf com a teló de fons. Es troba a una cota no gaire predominant però permet veure una petita porció de la ciutat i la zona costanera, en especial les zones lúdiques de la platja.

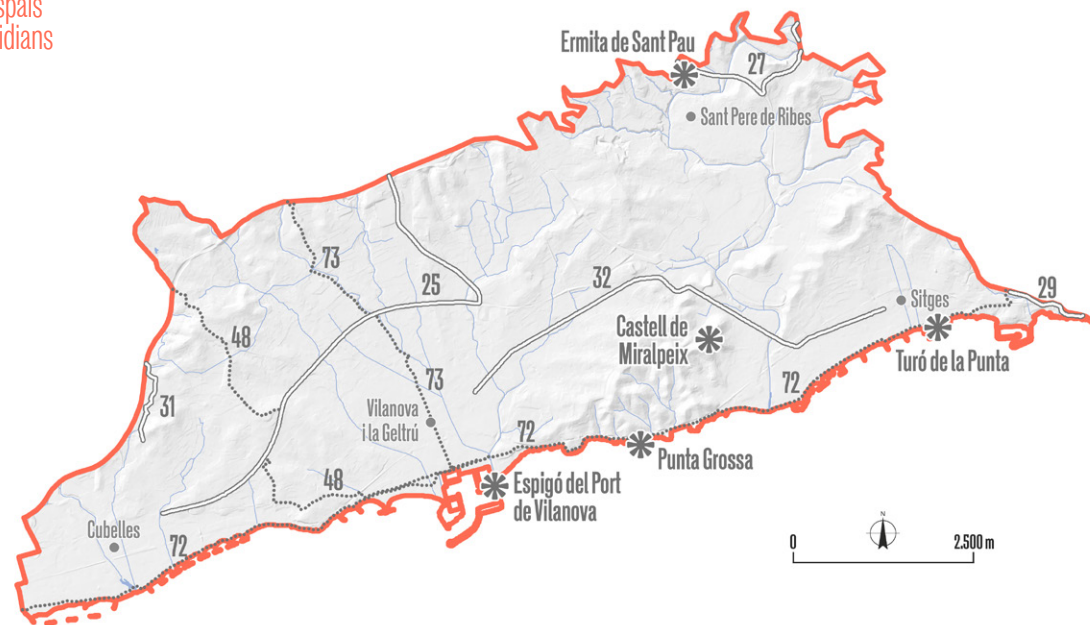

ITINERARIS

No motoritzats

48. CAMÍ RAMADER DE MARINA

El camí ramader de Marina fa aproximadament 200 km, recorrent Catalunya de nord a sud: des de les muntanyes de la Cerdanya fins a la sorra de la platja al Penedès-Garraf, tot passant per les terres del Lluçanès. Es tracta del camí ramader del que es té una referència més antiga. El camí ramader de Marina, que ve de la unitat del Garraf, passa pel Corral d'En Roc i entra a la

unitat de la Plana del Garraf creuant la C-32. El camí transcorre per un paisatge agrícola periurbà en direcció sud-est, passa les urbanitzacions que estan a la perifèria de Vilanova i entra al nucli de Vilanova i la Geltrú per l'avinguda del Riu Foix. Travessa part del nucli i passa per la perifèria oest del nucli. En arribar a les proximitats de la costa de Vilanova, el recorregut pren direcció est passant pel Racó de Santa Llúcia i passant pel front marítim fins a arribar al final del destí, a la Platja de Sant Cristòfor.

72. GR-92 SENDER DEL MEDITERRANI

El GR-92, el sender del Mediterrani, comprèn dues variants: la litoral i la d'interior. En relació a la variant litoral -la principal-, aquesta ressegueix la totalitat de la costa del Penedès.

Entra a la Plana del Garraf per la urbanització del nord-oest de Sitges. Pren el litoral des de les Anquines, passant per la cova del Gegant, punta Grossa i punta Llarga fins arribar a Vilanova i la Geltrú per l'est, a la platja de Sant Cristòfol. A partir d'aquí, des del port de la capital del Garraf, ressegueix lleugerament la costa d'aquesta localitat. Transcorre des de la punta de Sant Gervasi, direcció Platja Llarga i el Cap de Sant Pere, amb un total de més de 6 km de petites platges de sorra fina. El racó de Santa Llúcia i la platja d'Aiguadolç es perfila com una àrea força més abrupte, amb una breu successió de penya-segats. Al llarg d'aquesta costa s'han construït diferents proteccions per tal d'evitar que el fort onatge o les corrents marines redueixin els quilòmetres de litoral. La ruta abandona la unitat a la Platja de les Salines, a Cubelles.

Un dels itineraris que transcorre per la unitat és el sender del Mediterrani GR-92. Ajuntament de Vilanova i la Geltrú

73. GR-92 SENDER DEL MEDITERRANI (VARIANT INTERIOR)

El GR-92, el sender del Mediterrani, comprèn dues variants: la litoral i la d'interior. Respecte aquesta última, creua el litoral català fins a la ciutat de Vilanova i la Geltrú, capital del Garraf i agafa després el vessant interior fins més avall de la capital del Baix Penedès, el Vendrell. Des de Vilanova i la Geltrú, travessa la capital comarcal direcció nord, passa per la urbanització de Masia Xicarró i segueix pel Mas d'en Puig fins a creuar la C-32, on el recorregut abandona la unitat de la Plana del Garraf.

Motoritzats

25. CUBELLES-CANYELLES

La ruta s'inicia a la rotonda on finalitza l'avinguda Catalunya i entra a la C-31, vorejant urbanitzacions com Fondo Somella, i passa pel nord-oest de la capital del Garraf fins arribar a la rotonda on neix la C-15. Travessa per un paisatge totalment agrari, amb conreus de vinya i oliveres, alternat entre àrees de bosc i zones altament urbanitzades. Travessa el polígon industrial al nord de Vilanova i la Geltrú i pren la C-15z a la rotonda, abandonant la unitat per entrar al Garraf.

27. CANYELLES-OLIVELLA

L'itinerari, venint de les muntanyes del Garraf, entra a la Plana del Garraf per la C-15B, on aug-

menten exponencialment els camps de conreu. Rodeja pel nord la localitat de Sant Pere de Ribes fins a l'alçada de la Plaça Gala Placídia i pren la BV-2111, on es troba amb un paisatge més forestal per entrar a la unitat del Garraf.

29. PORT GINESTA-SITGES (CORBES DEL GARRAF)

El tram de la Plana del Garraf és el destí final d'aquesta ruta que passa per les costes del Garraf, per una sinuosa carretera. Entra i acaba a Sitges per la C-31, al sud-est d'aquesta població.

31. CUBELLES-CASTELLET

La ruta s'inicia a l'avinguda del Terme a Cubelles, direcció nord, fins l'àrea de servei i segueix paral·lelament la C-32, fins arribar a la rotonda on pren la BV-2115 per l'esquerra. És un paisatge totalment transformat de caire urbà. Posteriorment, entra a un paisatge totalment agrari on ja s'abandona la unitat de la Plana del Garraf.

32. VILANOVA I LA GELTRÚ-SITGES

L'itinerari s'inicia a la rotonda on conflueixen els carrers Rambla de Sant Jordi i Carrer de Ventosa i Roig, direcció nord-est, travessant el pont del torrent de Piera. Seguint la mateixa C-246a, entra al nucli de Vilanoveta i travessa el polígon industrial de Mas d'en Serra. A la rotonda on neix la BV-2113, pren el trencant a la dreta, direcció sud-est, fins arribar a l'inici del Passeig Vilanova i segueix tot recte fins al centre de la vila de Sitges.

OBJECTIUS DE QUALITAT PAISATGÍSTICA

Els objectius de qualitat paisatgística (OQP) i les accions que s'exposen a continuació són específics de la Plana del Garraf. Els poders públics i privats, així com els agents socials i la societat en general, han de vetllar pel compliment d'aquests objectius. Igualment, també són d'aplicació els definits per a tot l'àmbit territorial del Penedès, juntament amb les seves accions, continguts en el capítol 6 del present catàleg.

15.1 / Un nucli de Sant Pere de Ribes, Vilanova i la Geltrú, Sitges i Cubelles ordenats, que mantinguin els seus referents paisatgístics, i amb un contacte de qualitat amb el mosaic agrícola de la plana.

15.2 / Unes infraestructures de mobilitat integrades al paisatge, amb eixos viaris i ferroviaris que minimitzin la seva incidència en els valors paisatgístics de la plana, i que potenciïn la contemplació del massís i la plana.

15.3 / Un paisatge agrari amb retalls de bosc que preservi els seus valors vinculats a llur producció i es mantinguin els seus usos davant el creixement urbà.

15.4 / Un sistema de punts d'observació i itineraris que permeti captar la diversitat, el caràcter i els valors principals del paisatge de la Plana del Garraf.

15.5 / Una façana marítima urbana endreçada, que integri els passejos, les vies ferroviàries i les edificacions en el paisatge, respectuosa amb les singularitats i potenciant els seus valors històrics i socials.

15.6 / Uns espais naturals costaners de Colls – Miralpeix, les desembocadures del Foix i de la riera de Ribes, les dunes de la platja Llarga de Vilanova, de la platja de la Mota de Sant Pere i de la platja de Sant Cristòfol, i l'Ortoll, ben conservats.

OQP 15.1. Un nuclis de Sant Pere de Ribes, Vilanova i la Geltrú, Sitges i Cubelles ordenats, que mantinguin els seus referents paisatgístics, i amb un contacte de qualitat amb el mosaic agrícola de la plana.

Acció 15.1.1. Reconèixer i potenciar els valors patrimonials dels paisatges urbans de Vilanova i la Geltrú, Sitges, Sant Pere de Ribes i Cubelles que expressen una identitat col·lectiva.

Acció 15.1.2. Planificar les intervencions en els paisatges urbans, tant per nous creixements urbans com per remodelacions, reformes o rehabilitacions urbanes al nucli existent, a través de criteris paisatgístics.

Acció 15.1.3. Potenciar els paisatges agrícoles i agroforestals periurbans de Vilanova i la Geltrú, Sitges i Sant Pere de Ribes.

Acció 15.1.4. Conservar i dinamitzar els conjunts d'horts lligats a Vilanova i la Geltrú, Cubelles, Sitges i Sant Pere de Ribes

Acció 15.1.5. Encaixar paisatgísticament els polígons industrials dispersos per la Plana del Garraf, així com millorar la qualitat paisatgística dels actuals.

Acció 15.1.6. Completar els creixements industrials inacabats, amb consideració dels elements paisatgístics de l'entorn, i avaluar els sectors que es poden restituir paisatgísticament.

Acció 15.1.7. Millorar la integració paisatgística de les urbanitzacions i les dispersions urbanes arreu de la Plana del Garraf.

OQP 15.2. Unes infraestructures de mobilitat integrades al paisatge, amb eixos viaris i ferroviaris que minimitzin la seva incidència en els valors paisatgístics de la plana, i que potenciïn la contemplació del massís i la plana.

Acció 15.2.1. Mantenir els eixos viaris i ferroviaris existents amb criteris paisatgístics i afavorir el gaudi del paisatge.

Acció 15.2.2. Implantar les potencials noves infraestructures d'acord amb la necessitat territorial i sota els criteris de la realitat paisatgística del moment.

Acció 15.2.3. Millorar la connexió ecològica i paisatgística de la plana, fragmentada per la carretera C-32, així com els espais de transició entre el Garraf i la Plana del Garraf al sector limítrof entre les unitats.

Acció 15.2.4. Promoure la generació de rutes de descoberta del patrimoni paisatgístic i cultural de la plana a través de la xarxa de carreteres secundàries, des dels accessos de la C-32.

OQP 15.3. Un paisatge agrari amb retalls de bosc que preservi els seus valors vinculats a llur producció i es mantinguin els seus usos davant el creixement urbà.

Acció 15.3.1. Mantenir i potenciar el mosaic agrícola singular del voltant de Sant Pere de Ribes, Vilanova i la Geltrú i Cubelles, i avaluar la possibilitat de constituir un parc agrari.

Acció 15.3.2. Regular la implantació de noves construccions aïllades, i integrar les infraestructures d'energia renovables i les activitats extractives.

Acció 15.3.3. Millorar, recuperar patrimonialment, i modernitzar el canal de reg històric de la Plana del Garraf.

Acció 15.3.4. Elaborar un pla especial de catàleg de masies amb especial atenció als elements lligats a la història medieval, al romanticisme i a la cultura indiana.

Acció 15.3.5. Consolidar el projecte camí ramader de Marina i convertir les vies transhumants en un recurs paisatgístic de desenvolupament regional i local.

Acció 15.3.6. Potenciar el paisatge de la Plana del Garraf com a *film clúster*.

OQP 15.4. Un sistema de punts d'observació i itineraris que permetin captar la diversitat, el caràcter i els valors principals del paisatge de la Plana del Garraf.

Acció 15.4.1. Reconèixer els punts d'observació i els itineraris d'interès paisatgístic, motoritzats i no motoritzats, com a elements estructurals de l'ordenació territorial i urbanística de la Plana del Garraf.

Acció 15.4.2. Reconèixer la serra de Bonaire, la serra del fitó de Miralpeix, el Codolet, i el mar com a fons escènics i com a referents identitaris de primer ordre.

Acció 15.4.3. Preservar les visuals des dels trams de carretera panoràmics de la Plana del Garraf.

Acció 15.4.4. Promoure una xarxa de carreteres d'interès paisatgístic i mantenir-ne els valors patrimonials.

Acció 15.4.5. Valorar els camins que vertebrin i estructurin el territori de la Plana del Garraf a partir d'un pla especial.

Acció 15.4.6. Promoure una xarxa d'itineraris i punt d'observació de la Plana del Garraf accessibles, facilitar-ne l'accés, promoure'n l'ús i convertir-los en nous referents del paisatge i generadors de nous valors.

OQP 15.5. Una façana marítima urbana endreçada, que integri els passejos, les vies ferroviàries i les edificacions en el paisatge, respectuosa amb les singularitats i potenciant els seus valors històrics i socials.

Acció 15.5.1. Basar l'ordenació i el planejament urbanístic en el caràcter de la Plana del Garraf i els seus valors del paisatge per assolir un front marítim de qualitat.

Acció 15.5.2. Ordenar i millorar espais i intersticis urbans de la façana marítima de la Plana del Garraf i promoure els seus usos socials.

Acció 15.5.3. Potenciar i evitar la desfiguració de les fites paisatgístiques litorals, i promoure el patrimoni històric de la façana marítima.

Acció 15.5.4. Elaborar una carta de colors del front marítim de Vilanova i la Geltrú.

Acció 15.5.5. Ordenar el conjunt d'àrees d'aparcament espontànies properes a la costa.

Acció 15.5.6. Cercar la continuïtat de la servitud pedestre al llarg de tot el litoral de la Plana del Garraf.

OQP 15.6. Uns espais naturals costaners de Colls - Miralpeix, les desembocadures del Foix i de la riera de Ribes, les dunes de la platja Llarga de Vilanova, de la platja de la Mota de Sant Pere i de la platja de Sant Cristòfol, i l'Ortoll, ben conservats.

Acció 15.6.1. Afavorir la salubritat de les masses forestals de Colls - Miralpeix i garantir una gestió forestal sostenible.

Acció 15.6.2. Respectar l'espai natural de l'Ortoll i potenciar el seu ús i els seus valors en benefici de la població.

Acció 15.6.3. Conservar i potenciar les dunes de la platja Llarga de Vilanova i la Geltrú com a element d'alt valor ecològic i social.

Acció 15.6.4. Gestionar el conjunt dels espais naturals costaners de la Plana del Garraf amb la perspectiva d'assolir una resiliència climàtica i esdevenir un valor afegit per a la població.

Acció 15.6.5. Elaborar un pla especial de protecció i restauració de la riera de Ribes al seu pas pels municipis de Sitges i Sant Pere de Ribes.

OQP 15.1

Un nuclis de Sant Pere de Ribes, Vilanova i la Geltrú, Sitges i Cubelles ordenats, que mantinguin els seus referents paisatgístics, i amb un contacte de qualitat amb el mosaic agrícola de la plana.

La Plana del Garraf té un alt grau d'antropització amb presència de nuclis urbans considerables, tant per ciutats compactes com per urbanitzacions i assentaments de baixa densitat. Tanmateix, les vies de comunicació faciliten la implantació de centres industrials i logístics al territori situant-se als afores dels nuclis urbans principals i al llarg dels eixos lineals connectors amb la xarxa viària. El paisatge resultant compona un espai molt tensionat entre un camp fragmentat i assentaments diversos que freqüenten cada vegada més els espais oberts.

Acció 15.1.1.

Reconèixer i potenciar els valors patrimonials dels paisatges urbans de Vilanova i la Geltrú, Sitges, Sant Pere de Ribes i Cubelles que expressen una identitat col·lectiva.

Nuclis com Vilanova i la Geltrú, Sitges, Sant Pere de Ribes o Cubelles, conformen un espai amb elements històrics de gran interès i, per tant, una expressió en els seus respectius paisatges urbans. La major part dels elements patrimonials històrics també aglutinen valors simbòlics o d'identitat, que han de poder ser puguin ser gaudits pels ciutadans i transmesos a les generacions futures. En aquest sentit, cal:

- Potenciar els referents visuals urbans, garantir-ne la seva visibilitat, i evitar que es desfigurin. Es tracta principalment dels següents elements:
 - Campanar de Sant Pere (Sant Pere de Ribes)
 - Campanar de Santa Maria de Cubelles (Cubelles)
 - Castell de Ribes (Sant Pere de Ribes)
- Igualment, mantenir i preservar en bon estat els eixos urbans amb arbrat històric. Especialment destaquen a Vilanova i la Geltrú, a on es poden trobar diversos exemples de carrers arbrats que constitueixen eixos verds dins el nucli urbà, com:
 - La rambla Principal
 - La rambla de la Pau
 - La rambla Josep Antoni Vidal
 - La rambla de l'Exposició
 - El carrer de la Llibertat
 - L'avinguda Víctor Balaguer
 - L'avinguda del Garraf
- Alguns jardins dels nuclis de la Plana del Garraf tenen un elevat valor patrimonial que cal potenciar. Cal elaborar un inventari exhaustiu de jardins d'interès patrimonial, prenent com a punt de partida els jardins identificats en aquest punt. Aquest inventari ha de ser un primer pas per posar-los en valor i millorar-ne la seva gestió, introduint criteris de conservació patrimonial i convertint-los en elements clau de les ciutats o pobles on s'ubiquen. També

és necessari prioritzar el reconeixement de les estructures i les creacions pròpiament jardineres que tenen un valor compositiu destacat a cada jardí, les que li atorguen personalitat, i inventariar-les amb indicació de com cal conservar-les. Els municipis de Vilanova i la Geltrú, Sitges, Cubelles i Sant Pere de Ribes els haurien de reconèixer i protegir-los com a béns culturals d'interès local per la seva condició d'elements que generen identitat i aporten un valor cultural als pobles i ciutats.

Els jardins patrimonials més destacats són els següents:

- Parc Gumà i Ferran (Vilanova i la Geltrú)
- Jardí de can Papiol (Vilanova i la Geltrú)
- Jardí de can Pahisa (Vilanova i la Geltrú)
- Jardí de la Biblioteca Víctor Balaguer (Vilanova i la Geltrú)
- Jardí de l'antiga casa del pintor Joaquim Mir. (Vilanova i la Geltrú)
- Jardins de Terramar (Sitges)
- Pati de la Casa de Miquel Utrillo, actual Biblioteca Santiago Rusiñol (Sitges)
- Jardí de can Travé (Cubelles)
- Jardí de la casa del Marques de l'Argentera (Mas Solers). Antic casino de Sant Pere de Ribes (Sant Pere de Ribes).

- Més enllà dels elements citats en el punt anterior, cal recollir i catalogar els elements que constitueixin patrimoni arquitectònic, cultural o històric de cada nucli amb la finalitat de preservar els seus valors paisatgístics i realitzar actuacions de restauració a on s'escaigui.

Mapes de la unitat

Mapa 15.1 Valors naturals i estètics

Mapa 15.2 Valors històrics i simbòlics

Acció 15.1.2.

Planificar les intervencions en els paisatges urbans, tant per nous creixements urbans com per remodelacions, reformes o rehabilitacions urbanes al nucli existent, a través de criteris paisatgístics.

Un paisatge urbà ordenat de Vilanova i la Geltrú, Sitges, Sant Pere de Ribes i Cubelles és cabdal per garantir una bona qualitat de vida a la població, així com per mantenir una imatge coherent que preservi i fomenti valors estètics pel gaudi ciutadà. És necessari regular les iniciatives de transformació de l'espai urbà, amb la finalitat d'expressar amb el paisatge una ciutat eficient, planificada i regida per criteris com:

- Mantenir la compacitat dels nuclis urbans i evitar-ne la dispersió.
- Mantenir el perfil i la qualitat de les façanes urbanes i evitar la construcció d'elements que distorsionin negativament la silueta o la imatge perimetral dels nuclis.
- Garantir unes façanes i vores urbanes coherents amb el cromatisme i l'estil arquitectònic que garanteixi una qualitat estètica.
- En les darreres dècades alguns dels creixements residencials dels nuclis de la Plana del Garraf es van iniciar però es van quedar a mig construir, generant espais urbanitzats on hi ha els carrers i l'enllumenat instal·lats però on no hi ha cap edificació i sovint les parcel·les resten abandonades. Amb l'objectiu d'harmonitzar els espais inacabats annexos als nuclis i dotar-los de coherència, cal que els municipis abans citats avaluin cada sector i adoptin una estratègia específica. Aquesta estratègia en alguns casos pot implicar la desclassificació del sòl i la restitució paisatgística, i en altres la prioritització de l'ocupació de les parcel·les buides amb la finalitat d'evitar o posposar l'execució d'altres sòls classificats com a urbanitzables. Això passa a sectors, carrers i avingudes com:
 - Solicrup, a l'entorn de la plaça dels Bordegassos-sector del Llimonet, i a la Geltrú (Vilanova i la Geltrú)
 - el Pla dels Cinc Pins (Sant Pere de Ribes).
- Tenint en compte la dimensió del sector en procés d'urbanització de Santa Bàrbara – La Bòbila, a través del PPU La Plana-Santa

Bàrbara-Vallpineda, al municipi de Sitges, cal garantir una execució adequada i escalonada dels sectors, amb unes alçades i volums adequats, i el manteniment dels valors preexistents, com l'ermita de Santa Bàrbara o construccions de pedra seca, així com una adequada integració paisatgística dels nous espais construïts i dels espais públics. Més enllà dels espais citats anteriorment, un dels acords de la Carta del paisatge del Garraf, aprovada l'any 2019, va ser el de fer els canvis de classificació del sòl i de graus de protecció en diversos àmbits per millorar la protecció d'alguns espais verds públics que actualment es troben en sòl urbà per les seves característiques de proximitat als espais naturals protegits de Sant Pere de Ribes com són el Parc del Garraf o a la zona costanera dels Colls-Miralpeix. Es tracta dels següents canvis:

- Desclassificació del Sòl Urbà Consolidat del sector dels Colls a No Urbanitzable i posterior incorporació la zona natural protegida dels Colls-Miralpeix dins del PEIN.
- Desclassificació del Sòl Urbà Consolidat del sector de Mas Alba a No Urbanitzable i posterior incorporació als espais naturals protegits del Parc del Garraf.
- Incorporar als espais naturals protegits del Parc del Garraf i al PEIN l'espai de sòl no urbanitzable que limita al nord amb el sector de Can Pere de la Plana.
- Introduir en el planejament urbanístic municipal de Sitges, Vilanova i la Geltrú, Sant Pere de Ribes i Cubelles un apartat específic sobre el tractament paisatgístic de les vies d'accés a aquestes poblacions amb l'objectiu de garantir uns accessos als nuclis urbans ordenats, que facilitin la transició entre els espais oberts i els paisatges urbans i que reforcin el caràcter i la identitat de cada nucli urbà.
- Potenciar les vistes panoràmiques als paisatges agraris i llurs valors des de la ciutat a través dels carrers que limiten entre els nuclis urbans i el mosaic agrícola amb retalls de bosc.

Cal considerar els carrers que limiten amb espais oberts com a elements per prendre en consideració en la planificació urbanística amb l'objectiu de consolidar-los i potenciar-los com a límits nítids entre la ciutat i els espais oberts. De la mateixa manera, els possibles nous creixements urbans o industrials haurien de tenir en compte aquests carrers en el seu disseny urbà. Els carrers identificats amb aquestes característiques són:

- Ronda Sant Camil (Sant Pere de Ribes)
- Carrer de l'Agricultura (Sant Pere de Ribes)
- Carrer dels Cirerers (Sant Pere de Ribes)
- Carrer dels Abeduls (Sant Pere de Ribes)
- Carrer de Canyelles (Sant Pere de Ribes).
- Ronda Ibèrica (Vilanova i la Geltrú)
- Camí del Terme (Cubelles)

- En la mesura del possible, regular gradualment les façanes comercials de les carreteres aparador, els seus colors, materials, alçades i estil pot dotar-les de noves identitats. Els nuclis on aquesta actuació és prioritària són:
 - A Vilanova i la Geltrú, la ronda d'Europa i a la C-246a, aquest segon tram pertany al municipi de Sant Pere de Ribes però és un dels accessos a Vilanova i la Geltrú.
 - A Sitges, al carrer dels Drets Humans.
- En la mesura del possible, reduir els espais on hi ha una elevada concentració de publicitat. En aquest sentit, les administracions locals i altres organismes competents (Estat, Generalitat, Diputació) haurien de promoure l'eliminació gradual de la concentració de rètols publicitaris i dels suports obsolets, i establir criteris clars per als nous que s'instal·lin (evitar l'obstaculització visual de fites i fons escènics, evitar les seqüències de cartells contínues al marge d'infraestructures viàries o ferroviàries, prioritzar la presència d'un sol cartell gran a múltiples petits cartells, etc). Es tracta dels espais amb una elevada concentració de publicitat situats:
 - A Vilanova i la Geltrú, la ronda ibèrica, la ronda d'Europa (abans de creuar el ferrocarril, a la ro-

tonda que uneix la rambla dels Països Catalans, prop de la deixalleria i a la rotonda de l'avinguda de la Terrosa), la C-246a a l'alçada del Racó de Santa Llúcia i la C-15 entre la C-31 i la C-32.

- A Sant Pere de Ribes, a la rambla del Garraf i la carretera C-246a.
- A Sitges, el carrer Pruelles.
- Els fronts urbans fluvials (façanes, passeigs, parcs, travessies urbanes, etc.) són un destacat valor del paisatge urbà. En aquest sentit, és important recuperar, potenciar i preservar les panoràmiques obertes sobre els rius, torrents i rieres. Això és especialment rellevant en els nuclis de Sant Pere de Ribes (riera de Ribes) i Vilanova i la Geltrú (torrent de Sant Joan), Caldrà destacar el seu caràcter i potenciar el seu valor paisatgístic, així com establir mesures per recuperar la coherència formal en aquells fronts fluvials que l'hagin perduda a causa de la volumetria dels edificis o de la baixa qualitat de l'arquitectura.
- Potenciar uns espais verds i de lleure accessibles que acoblin diverses activitats potencials.
- Reconèixer els espais urbans amb valor immaterial que configuren el paisatge urbà.
- Planificar conjuntament els intersticis municipals per tal d'evitar fragmentacions amb disrupcions en els usos del sòl per assolir una continuïtat harmònica entre els nuclis en favor d'un paisatge urbà.

Mapes de la unitat

Mapa 15.1 Valors naturals i estètics

Mapa 15.4 Espais en tensió i d'oportunitat

Acció 15.1.3.

Potenciar els paisatges agrícoles i agroforestals periurbans de Vilanova i la Geltrú, Sitges i Sant Pere de Ribes.

Els espais agrícoles dels voltants de Vilanova i la Geltrú, Sitges i Sant Pere de Ribes són estratègics i ajuden a generar identitat. Sense perdre

de vista que, en general, la seva finalitat principal és econòmica, aquests espais han d'esdevenir els principals conductors i reestructuradors de les perifèries del futur, i donar resposta a uns consumidors cada vegada més preocupats per la qualitat i la seguretat alimentàries, o per l'accés a espais saludables fora de la ciutat, la qual cosa pot incrementar la viabilitat d'aquests paisatges.

En aquest sentit, tant Vilanova i la Geltrú, com Sitges, com Sant Pere de Ribes haurien d'establir regulacions, per exemple a través de plans especials, pels seus respectius paisatges agrícoles i agroforestals periurbans, que mantinguin els usos agrícoles existents i els combinin amb usos socials lligats al lleure, al passeig, a promoure l'accés al patrimoni local, a la salut de les persones, o l'adaptació al canvi climàtic.

Les regulacions haurien de complir amb les següents funcions:

- Esdevenir espais amb un elevat nivell de protecció, ja siguin naturals, agrícoles o forestals.
- Connectar paisatgísticament els espais verds urbans amb els espais oberts circumdants, tot potenciant els espais connectors (rius, rieres, espais agroforestals, etc.).
- Potenciar l'espai agrícola, la producció i els circuits de proximitat, i l'agricultura ecològica.
- Promoure acords de custòdia amb els propietaris per preservar i restaurar els indrets de més valor paisatgístic, ja sigui agrari, forestal o fluvial.
- Preservar i valorar el patrimoni lligat als espais periurbans (pedra seca, sínies, pous, molins, basses, ponts, passeres, rescloses, adoberies, etc.), minimitzar la presència de noves edificacions en el sòl agrari periurbà, i promoure l'adequació paisatgística de les existents que ho requereixin.
- Impulsar iniciatives que relacionin els boscos i els espais agroforestals periurbans amb el benestar físic, psíquic i emocional de les persones.

- Promoure centrals fotovoltaïques de mida petita destinades a l'autoconsum i evitar les de grans dimensions.

Acció 15.1.4.

Conservar i dinamitzar els conjunts d'horts lligats a Vilanova i la Geltrú, Cubelles, Sitges i Sant Pere de Ribes.

Al voltant dels nuclis de Vilanova i la Geltrú, Cubelles, Sitges i Sant Pere de Ribes hi ha relíctes d'horta que nodreixen de valor productiu i estètic, i en alguns casos també social, que cal conservar. En aquest sentit, és necessari:

- En el cas dels que tenen més valor social és molt important el manteniment de la seva vitalitat, que siguin compartits i inclusius, com a espai educatiu, de convivència, d'integració social, i d'agricultura urbana.
- Conservar els cursos fluvials que nodreixen aquesta horta.
- Fer-ne un inventari acurat a escala municipal i es valori la protecció d'aquells grups d'horts amb valor social per a la població a través dels planejaments urbanístics.
- En el cas de centrals fotovoltaïques projectades en aquests espais, per la seva dimensió i relació amb el paisatge del seu entorn, cal minimitzar al màxim la seva ocupació.

Mapes de la unitat

Mapa 15.1 Valors naturals i estètics

Mapa 15.3 Valors socials i productius

Acció 15.1.5.

Encaixar paisatgísticament els polígons industrials dispersos per la Plana del Garraf, així com millorar la qualitat paisatgística dels actuals.

La presència de polígons industrials i usos especialitzats en general arreu la Plana del Garraf

és un fet motivat per la presència de nuclis urbans considerables, que constitueixen centres de mercat i consum, i per la proliferació d'infraestructures terrestres i marítimes ben connectades amb les àrees d'influència que exerceixen Barcelona i Tarragona. El polígons actuals, llevat d'alguna instal·lació aïllada als afores d'altres nuclis, es concentren al llarg de la C-246a i el Torrent de la Terrosa, entre Vilanova i Roquetes, i s'estén al llarg de la C-15 a banda i banda ocupant antics camps de cultiu. En aquest sentit, el paisatge rural de la plana es veu interromput tant per les carreteres i urbanitzacions, com per polígons industrials que contrasten amb l'essència dels elements que componen el camp agrari. Algunes actuacions necessàries són:

- Integrar les noves àrees especialitzades que es desenvolupin de manera harmònica i respectar la singularitat del paisatge en les estructures preexistents. Cal tenir en compte especialment l'encaix amb l'estructura del paisatge preexistent i la definició de la disposició dels usos, les edificacions i els espais de cessió per a espais lliures en relació amb la morfologia del teixit urbà, els límits i façanes del nou conjunt i el sistema de visuals que genera la nova implantació. Es poden seguir les indicacions contingudes a la *Guia d'integració paisatgística 1. Polígons industrials i sectors d'activitat econòmica* publicada per l'antic Departament de Política Territorial i Obres Públiques.
- Afavorir la permeabilitat i connectivitat ecològica de les noves àrees especialitzades, així com adaptar els polígons actuals, com ara el polígon industrial Vilanoveta.
- En la mesura del possible, evitar la ocupació amb noves àrees d'activitat econòmica les zones que afectin el patró de mosaic agrícola singular amb retalls de bosc al voltant de Sant Pere de Ribes, Vilanova i la Geltrú i Cubelles.
- Tractar les façanes que tinguin front a vial com a façanes principals exigint-se el màxim de esforç en la seva composició i harmonia vo-

lumètrica, especialment en les façanes que es percebin des dels nuclis urbans i des de les vies de comunicació.

- Resulta paisatgísticament destacable la nau sense ús del polígon industrial Masia Barreres de Vilanova i la Geltrú. Cal fomentar la seva rehabilitació per incloure-la al teixit productiu existent per mitjà de noves funcions, o afavorint el canvi d'ús per convertir-la en equipaments comunitaris (culturals, educatius, recreatius). La gestió i dinamització d'aquests nous equipaments podria anar a càrrec o fer-se de forma coparticipada amb organitzacions locals o entitats privades amb "vocació pública".

En la mesura del possible, reduir la presència de zones amb concentracions de publicitat relacionades amb les àrees industrials. Les administracions locals i altres organismes competents (Estat, Generalitat, Diputació), juntament amb els propietaris dels polígons, haurien de promoure l'eliminació gradual de la concentració de rètols publicitaris i dels suports obsolets, i establir criteris clars per als nous que s'instal·lin (evitar l'obstaculització visual de fites i fons escènics, evitar les seqüències de cartells contínues al marge d'infraestructures viàries o ferroviàries, prioritzar la presència d'un sol cartell gran a múltiples petits cartells, etc).

Les principals zones amb concentracions de publicitat relacionades amb les àrees industrials són:

- Vilanoveta - Variant C-31 (Sant Pere de Ribes)
- Masia Barreres (Vilanova i la Geltrú)
- Torrent de Santa Magdalena (Vilanova i la Geltrú)
- Roquetes (Vilanova i la Geltrú)
- Sínia de les Vaques (Vilanova i la Geltrú)
- Masia del Notari (Vilanova i la Geltrú)

- Implantar àrees verdes a les vores dels polígons per afavorir la continuïtat i permeabilitat de l'espai industrial i logístic amb els àmbits adjacents.

- Promoure connexions per a vianants i amb bicicleta que millorin la vertebració de l'àrea industrial amb les àrees urbanes o els paisatges agraris, amb la finalitat de reduir la mobilitat obligada i la proliferació o ampliació d'infraestructures viàries, i fomentar una mobilitat de proximitat a través de paisatges de qualitat.

- En general, planificar i millorar des d'un punt de vista paisatgístic els contactes entre les trames urbanes, industrials i d'infraestructures amb la vegetació natural de la Plana del Garraf, amb especial atenció a l'entorn periurbà de Sant Pere de Ribes i els polígons industrials i d'activitats de Cubelles, Sitges i Vilanova i la Geltrú, tal i com estableix la Carta del paisatge del Garraf, signada l'any 2019.

Mapes de la unitat

Mapa 15.1 Valors naturals i estètics

Mapa 15.4 Espais en tensió i d'oportunitat

Acció 15.1.6.

Completar els creixements industrials inacabats, amb consideració dels elements paisatgístics de l'entorn, i avaluar els sectors que es poden restituir paisatgísticament.

Part dels polígons de la Plana del Garraf tenen encara potencial de creixement, mentre per altra banda es promouen nous espais industrials que comprometen espais agraris de valor. Amb el doble objectiu d'evitar la dispersió de noves àrees especialitzades d'ús industrial, logístic i comercial, afavorir la compacitat, l'estalvi de sòl, la reducció de la mobilitat i la minimització de la fragmentació paisatgística, cal desenvolupar accions encaminades a millorar la inserció dels polígons industrials en el lloc; especialment, adequant els corresponents límits dels sectors, alhora que es faci un replantejament del nou sòl industrial previst, establint com a prioritat la compleció del sòl industrial vacant.

En aquest sentit, cal avaluar cada sector amb la finalitat de reduir-los o extingir-los (sobretot si pertanyen a àrees desconnectades de les tra-

mes urbanes) dels següents polígons on encara hi ha parcel·les buides:

- Masia del Notari (Vilanova i la Geltrú)
- Torrent de Santa Magdalena (Sant Pere de Ribes)
- A prop de la bòbila del Roca (Sant Pere de Ribes)
- Les Roquetes (Sant Pere de Ribes).

Mapes de la unitat

Mapa 15.4 Espais en tensió i d'oportunitat

Acció 15.1.7.

Millorar la integració paisatgística de les urbanitzacions i les dispersions urbanes arreu de la Plana del Garraf.

La proliferació de nuclis de baixa densitat provoca una extensió urbana sobredimensionada pel que respecta al nombre de població que ocupa la plana, esdevenint ben bé la meitat de tot el teixit urbà. Les urbanitzacions presenten entramats desordenats, buits en parcel·les no construïdes i fins i tot carrers sense asfaltar, generant un paisatge que altera les àrees rurals sense arribar a consolidar un paisatge urbà de qualitat. La distribució de les urbanitzacions no segueix cap patró o criteri espacial, i proliferen de manera anàrquica entre extensions de zones urbanes disperses i assentaments distribuïts a les rodalies de vies de comunicació. Tanmateix, algunes urbanitzacions es troben en indrets privilegiats, com ara les dels Colls-Miralpeix o les que envolten Sitges vora al mar i les que s'enfilen al massís del Garraf.

En general, aquest model urbanístic comporta una sèrie de qüestions a resoldre que tenen a veure amb la gestió i l'ordenació del paisatge, com ara:

- Millorar la qualitat paisatgística dels desenvolupaments urbans residencials als barris de Cubelles tot integrant-hi els espais verds, l'espai públic i els espais intersticials entre els mateixos, tot respectant els elements preexistents i utilitzant el paisatge mediterrani com a base, i aconseguint una integració urbana de qualitat entre els nuclis de Cubelles, les Ro-

quetes de Sant Pere de Ribes, Sitges i Vilanova i la Geltrú.

- Adequar la transició urbana – forestal de les urbanitzacions amb l'objectiu de millorar la gestió forestal i reduir els riscos d'incendi.
- Mantenir productius els espais agraris i amb uns límits clars amb l'espai urbà.
- Incrementar la connectivitat ecològica dels espais que envolten les urbanitzacions adequant corredors.
- Revertir els règims del sòl urbanitzables sense consolidar i restaurar els espais artificialitzats que encara no han esdevingut urbans consolidats per tal de recuperar terreny per altres aprofitaments, com l'agrari o el forestal. Alguns d'aquests sòls es poden trobar a urbanitzacions inacabades com l'Aragai o la Collada.
- Resoldre l'impacte visual de les urbanitzacions situades en indrets molt visibles mitjançant la reducció de l'exposició d'aquestes o camuflant-les aprofitant característiques del terreny. Es tracta sobretot de les urbanitzacions de:
 - Els Cards (Sant Pere de Ribes)
 - Mas d'en Puig (Vilanova i la Geltrú)
 - Carretera de La Plana (Vilanova i la Geltrú)
 - El Piulart (Vilanova i la Geltrú)
 - Mas Roquer (Vilanova i la Geltrú)
 - Pujada de Can Mas d'en Perris (Vilanova i la Geltrú)
 - Mas Tapet (Vilanova i la Geltrú)
 - El Mas Xicarró (Vilanova i la Geltrú)
- Avaluar el soterrament de les línies elèctriques que travessen les urbanitzacions per millorar el paisatge urbà. A Vilanova i la Geltrú hi ha dues urbanitzacions on serien necessàries aquestes actuacions: el Mas d'en Ricard i Mas Tapet.

Mapes de la unitat

Mapa 15.4 Espais en tensió i d'oportunitat

OQP 15.2

Unes infraestructures de mobilitat integrades al paisatge, amb eixos viaris i ferroviaris que minimitzin la seva incidència en els valors paisatgístics de la plana, i que potenciïn la contemplació del massís i la plana.

Una de les característiques de l'alt grau d'antropització de la Plana del Garraf és la seva ineludible presència d'eixos viaris i ferroviaris. La unitat és travessada per tres seccions diferents recorrent l'ample de la unitat. D'una banda el ferrocarril, en una primera línia de costa; en segon lloc, la C-31 en forma de corona sobre el nucli de Vilanova i la Geltrú; i, per últim, la C-32 fragmentant el camp al sector més oriental, vertebrant després el límit entre la pròpia plana i el massís del Garraf a mesura que es baixa cap a Tarragona i rodeja Vilanova i la Geltrú en una segona corona. Aquesta disposició de carreteres ve complimentada per altres vies a mode transversal que donen un aspecte radial. Les infraestructures de mobilitat d'aquesta unitat tenen una incidència visual considerable pel que fa a les viàries, on també hi juguen un paper rellevant les carreteres aparador als afores de nuclis com Roquetes o Vilanova i la Geltrú.

Acció 15.2.1.

Mantenir els eixos viaris i ferroviaris existents amb criteris paisatgístics i afavorir el gaudi del paisatge.

Cal gestionar les infraestructures viàries i ferroviàries existents a la Plana del Garraf per cercar el seu encaix en el paisatge minimitzant el seu impacte actual, cercant la seva integració en el paisatge i afavorint la percepció dels valors que aquest conté. En aquest sentit, algunes actuacions pertinents podrien ser:

- Eliminar o ocultar els elements degradants, com ara runes i deixalleries il·legals, i aquells que impedeixen la visió i lectura del paisatge. Alguns d'aquests elements es poden trobar a Vilanova i la Geltrú a l'enllaç entre la C-32, la C-31 i la C-15, o al nord de Sitges entre la C-32 i la C-31.
- Promoure el tractament vegetal a l'hora d'implantar apantallaments a les carreteres per tal de millorar la percepció del paisatge, així com incrementar la presència d'espècies autòctones a les rodalies dels eixos lineals.
- Intervenir en els espais que presenten certs graus de degradació.
- Potenciar i preservar les carreteres amb més valor històric i els seus elements patrimonials, com ara la pedra seca (dos trams de la BV-2112, a Sant Pere de Ribes, dos trams de la BV-2112 i un altre a la C-246a, a Vilanova i la Geltrú, i dos trams de la BV-2115, també a Vilanova i la Geltrú), o les fileres arbrades presents a al camí del Mas Solers i el carrer de Sitges (Sant Pere de Ribes).
- Promoure la generació de rutes de descoberta del paisatge i que les infraestructures permetin la continuïtat dels itineraris paisatgístics identificats en l'acció 15.4.1.
- Millorar paisatgísticament els trams de contacte entre el ferrocarril i la costa per tal de potenciar la visibilitat del mar als trams oberts i per protegir la pròpia infraestructura.

tura de possibles amenaces pels temporals i l'erosió. També cal millorar el pas de la línia ferroviària pel centre dels nuclis urbans de Sitges, Vilanova i la Geltrú i Cubelles, que ha condicionat la connexió entre banda i banda de les localitats, a fi de millorar la continuïtat dels itineraris de vianants i per superar la via del tren sense risc.

Mapes de la unitat

Mapa 15.1 Valors naturals i estètics

Mapa 15.2 Valors històrics i simbòlics

Mapa 15.3 Valors socials i productius

Mapa 15.4 Espais en tensió i d'oportunitat

Acció 15.2.2.

Implantar les potencials noves infraestructures d'acord amb la necessitat territorial i sota els criteris de la realitat paisatgística del moment.

Atès l'alt dinamisme que presenta la Plana del Garraf, és previsible que en els propers anys no es descartin implantacions de noves infraestructures que, a la vegada, implicaran transformacions en el paisatge de la plana. Per tant, és necessari estipular sota quins criteris es materialitzarien aquestes noves infraestructures. És cabdal una integració paisatgística de les properes infraestructures lineals que es constitueixin a la plana on es tinguin en compte les singularitats i els elements principals que donen caràcter a aquesta unitat:

- Que els nous traçats posin especial atenció als elements morfològics i els patrons agrícoles i urbans identificats en aquest catàleg.
- Que es potenciïn els valors del paisatge per millorar la imatge del conjunt resultant.
- Que es plantegin les infraestructures com a suport per poder percebre els valors del paisatge i afavorir la contemplació a banda de la seva utilitat funcional.
- Que es promogui la seqüència visual de trams de carretera panoràmiques i que les vies ferroviàries facilitin la contemplació del paisatge.

- Elaborar estudis d'impacte i integració paisatgística de les propostes de noves infraestructures viàries i ferroviàries, que incloguin mesures d'integració paisatgística eficaces.

Mapes de la unitat

Mapa 15.1 Valors naturals i estètics

Acció 15.2.3.

Millorar la connexió ecològica i paisatgística de la plana, fragmentada per la carretera C-32, així com els espais de transició entre el Garraf i la Plana del Garraf al sector limítrof entre les unitats.

La C-32 transcorre entre els nuclis urbans principals de la unitat a través dels camps de cultiu i retalls forestals que es trobaven a la zona, i que ara s'hi afegeixen en bona mesura la presència d'urbanitzacions i assentaments dispersos a les proximitats de l'autopista. A banda de la seva funcionalitat pel que fa a la mobilitat, aquest eix també esdevé una barrera física que cristal·litza en l'esfera paisatgística en general. En aquest sentit, és necessari:

- Apaivagar l'efecte que té sobre l'estructuració dels assentaments urbans seguint els criteris expressats en el punt 15.3.1, així com també explorar possibles alternatives a la fragmentació vigent per afavorir la continuïtat del mosaic agrícola amb retalls forestals de bosc al voltant de Sant Pere de Ribes, Vilanova i la Geltrú i Cubelles.
- Cal recuperar la correcta connectivitat física, ecològica i social i desenvolupar les mesures de permeabilització necessàries a:
 - La C-32, al límit entre el Garraf i la Plana del Garraf, presenta uns quants punts de risc: entre la muntanya del corral de l'Almirall i la desembocadura del Foix (on també s'hi suma la C-31).
 - Entre l'espai natural del Garraf amb el dels Colls i Miralpeix i el mar, sobretot les zones del Corral d'en Milà o del Mas d'en Ricard; el tercer entre la Plana de Solers i el pla de Jorba, on enllaça amb la C-15 i torrents de Sant Joan i de la Pastera, a Vilanova i la Geltrú.

- El nus d'infraestructures (C-31, C-32 i C-246a) entre el massís del Garraf i la plana del Carç (Sant Pere de Ribes).
- la C-32 també dificulta el pas de la riera de Jafre.
- A la frontera entre el Litoral del Penedès i la Plana del Garraf, l'autopista C-32, la C-31 i la línia de rodalies de la Renfe comprometen la connectivitat del tram final del riu Foix.

Acció 15.2.4.

Promoure la generació de rutes de descoberta del patrimoni paisatgístic i cultural de la plana a través de la xarxa de carreteres secundàries, des dels accessos de la C-32.

La presència de la C-32, com a gran infraestructura de mobilitat, pot facilitar la generació d'itineraris de descoberta del patrimoni paisatgístic i cultural a través de les carreteres secundàries de la Plana del Garraf, aprofitant diversos accessos de la via en aquesta unitat de paisatge. La idea seria que els usuaris puguin sortir de la via en qualsevol moment i seguir els itineraris projectats a través de carreteres secundàries sense desviar-se excessivament del recorregut, amb la possibilitat de reincorporar-se a la via més endavant. Caldria disposar d'una senyalització específica al llarg de la C-32, i caldria preveure-la en els dos sentits de circulació.

Caldria lligar aquesta acció amb l'acció 15.4.3, centrada en els trams de carretera panoràmica de la Plana del Garraf, i tenir en compte els itineraris motoritzats contemplats a l'acció 15.4.1.

Aquests itineraris són una oportunitat per difondre el patrimoni paisatgístic de la Plana del Garraf i, al mateix temps, esdevenir una font de desenvolupament local, per la qual cosa hauria de comptar amb la implicació de diversos actors locals. Aquests itineraris també haurien d'exercir una funció pedagògica rellevant.

OQP 15.3

Un paisatge agrari amb retalls de bosc que preservi els seus valors vinculats a llur producció i es mantinguin els seus usos davant el creixement urbà.

La Plana del Garraf es caracteritza per comprendre un espai on proliferen assentaments urbans vertebrats per vies de comunicació, on els espais no edificats es componen de camps agrícoles amb una estructura paisatgística molt singular complimentats de retalls forestals i la presència de rieres i torrents que modulen discretament el relleu.

Aquest mosaic agrari amb retalls de bosc al voltant dels nuclis urbans intervingut pels assentaments humans i les infraestructures a la seva disposició, fan d'aquest paisatge un espai en detriment, on no només els camps es veuen ocupats o transformats en contradicció a l'expansió urbana, sinó que també es veuen extingits en certs casos per la manca de productivitat agrària, propiciant els canvis d'usos del sòl.

Acció 15.3.1.

Mantenir i potenciar el mosaic agrícola singular del voltant de Sant Pere de Ribes, Vilanova i la Geltrú i Cubelles, i avaluar la possibilitat de constituir un parc agrari.

Malgrat la important pèrdua de sòl agrícola en les darreres dècades, a la Plana del Garraf encara es mantenen diverses zones conreades de notable interès, que conformen un mosaic agrícola molt singular amb retalls de bosc al voltant de Sant Pere de Ribes, Vilanova i la Geltrú i Cubelles, format principalment per vinya, cereal, olivera, fruiter de secà i bosc, que en alguns casos pràcticament arriben al mar. Es tracta d'espais agrícoles originalment estructurats per masos, com la masia d'en Cabanyes, can Milà, mas Guineu, els Solers, masia Xicarró, mas Tapet, mas d'en Palau o mas d'en Puig, amb claps de pinedes i abundants i diversos exemples de construcció amb pedra seca, entre els quals destaquen els murs o marges de conreu i les barraques, amb un elevat valor cultural, ecològic i paisatgístic.

Perquè aquesta singular estructura agrícola pugui mantenir el caràcter productiu rural, i funcionant com a espai d'ús social obert, i així evitar la seva desaparició, cal vetllar per mantenir-lo actiu i productiu. És necessari:

- Atorgar un règim de protecció al mosaic agrícola amb retalls de bosc al voltant de Sant Pere de Ribes, Vilanova i la Geltrú i Cubelles en el marc del Pla territorial parcial del Penedès.
- Definir alguns criteris mínims per a la conservació d'aquests patrons, sobretot el manteniment dels elements construïts propis de l'arquitectura de pedra seca (barraques, murs, pous, etc.). L'objectiu és el de protegir territorialment els corredors d'espais lliures i agrícoles existents a la Plana del Garraf, tal i com recull la Carta del paisatge del Garraf, aprovada l'any 2019.
- Vetllar pel manteniment de la vocació agrícola mitjançant un planejament actualitzat i que

organitzi l'espai en funció del màxim aprofitament de la producció que es pot desenvolupar arreu del territori i mantenint el seu caràcter. L'objectiu, recollit a la Carta del paisatge del Garraf, és el de mantenir actius els espais agrícoles intersticials de la plana, així com els elements característics de les estructures parcel·làries i funcionals agrícoles, així com els retalls de vegetació mediterrània, i amb especial atenció a les zones de vinya i de regadius tradicionals del Foix.

- Impulsar el Banc de Terres del Garraf, aprovat per la Carta del paisatge del Garraf. El banc de terres vol facilitar el contacte entre els propietaris de parcel·les aptes per a l'explotació agrícola, ubicades al Garraf i persones interessades a generar el seu propi projecte professional a partir de la producció agroecològica i de proximitat.
- Ordenar les zones transitòries entre sòls urbanitzats consolidats i no consolidats, de manera que s'estableixin franges i s'eviti la degradació de les perifèries urbanes.
- Fomentar que les zones verdes urbanes tinguin una continuïtat amb els sistemes d'espais oberts, esdevenint connectors i trencant l'aïllament de les zones centrals urbanes amb el rodal agroforestal.
- Qualsevol actuació ha d'integrar-se seguint les pautes pròpies dels paisatges agrari preexistent, i han de garantir la seva qualitat paisatgística.
- Potenciar la diversificació de l'agricultura, el cultiu de productes locals i la producció ecològica per poder oferir productes de proximitat amb circuits comercials curts.
- La Carta del paisatge del Garraf, aprovada l'any 2019, proposa la constitució del parc agrari del Garraf, com una via per ajudar a impulsar el sector primari en aquesta regió tant fràgil. La protecció dels usos agraris del sòl d'aquesta zona ha de ser clau per a poder impulsar-lo. L'impuls del sector primari tam-

bé pot nodrir d'usos lúdics i educatius aquest espai com l'agroturisme i la realització d'itineraris. També, l'activitat agrària produeix una dinamització social amb el producte de proximitat i la gastronomia amb identitat pròpia. D'altra banda, la figura de parc agrari també pot esdevenir una salvaguarda per la biodiversitat d'aquest espai. Altres objectius del parc agrari serien:

- Incidir en la regulació de les activitats i ús lúdic que es dona als espais amb caràcter rural de la plana per cercar l'harmonia, preservar el valor dels elements patrimonials i que el paisatge adquireixi valor per sí mateix amb el desenvolupament de les activitats.
- Mantenir l'estructura parcel·lària dels camps de conreu per evitar fragmentacions o excessives concentracions.
- Protegir i mantenir els elements patrimonials amb valor històric de la plana agrària i afavorir la seva descoberta per part de la població autòctona i visitant.
- Preservar l'arquitectura de pedra seca, mantenir els itineraris que travessen els espais dels marges i promoure la sensibilització del patrimoni arquitectònic i els valors intangibles.
- Donar a conèixer l'estructura agrícola singular basada en masos, vinyes i claps de pinedes.
- La protecció de les traces i els mosaics agraris tradicionals com a elements de requalificació rural i urbana.
- Tenir cura dels límits de fronts urbans i de les franges d'espai lliure entre nuclis urbanitzats o de les vies d'entrada.
- La recuperació dels espais agrícoles abandonats que no acullen cap activitat.

Mapes de la unitat

Mapa 15.1 Valors naturals i estètics

Acció 15.3.2.

Regular la implantació de noves construccions aïllades, i integrar les infraestructures d'energia renovables i les activitats extractives.

La dispersió de diversos tipus d'elements sobre el sòl no urbanitzable sense la consideració de criteris i mesures d'implantació adequada pot suposar un impacte paisatgístic negatiu. A escala local, aquest impacte ve causat per l'aparició dels elements molt visibles i absolutament aliens a l'entorn. És necessari:

- Definir uns paràmetres per a la implantació de noves construccions aïllades, i també en la reconstrucció i rehabilitació de les preexistents amb valor o en desús, que respongui a models i tipologies edificatòries pròpies de la zona, respectant l'estil tradicional quant a materials, color i alçada de les edificacions.
- En el context del Decret llei 24/2021, de 26 d'octubre, d'acceleració del desplegament de les energies renovables distribuïdes i participades, apareixen propostes al Penedès per a la instal·lació de centrals fotovoltaïques. En general, caldria seguir les accions establertes en l'objectiu de qualitat paisatgística 3, que té una mesura relacionada amb les àrees especialitzades d'ús energètic.
- Per altra banda, cal ordenar les activitats extractives, sobretot l'anomenada Racó de Santa Llúcia, a Vilanova i la Geltrú, regenerant-ne els espais perimetrals i les àrees en desús i adoptant-hi mesures d'integració paisatgística.

Mapes de la unitat

Mapa 15.4 Espais en tensió i d'oportunitat

Acció 15.3.3.

Millorar, recuperar patrimonialment, i modernitzar el canal de reg històric de la Plana del Garraf.

El canal de reg que deriva del pantà de Foix i que antigament regava els conreus de la Plana del

Garraf és un element diferencial i singular que dona sentit i identitat al paisatge. Actualment encara resten fragments en bon estat d'aquest canal, tot i que en general es troba molt degradat i abandonat, i per tant hi ha indrets on caldria una restauració i modernització. Per altra banda, la seva recuperació representa valorar un element patrimonial i històric, cohesionador d'un paisatge de conreus. Alhora es donaria també una nova activitat i ús de l'aigua excedent del pantà de Foix.

Un dels pactes de la Carta de paisatge del Garraf, signada el 2019, estableix que cal cercar vies de finançament per a la millora i manteniment del canal com una via per aprofitar l'aigua del pantà i remarcar el valor històric d'aquesta infraestructura hidràulica, tot creant grup de treball amb els ajuntaments implicats on transcorre el canal, la comunitat de regants, particulars i propietaris de finques interessades i altres agents interessats.

Acció 15.3.4.

Elaborar un pla especial de catàleg de masies amb especial atenció als elements lligats a la història medieval, al romanticisme i a la cultura indiana.

Aquesta és una iniciativa acordada per la Carta del paisatge, aprovada l'any 2019, dirigida a potenciar la conservació de les masies de Plana del Garraf, amb especial atenció als elements lligats a la història medieval, al romanticisme i la cultura indiana, mitjançant la realització d'un pla especial conjunt amb criteris que afavoreixin la conservació i alhora la seva reutilització amb usos compatibles que permetin el seu manteniment econòmic perdurable. Caldria donar suport tècnic als ajuntaments que no tenen un catàleg de masies, com Cubelles, Sant Pere de Ribes i Sitges perquè puguin identificar les edificacions que compleixen certs requisits que fan necessària la seva preservació (per raons arquitectòniques, històriques, paisatgístiques i socials). Disposar del catàleg facilita la gestió

del sòl no urbanitzable, ja que regula els usos permesos i identifiquen les masies susceptibles de ser rehabilitades i reconstruïdes; i també en reforça l'activitat econòmica.

També cal vetllar perquè el paisatge estigui incorporat en les seves disposicions, seguint les pautes de la *Guia per a la redacció del pla especial del catàleg de masies, cases rurals i altres construccions en sòl no urbanitzable* de la Diputació de Barcelona.

Acció 15.3.5.

Consolidar el projecte camí ramader de Marina i convertir les vies transhumants en un recurs paisatgístic de desenvolupament regional i local.

La transhumància i els camins ramaders constitueixen un patrimoni cultural, històric, arquitectònic, paisatgístic i ecològic que és imprescindible potenciar i preservar. El projecte del camí ramader de Marina, en diversos estats d'implementació, impulsa la recuperació d'aquests camins tant per potenciar l'activitat ramadera com per dinamitzar turísticament l'itinerari donant usos als camins per fer rutes a peu o en BTT.

Caldria consolidar aquest projecte en el que conflueixen moltes de les línies d'actuació que afavoreixen la creació de llocs de treball vinculats al territori com són la cultura popular, el turisme de proximitat, el comerç local, l'artesanía i els productes alimentaris de qualitat. Sempre respectant i promovent l'activitat ramadera. D'altra banda, cal integrar els camins ramaders al planejament per a que es considerin com a elements de valor paisatgístic i es cerqui la seva preservació.

Mapes de la unitat

Mapa 15.2 Valors històrics i simbòlics

Mapa 15.3 Valors socials i productius

Acció 15.3.6.

Potenciar el paisatge de la Plana del Garraf com a film clúster.

Les particularitats del paisatge de la Plana del Garraf, combinades amb les seves característiques climàtiques i de lluminositat mediterrània, esdevenen cada cop més valorades per a l'enregistrament i rodatge de produccions cinematogràfiques i audiovisuals, així com de reportatges fotogràfics, dins de la demarcació de Costa Barcelona. Tant és així, que en els últims anys diversos municipis han vist multiplicar l'activitat de rodatges. Film Clúster Costa Barcelona és l'organisme encarregat de donar una resposta organitzada i factual a les peticions, cada cop més valorades pels ajuntaments pel seu factor contributiu i per la seva repercussió econòmica en el mosaic comercial, turístic i de serveis, en general. Els actors signants de la Carta del paisatge han acordat que cal potenciar la iniciativa endegada des de l'agència de desenvolupament *Node Garraf* per consolidar un autèntic film clúster a la zona, que vagi més enllà de la imatge icònica de la façana històrica de Sitges.

OQP 15.4

Un sistema de punts d'observació i itineraris que permeti captar la diversitat, el caràcter i els valors principals del paisatge de la Plana del Garraf.

El ric entramat de punts d'observació del paisatge i la xarxa viària actual permeten conèixer, descobrir i contemplar els diversos paisatges i els referents visuals i fons escènics que donen identitat a la Plana del Garraf. Els itineraris, a més, constitueixen una xarxa de vies seleccionada i multifuncionals que recorren i relliguen nuclis habitats i paisatges d'interès, i contribueixen a harmonitzar diferents formes de mobilitat: obligada o no obligada, o de lleure; motoritzada o no motoritzada; i ràpida o lenta. És per aquest motiu que cal garantir i millorar les panoràmiques i visuals que es poden contemplar des de cadascun d'aquests punts d'observació del paisatge i carreteres, i aprofitar els itineraris paisatgístics, tant motoritzats com no motoritzats, com a via de coneixement del patrimoni paisatgístic de la Plana del Garraf i com a alternativa per a una mobilitat lenta.

Acció 15.4.1.

Reconèixer els punts d'observació i els itineraris d'interès paisatgístic, motoritzats i no motoritzats, com a elements estructurals de l'ordenació territorial i urbanística de la Plana del Garraf.

Els punts d'observació del paisatge i els itineraris paisatgístics, motoritzats i no motoritzats, tenen un rol important en l'estructura del territori i, consegüentment, han de formar part de la seva ordenació. Cal, doncs, incorporar els punts d'observació del paisatge i els itineraris dins del Pla territorial parcial del Penedès, així com en el planejament urbanístic dels municipis de la unitat, amb una qualificació de protecció.

Es tracta dels punts d'observació de:

- Castell de Miralpeix
- Ermita o santuari de Sant Pau
- Punta Grossa
- Turó de la Punta
- Espigó del Port de Vilanova

Dels itineraris no motoritzats de:

- Camí Ramader de Marina
- GR-92 Sender del Mediterrani
- GR-92 Sender del Mediterrani (variant interior)

I dels itineraris motoritzats de:

- Cubelles – Canyelles
- Canyelles – Olivella
- Vilanova i la Geltrú – Sitges

Mapes de la unitat

Mapa 15.3 Valors socials i productius.

Acció 15.4.2.

Reconèixer la serra de Bonaire, la serra del fitó de Miralpeix, el Codolet, i el mar com a fons escènics i com a referents identitaris de primer ordre.

La serra de Bonaire i turons secundaris, emplaçada dins de la unitat del Garraf, actuen com a teló de fons del sector nord-oest de la unitat,

i en general tot el massís del Garraf esdevé el fons escènic d'aquest paisatge, juntament amb el mar. A dins de la unitat, al sector més oriental de l'espai d'interès natural dels Colls-Miralpeix, la serra del fitó de Miralpeix i el Codolet, tot i la seva baixa alçada (109m en el punt més alt), el contrast entre les planes del voltant fa que també esdevingui un fons escènic destacat des de Sitges, així com des de l'interior de la Plana del Garraf. Aquesta acció va encaminada a preservar el caràcter visual d'aquests fons escènics, a partir d'accions des de l'àmbit de l'urbanisme, la comunicació o l'educació.

Mapes de la unitat

Mapa 15.1 Valors naturals i estètics

Acció 15.4.3.

Preservar les visuals des dels trams de carretera panoràmics de la Plana del Garraf.

Cal que els trams panoràmics presents a la Plana del Garraf siguin preservats i potenciats en el marc d'actuacions que posin en valor els recorreguts com un actiu pel territori.

Algunes actuacions en aquest sentit poden ser:

- Reconèixer els trams panoràmics i integrar-los en la categoria del sistema d'infraestructures del Pla territorial parcial del Penedès.
- Establir una normativa clara per a evitar distorsions paisatgístiques que afectin les visuals que es contemplan des dels trams de carreteres panoràmiques identificades. Això implica la identificació de les edificacions, les infraestructures i altres barreres visuals (rètols publicitaris, construccions efímeres, etc.) que limiten el camp visual o desfiguren i dificulten la visió d'aquests trams amb la finalitat de definir estratègies d'ocultació, harmonització o fins i tot eliminació d'alguns dels elements. Això també afecta tant a nous elements que es pretenguin instal·lar en sòl no urbanitzable, com a elements ja existents.
- Millorar, si s'escau, la senyalització de punts rellevants del paisatge des de la via i dispo-

sar d'àrees de descans en punts estratègics on sigui fàcil l'observació dels paisatges més emblemàtics.

Els trams de carretera panoràmics identificats són:

- BV-2112 (Sant Pere de Ribes)
- BV-2113 (Sant Pere de Ribes)
- C-246a (Sant Pere de Ribes)
- C-246a (Sitges)
- C-246a (Vilanova i la Geltrú)
- Platja de Santa Margarida (Sitges)

Mapes de la unitat

Mapa 15.1 Valors naturals i estètics

Acció 15.4.4.

Promoure una xarxa de carreteres d'interès paisatgístic i mantenir-ne els valors patrimonials.

La xarxa viària secundària de la Plana del Garraf, sostinguda sobre les carreteres locals, té una especial importància, tant per la seva qualitat, la seva continuïtat, i molt especialment per la qualitat del paisatge que creua, i en alguns casos també pel seu valor patrimonial. De la mateixa manera, les grans infraestructures viàries (C-32 i C-15) també actuen com a autèntics miradors lineals dels paisatges que creuen, sense perjudici de l'eficàcia del trànsit. Caldria:

- Promoure una xarxa de carreteres d'interès paisatgístic que mantinguin les característiques i el valor històric i que tinguin miradors, per tal de valorar els elements de més interès paisatgístic tot limitant-ne les seves dimensions i velocitat de circulació, i ser accessibles en vehicle rodat multimodal (cotxe, bus, bicicleta, etc.). Aquesta xarxa hauria de rebre, allà on correspongui, les actuacions necessàries de condicionament, senyalització, manteniment i difusió per tal de potenciar la contemplació i la difusió dels valors del paisatge i el coneixement del territori.
- Fomentar projectes d'integració i posada en valor de les carreteres amb més valor històric,

tot potenciant els elements patrimonials associats. En primer lloc, cal identificar el valor patrimonial de la carretera i el seu patrimoni associat, com ara antics traçats de les carreteres, travessies urbanes, rètols de senyalització, fileres arbrades, fondes, fites, creus de terme, ponts de pedra o camins envoltats de pedra seca, i promoure el manteniment d'aquests elements.

Acció 15.4.5.

Valorar els camins que vertebraven i estructuren el territori de la Plana del Garraf a partir d'un pla especial.

Amb aquesta iniciativa es pretén potenciar una xarxa de senders que donin resposta a l'interès dels ciutadans vers els espais oberts com la pràctica esportiva o al gaudi i la descoberta del paisatge. Es tracta de mantenir, millorar i recuperar camins senders des d'una visió paisatgística, patrimonial i social, prioritzant els itineraris no motoritzats inclosos en l'acció 15.4.1. Aquesta és una acció que es desprèn de la Carta del paisatge i que el Consell Comarcal hauria d'impulsar en col·laboració amb els municipis i altres ens implicats (Diputació de Barcelona o altres).

El pla especial pretén establir unes mesures de protecció, gestió i urbanització de la xarxa de camins supramunicipal del Garraf per tal de dinamitzar i valorar el seu paisatge. Els criteris principals que haurien de seguir aquest document són els següents:

- Inventariar i jerarquitzar els camins.
- Estudiar els camins ramaders (de la Marina a la Cerdanya) i el viari tradicional.
- Establir els paràmetres tècnics amb els quals regular les intervencions en els camins, i en especial el tractament dels murs de pedra seca.
- Determinar els paràmetres constructius: secció tipus, materials del paviment, circulació rodada o no, tractament de talussos, etc.

- Igualment, és primordial millorar l'ús dels espais esmentats envers unes condicions de confort d'acord amb la freqüentació del lloc, identificar les edificacions dissonants i infraestructures que empobreixen el camp visual per tal d'harmonitzar-los i restaurar els camins i senders fragmentats per actuacions urbanístiques o d'infraestructures lineals.
- Aquesta xarxa ha de satisfer tant la demanda d'espais per al passeig i de senderisme en la proximitat immediata dels nuclis de la Plana del Garraf per part dels residents permanents o estacionals, com la demanda especialitzada que procedeix de les activitats turístiques i esportives. També ha de permetre la interconnexió entre pobles i nuclis habitats, contemplant així la mobilitat en la seva integritat.

Mapes de la unitat

Mapa 15.3 Valors socials i productius.

Acció 15.4.6.

Promoure una xarxa d'itineraris i punts d'observació de la Plana del Garraf accessibles, facilitar-ne l'accés, promoure'n l'ús i convertir-los en nous referents del paisatge i generadors de nous valors.

Aquest és un objectiu de la Carta de paisatge del Garraf, aprovada el 2019. Aquesta xarxa hauria de rebre, allà on correspongui, les actuacions necessàries de condicionament, senyalització, manteniment i difusió per tal de potenciar la funció de facilitar la percepció dels valors del paisatge i el coneixement del territori. El punt de partida poden ser els punts d'observació identificats en aquest catàleg i llistats a l'acció 15.4.1.

La intervenció en els punts d'observació haurà de ser curosament avaluada i dissenyada d'acord amb la freqüentació i la vulnerabilitat del lloc, i evitar l'artificialització innecessària, particularment en relació amb els valors recollits en els mapes de valors de la unitat de paisatge de la Plana del Garraf. Caldria pres-

tar una especial atenció als punts d'observació més accessibles i als que es troben en els espais periurbans. En aquest sentit, és necessari:

- Vetllar per garantir un accés sostenible en aquests punts d'observació i itineraris i potenciar-los turísticament i cultural com a espais des d'on promoure la contemplació.
- Tenir en compte unes eventuais intervencions que mantinguin la coherència del paisatge, tant a les carreteres i els seus entorn com també a la resta d'espais des d'on es pugui tenir una incidència visual destacable.
- Promoure actuacions encaminades al manteniment i la promoció dels elements patrimonials vinculats als punts d'observació i el seu entorn, i restaurar i recuperar els que hagin estat malmesos o s'hagin deteriorat.
- Potenciar i afavorir la percepció de fites visuals referents de la Plana del Garraf, com poden ser el campanar de Sant Pere (Sant Pere de Ribes), el campanar de Santa Maria (Cubelles) o el castell de Ribes (Santa Pere de Ribes).
- Promoure la inclusió de masies, ermites, esglésies i castells en l'oferta turística i l'enriquiment dels itineraris existents. Destaquen l'església del Vinyet o les ermites de Sant Joan i Gràcia. Cal impulsar iniciatives que vinculin els elements del patrimoni històric i arqueològic de principal interès i amb valor històric amb els itineraris paisatgístics, com a suplement pedagògic de la xarxa de recorreguts.

Mapes de la unitat

Mapa 15.3 Valors socials i productius.

OQP 15.5

Una façana marítima urbana endreçada, que integri els passejos, les vies ferroviàries i les edificacions en el paisatge, respectuosa amb les singularitats i potenciant els seus valors històrics i socials.

La façana marítima de la Plana del Garraf destaca per la presència de zones urbanitzades, algunes corresponents a nuclis i barris antics, com el de Sitges i el barri de Ribes Roges de Vilanova i la Geltrú, i d'altres a espais residencials més moderns, combinades amb espais d'interès natural, formats sobretot per l'espai d'interès natural dels Colls-Miralpeix i per petites zones humides i espais dunars.

Els passeigs marítics articulen uns espais públics de platges, ports, hotels, urbanitzacions i equipaments d'oci, que emfatitzen la visió de la platja i la ciutat des del carrer; algunes d'aquestes edificacions, per la seva alçada, cromatisme o volum, no s'insereixen correctament a la façana marítima. En línia general, es presenta com un continu urbà al llarg de la costa que es interrompuda entre Vilanova i la Geltrú i Sitges per l'alineació de turons corresponents als Coll i Miralpeix. Cada cop són més les iniciatives que intenten recuperar la funcionalitat natural de part de la façana marítima, i aquesta hauria de ser la línia a seguir.

Acció 15.5.1.

Basar l'ordenació i el planejament urbanístic en el caràcter de la Plana del Garraf i els seus valors del paisatge per assolir un front marítim de qualitat.

Per poder dur a terme una gestió i ordenació del paisatge no és suficient amb documentar els valors que ostenta el front marítim de la unitat, sinó que cal una intervenció on el criteri paisatgístic quedi reflectit en el planejament territorial i urbanístic i afavoreixi el manteniment i la millora del paisatge. En aquest sentit és necessari:

- Promoure desclassificacions de sòl urbà i urbanitzable per enfocar el planejament en la millora paisatgística dels assentaments actuals (veure acció 15.1.2).
- Plantejar reestructuracions i reubicacions d'usos i activitats localitzats en espais vulnerables de la costa, com són espigons o dàrsenes que afecten negativament a la preservació de les platges, les quals també es veuen amenaçades per les dinàmiques que implica el canvi climàtic.
- Evitar la construcció d'habitatges, càmpings, hotels o altres usos en espais d'alt valor pel paisatge litoral, identificats en aquest catàleg.
- Que el planejament contempli la necessitat de tenir una continuïtat dels espais oberts litorals cap a la segona línia de costa.

Mapes de la unitat

Mapa 15.4 Espais en tensió i d'oportunitat

Acció 15.5.2.

Ordenar i millorar espais i intersticis urbans de la façana marítima de la Plana del Garraf i promoure els seus usos socials.

A la façana marítima de la Plana del Garraf hi ha espais buits en desús que cauen en la marginalitat i acaben esdevenint llocs sense una definició clara, on les administracions acostumen a no

donar un tractament específic i que acaba degradant el paisatge que l'envolta. Es tracta de buits urbans que a vegades són utilitzats com a àrees espontànies d'aparcament, o són petits espais agrícoles relictuals o ja abandonats però que encara conserven traces agrícoles, com camins, séquies o construccions de pedra seca, com l'àrea de l'Ortoll - Sant Gervasi, a Vilanova i la Geltrú; de zones humides que han quedat envoltades d'espais urbanitzats, com les de la desembocadura del Foix, la platja Llarga i la desembocadura de la riera de Ribes; i de retalls de boscos i matollars i altres zones intersticials vinculades a les carreteres que presenten una manca de gestió on sovint hi ha construccions en desús i s'hi acumulen deixalles, com els espais situats entre la platja de Sant Cristòfol i Solicrup, a Vilanova i la Geltrú o l'entorn del ferrocarril al seu pas per Cubelles. Algunes accions a executar en aquest sentit podrien ser:

- Desenvolupar instruments de planificació urbanística pels espais intersticials següents:
 - Espais intersticials, agrícoles, forestals i urbanitzats inacabats entre la platja de la Mota de Sant Pere i la C-31, a Cubelles.
 - Entorn del ferrocarril al seu pas per Cubelles.
 - Zones humides, espais intersticials, agrícoles, forestals i urbanitzats inacabats entre la platja Llarga i Vilanova i la Geltrú.
 - Espais intersticials, agrícoles, forestals i urbanitzats inacabats entre la platja de Sant Cristòfol i Solicrup, a Vilanova i la Geltrú.
- Establir una diferenciació dels usos i delimitar espais de transició per mantenir un paisatge endreçat a l'interfície urbà-agrícola de la Platja Llarga i la Platja de Sant Cristòfol a Vilanova i la Geltrú.
- Implantar parcs urbans al voltant de la via del tren per promoure l'ús social d'uns espais marginals i anul·lar la fragmentació que provoca la presència d'un eix ferroviari.

Mapes de la unitat

Mapa 15.4 Espais en tensió i d'oportunitat

Acció 15.5.3.

Potenciar i evitar la desfiguració de les fites paisatgístiques litorals, i promoure el patrimoni històric de la façana marítima.

El front marítim és un dels principals espais que doten de caràcter a la Plana del Garraf. La forma, el volum, el cromatisme i les dimensions de tot allò present a les primeres línies de costa urbanitzada marquen ineludiblement l'essència del paisatge de la Plana del Garraf. Amb la finalitat de potenciar els valors paisatgístics de la façana litoral, es plantegen les següents accions:

- Mantenir la qualitat de les façanes marítimes dels assentaments històrics dels municipis de Sitges i Vilanova i la Geltrú. Els POUM d'aquestes poblacions haurien d'incorporar aquest objectiu i establir, quan siguin necessàries, mesures per recuperar la coherència formal de les façanes marítimes actuals.
- Valorar i garantir la conservació d'aquelles edificacions amb un reconegut valor històric i patrimonial, com ara les cases d'indians i altres elements vinculats amb el primer estiu que donen identitat al façana marítima edificada de la plana.
- Integrar en el planejament urbanístic dels municipis costaners el tractament dels fronts marítimes i la preservació de llur caràcter amb la finalitat de millorar la coherència formal allà on s'ha perdut.
- Regular alçades, volumetria, materials, colors i acabats de les edificacions, juntament amb la recuperació de grans panoràmiques obertes al mar sense afectar els edificis singulars, contribuint a potenciar la coherència paisatgística de la façana litoral.
- Mantenir la unitat compositiva de les façanes marítimes dels assentaments històrics de Sitges i Vilanova i la Geltrú.
- Ordenar amb criteris paisatgístics comuns els passejos marítimes per establir un caràcter homogeni arreu de la costa.

- Integrar les infraestructures portuàries a la trama per embellir el contacte entre les zones urbanes i la costa, així com potenciar el seu ús social.
- Incloure els referents litorals amb una qualificació de protecció en el planejament urbanístic dels municipis de Sant Pere de Ribes, Sitges i Vilanova i la Geltrú. Són els següents:
 - Els búnquers de Primera Roca (Vilanova i la Geltrú), Balmins (Sitges), riu Foix (Cubelles) i punta Mabrera (Vilanova i la Geltrú).
 - Can Feixa (Sitges).
 - Casa del Mar (Sant Pere de Ribes).
 - Casa Vilella (Sitges).
 - Ermita de Sant Sebastià (Sitges).
 - Església de Sant Bartomeu i Santa Tecla (Sitges).
 - Façana de Vilanova i la Geltrú.
 - Façana marítima de Sitges.
 - Far de Sant Cristòfol (Vilanova i la Geltrú).
 - Palau Maricel (Sitges).
 - Torre Blanca (Sitges).
 - Torre de Ribes Roges (Vilanova i la Geltrú).
 - Vil·la florentina (Sitges).
 - Xalet Miramar (Vilanova i la Geltrú).
- Ordenar els nous creixements urbans (residencials, d'activitats, de serveis, etc.) atenent la presència de fons escènics i fites.
- Condicionar les dimensions, la volumetria, els materials i els colors de les edificacions que puguin afectar els fons escènics i les fites.
- Limitar la construcció de nous edificis alts i singulars en aquells indrets dels nuclis urbans que afectin àmbits de visió o línies d'horitzó, sobretot en les zones litorals i agrícoles, i afavorir aquells projectes que s'integrin en l'entorn i tinguin qualitat en el disseny.
- Establir les zones on caldrà la redacció de plans especials urbanístics per a preservar les fites visuals i els fons escènics més emblemàtics del municipi.

- Valorar la integració paisatgística o reforma urbana a llarg termini per tal de superar la discordança generada per edificis que trenquen amb el caràcter del paisatge de segona línia de costa i de la façana litoral. Són els casos de:
 - Blocs d'apartaments en un rocam (Sitges).
 - Blocs d'apartaments del carrer Bosc d'en Bruquera (Sitges).
 - Hotel del carrer Molí (Sitges).
 - Hotel del carrer Joan Salvat-Papasseit (Sitges).
 - Edifici al passeig marítim (Sitges).
 - Nau industrial a la Ronda Europa (Vilanova i la Geltrú).
 - Nau industrial al carrer Ciment (Vilanova i la Geltrú).
 - Bloc d'apartaments a prop del port d'Aiguadolç (Sitges).
 - Hotel al port d'Aiguadolç (Sitges).
 - Edifici a la ronda d'Europa (Vilanova i la Geltrú).

Mapes de la unitat

Mapa 15.1 Valors naturals i estètics

Mapa 15.2 Valors històrics i simbòlics

Mapa 15.4 Espais en tensió i d'oportunitat

Acció 15.5.4.

Elaborar una carta de colors del front marítim de Vilanova i la Geltrú.

Amb aquesta acció, aprovada per la Carta del Garraf, es pretén establir unes pautes per a la tutela i foment de la rehabilitació de les façanes del municipi. Aquest és un document pendent de realitzar però del tot necessari per a què l'Ajuntament de Vilanova i la Geltrú disposi d'una eina que harmonitzi i preservi els signes d'identitat continguts en les seves façanes, prioritzant la integració amb el conjunt urbà per sobre de la singularització individual. La carta de colors del front marítim amb la corresponent ordenança urbanística municipal permetrà tant als operadors com als tècnics municipals disposar d'una guia clara d'intervenció al moment de rehabilitar les façanes.

Acció 15.5.5.

Ordenar el conjunt d'àrees d'aparcament espontànies properes a la costa.

En aquest paisatge litoral majoritàriament construït, alguns espais naturals o agraris sense antropitzar estan fortament alterats i utilitzats sovint com a àrees d'aparcament per a la temporada estival de platja, o bé corresponen a peces urbanes incabades. Cada municipi hauria d'avaluar les accions que cal emprendre en cada cas. La tipologia d'accions pot ser molt àmplia, des d'actuar per ordenar, reduir o dignificar les àrees d'aparcament dotant-les de funcionalitat, fer un canvi d'ús públic i convertir-les en zones d'esbarjo, parcs urbans, etc., o fins i tot restituint el paisatge preexistent tot recuperant el seu caràcter natural o agrícola. Les principals àrees d'aparcament de la Plana del Garraf són a Sant Pere de Ribes, Cubelles, Vilanova i la Geltrú, Sitges.

Mapes de la unitat

Mapa 15.4 Espais en tensió i d'oportunitat

Acció 15.5.6.

Cercar la continuïtat de la servitud pedestre al llarg de tot el litoral de la Plana del Garraf.

El camí que permet recórrer a peu tota la costa de la Plana del Garraf és el GR-92. Cal conservar-lo i potenciar-lo, i revalorar paisatgísticament tots els elements naturals, culturals i històrics que es troben en aquesta part del litoral. També és important la continuïtat d'aquest camí que recorre la façana marítima pel nord (Delta del Llobregat i Garraf) i pel sud (Litoral del Penedès). Les determinacions que han de garantir aquesta continuïtat caldria incloure-les en els instruments de planificació corresponents.

Mapes de la unitat

Mapa 15.1 Valors naturals i estètics

Mapa 15.2 Valors històrics i simbòlics

Mapa 15.3 Valors socials i productius

OQP 15.6

Uns espais naturals costaners de Colls - Miralpeix, les desembocadures del Foix i de la riera de Ribes, les dunes de la platja Llarga de Vilanova, de la platja de la Mota de Sant Pere i de la platja de Sant Cristòfol, i l'Ortoll, ben conservats.

La façana litoral de la Plana del Garraf bascula entre la presència urbana i els retalls agraris i forestals que espaien la conurbació dels municipis contigus a la costa. Aquesta vessant natural del litoral penedesenc conté un alt valor ambiental i social en un territori que pateix una forta pressió antròpica, per la qual cosa rau la necessitat de preservar i promoure la qualitat del conjunt dels espais que proliferen a la unitat.

Aquests espais no només suporten una pressió antròpica elevada en el seu context local, sinó que també ho fa a una escala més general en el marc català, ja que és dels pocs espais costaners on queden zones sense edificar, malgrat que el planejament ja contempla la urbanització de molts d'aquests.

Acció 15.6.1.

Afavorir la salubritat de les masses forestals de Colls - Miralpeix i garantir una gestió forestal sostenible.

Un dels espais naturals més destacables de la Plana del Garraf són els Colls - Miralpeix. Aquest espai és un enclavament del massís del Garraf dins la plana vora al mar, on la discontinuïtat amb el massís és trencat per l'interior per camps de cultiu (avui força urbanitzats), i per la costa amb el nucli de Sitges i el barri residencial de Terramar.

La particularitat d'aquest espai radica en la seva proximitat al mar i la seva extensió dins un espai molt vulnerable. També es destaca la seva proximitat al nucli de Roquetes i les urbanitzacions i el camp de golf de Terramar, per la banda de Sitges, formant una frontera natural en la conurbació dels nuclis i constituint un corredor natural cap a l'interior.

Els reptes que presenta l'espai tenen a veure amb els propis que presenta una zona forestal en general, en afegiment a la presència marítima, la proximitat dels nuclis i assentaments urbans i la mateixa presència d'urbanitzacions dins el bosc. És per això que es planteja:

- Garantir la preservació i la qualitat de la xarxa de camins que vertebrin els Colls - Miralpeix, afavorint l'accessibilitat de l'espai.
- Avaluar la necessitat d'una regulació de l'ús de l'espai natural, especialment en relació amb les cales.
- Que l'administració pública es faci càrrec de la gestió forestal de l'espai per evitar excés de sotabosc i garantir un tractament regular que eviti riscos d'incendis.
- Reordenar les parcel·les no edificades per esdevenir un règim de sòl no urbanitzable, en tant que no constitueix un espai propici per la proliferació d'aquest model d'implantació territorial.
- Establir perímetres de tallafocs per reduir el risc d'incendi per les urbanitzacions que ac-

tualment s'hi troben a dins. Els conreus mediterranis poden constituir aquests espais de transició sense alterar negativament el paisatge i el mosaic de la plana.

- Avaluar la possibilitat de dur a terme una explotació de biomassa sostenible segons la capacitat d'aquest sector del massís del Garraf, en tant que ajudaria a diversificar els recursos econòmics de proximitat i podria afavorir a la gestió forestal per prevenir incendis.

Mapes de la unitat

Mapa 15.1 Valors naturals i estètics

Acció 15.6.2.

Respectar l'espai natural de l'Ortoll i potenciar el seu ús i els seus valors en benefici de la població.

L'Ortoll, entre els barris de Molí de Vent i Ribes Roges a Vilanova i la Geltrú, constitueix un dels espais naturals més vulnerables pel que fa a les previsions de sòl urbanitzable que fa el planejament urbanístic de Vilanova i la Geltrú.

Es tracta d'un espai planer on proliferen bosques, prats, alguns boscos i fins i tot conreus. La seva connexió amb els espais naturals costaners no urbanitzats, a les rodalies de la platja Llarga, així com amb la plana interior a mesura que s'allunya de Vilanova i la densitat d'urbanitzacions disminueix, fa que l'Ortoll es converteixi en un espai natural que penetra al nucli de Vilanova i constitueix un valor ecològic i ambiental que cal preservar de ser urbanitzat.

Cal implantar una sèrie d'accions envers la consecució d'aquest espai com un lloc d'ús social que preservi els valors ambientals. Accions com poden ser:

- Promoure la senyalització i la consolidació dels camins i senders que proliferen per l'Ortoll, de manera que afavoreixi l'ús per part de la població i esdevingui un espai actiu.
- Eliminar els abocadors localitzats dins l'espai natural o cercar una solució per integrar-los

en el paisatge sense implicar una degradació que serveixi per justificar la seva urbanització pel deteriorament.

- Dur a terme una gestió forestal sostenible i, si escau, que es plantegi l'explotació dels seus recursos.
- Construcció d'equipaments integrats en el caràcter de l'espai per potenciar l'ús lúdic del lloc, com pot ser una zona d'esbarjo i esplai, un parc o adequar els prats per tenir altres funcionalitats destinades al gaudi de la població.
- Preservar i valorar el patrimoni arquitectònic i històric que es troba dins l'Ortoll per conscienciar sobre els valors que integra aquest espai proper al nucli urbà.

Acció 15.6.3.

Conservar i potenciar les dunes de la platja Llarga de Vilanova i la Geltrú com a element d'alt valor ecològic i social.

Entre Vilanova i la Geltrú i Cubelles té lloc un conjunt d'elements d'alt valor ecològic, com són els aiguamolls del Prat, les dunes de la Platja Llarga, o la mateixa desembocadura del riu Foix. Aquests espais no urbanitzats, o parcialment, són dels pocs espais planers i altament pressionats antròpicament que resten sense edificar del Penedès, i de bona part de Catalunya. En l'actualitat, les zones humides del Prat estan reconegudes sota figures de protecció, igual que la desembocadura del Foix, però les dunes de la Platja Llarga no formen part de cap espai de protecció.

Tot i que no s'espera una possible urbanització dels espais protegits o vulnerables no reconeguts d'aquest sector de Vilanova, sí que es troba presència d'assentaments dedicats a serveis com càmpings o urbanitzacions ben consolidades que han alterat irreversiblement el paisatge. En aquest sentit, algunes accions necessàries són:

- Assegurar la continuïtat ecològica que hi ha entre l'espai marí i el litoral que integra la di-

versitat de les dunes, els aiguamolls, els conreus i el conjunt de bosquines i vegetació mediterrània que s'obre dins la plana, afavorint el seu valor ambiental i un ús social i productiu.

- Mantenir el paisatge dunar i recuperar-lo allà on s'hagi perdut per tal d'afavorir la proliferació de vegetació autòctona, que a la vegada és beneficiosa per consolidar barreres naturals protectores dels aiguamolls i les pròpies zones urbanes quan es donen temporals. També contribuiria a ampliar l'espai costaner de les platges.
- Revisar a l'alça els espais susceptibles de ser protegits per la seva proximitat als aiguamolls, així com l'avaluació de protegir els espais naturals costaners que resten poc alterats.
- Recuperar i protegir les zones humides del Prat, contribuint a la seva renaturalització i el retorn dels valors ecològics d'aquest paisatge. Aquesta acció es correspon amb l'acord de la Carta del paisatge del Garraf, aprovada l'any 2019.

Mapes de la unitat

Mapa 15.1 Valors naturals i estètics

Acció 15.6.4.

Gestionar el conjunt dels espais naturals costaners de la Plana del Garraf amb la perspectiva d'assolir una resiliència climàtica i esdevenir un valor afegit per a la població.

Les zones verdes i els espais naturals són un actiu molt rellevant per les ciutats. Actualment, amb les dinàmiques del canvi climàtic, aquest actiu s'intensifica i esdevé més necessari per tal d'assegurar la resiliència climàtica de les àrees urbanes. Davant la previsió d'onades de calor més intenses, la tendència de concentració de la població a les ciutats i l'agressivitat en augment dels temporals, fa que en determinats trams de costa com el de la Plana del Garraf s'hagi de prendre en consideració la importància d'espais com Colls – Miralpeix, l'Ortoll, les dunes de la

Platja Llarga i de la platja de Sant Cristòfol, a Vilanova i la Geltrú, les dunes de la Mota de Sant Pere de Cubelles, o les zones humides del Prat i de les desembocadures de la riera de Ribes i del riu Foix. Tanmateix, aquests espais aporten un valor social afegit a les àrees urbanes, en tant que permeten el gaudi de la població local dels espais naturals dels voltants dels nuclis.

Cal una gestió territorial que vinculi l'ordenació del paisatge amb les següents necessitats:

- Plantejar la deconstrucció d'alguns espais costaners que vulneren la llei de costes, amb la finalitat de protegir el litoral de cara a futurs fenòmens meteorològics que estan començant a donar-se en el marc del canvi climàtic.
- Potenciar les dunes com a dics naturals de cara als temporals i al reforç de les platges.
- Mantenir i recuperar la fauna i la flora que atreu els aiguamolls i les dunes, així com conservar i gestionar la vegetació autòctona i endèmica de Colls – Miralpeix (com ara el Margalló (*Chamaerops humilis*)).
- Aprofitar el potencial pedagògic i didàctic dels espais dunars, humits i forestals per fomentar-los com a patrimoni ambiental, social i paisatgístic entre la població.
- Difondre els beneficis dels espais verds urbans i promoure l'oci i l'activitat saludable relacionada amb aquests espais.
- Facilitar l'accés al conjunt de la població per poder gaudir dels espais, en tant que també esdevenen llocs d'esbarjo i esplai per als habitants dels nuclis urbans.

Mapes de la unitat

Mapa 15.1 Valors naturals i estètics

Mapa 15.2 Valors històrics i simbòlics

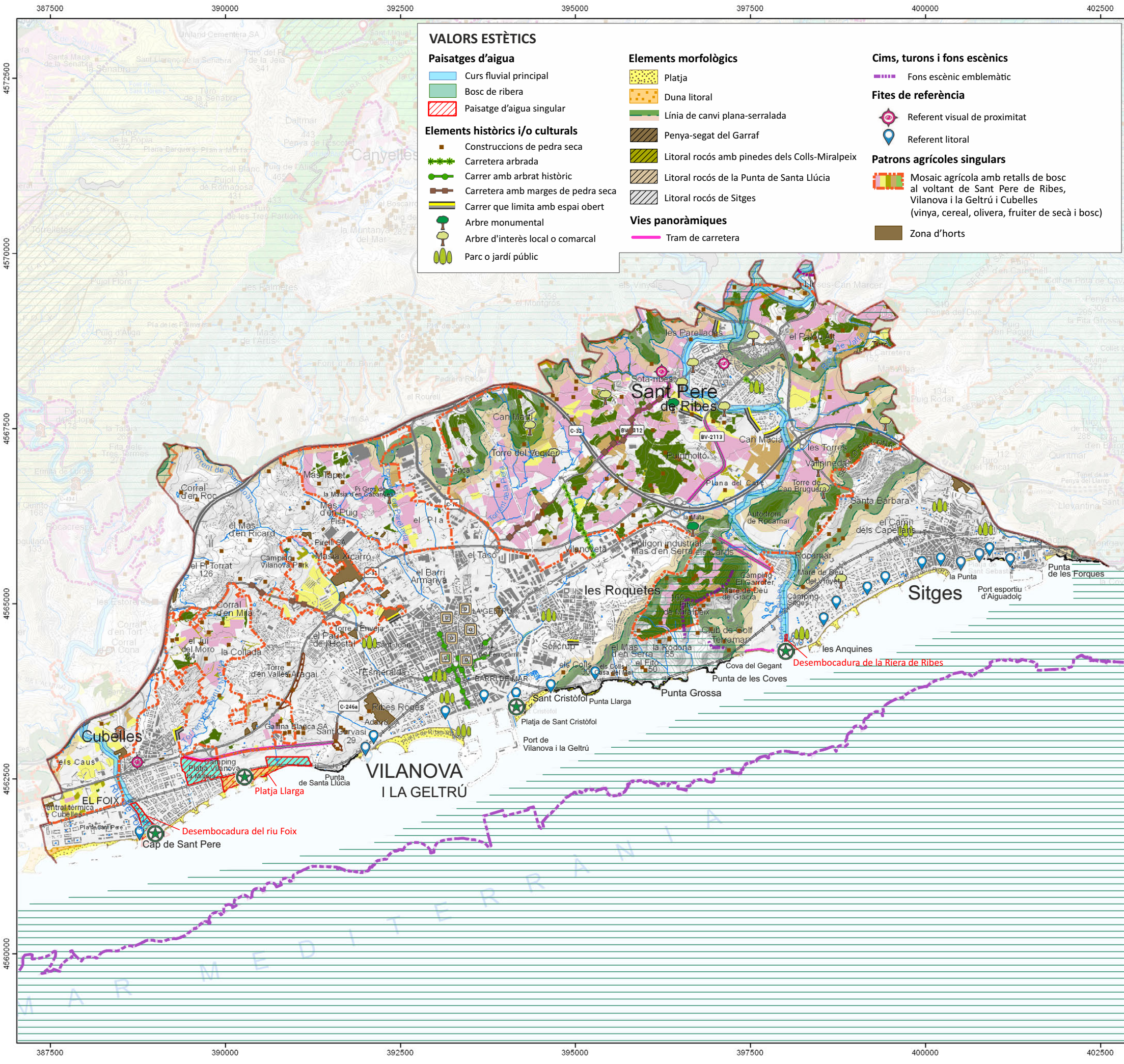
Acció 15.6.5.

Elaborar un pla especial de protecció i restauració de la riera de Ribes al seu pas pels municipis de Sitges i Sant Pere de Ribes.

Amb aquesta iniciativa, acordada per la Carta del paisatge del Garraf, es pretén protegir la riera de Ribes, restaurar els trams degradats de la riera i recuperar la llacuna litoral de la desembocadura de la riera. La riera de Ribes és un espai catalogat per la xarxa europea Natura 2000 i regulat normativament a Catalunya pel Pla d'espais d'interès natural. El tram final de la riera forma un con de dejecció abans d'entrar al mar. Així, en la mateixa desembocadura s'hi ha creat una barra sorrenca que és el resultat de l'equilibri de forces entre la dinàmica litoral i l'aportació puntual de sediments per part de la riera quan hi ha pluges torrencials.

Mapes de la unitat

Mapa 15.1 Valors naturals i estètics

VALORS ESTÈTICS

Paisatges d'aigua

- Curs fluvial principal
- Bosc de ribera
- Paisatge d'aigua singular

Elements històrics i/o culturals

- Construccions de pedra seca
- Carretera arbrada
- Carreter amb arbrat històric
- Carretera amb marges de pedra seca
- Carreter que limita amb espai obert
- Arbre monumental
- Arbre d'interès local o comarcal
- Parc o jardí públic

Elements morfològics

- Platja
- Duna litoral
- Línia de canvi plana-serralada
- Penya-segat del Garraf
- Litoral rocós amb pinedes dels Colls-Miralpeix
- Litoral rocós de la Punta de Santa Lúcia
- Litoral rocós de Sitges

Vies panoràmiques

- Tram de carretera

Cims, turons i fons escènics

- Fons escènic emblemàtic

Fites de referència

- Referent visual de proximitat
- Referent litoral

Patrons agrícoles singulars

- Mosaic agrícola amb retalls de bosc al voltant de Sant Pere de Ribes, Vilanova i la Geltrú i Cubelles (vinya, cereal, olivera, fruiter de secà i bosc)
- Zona d'hortos

VALORS NATURALS

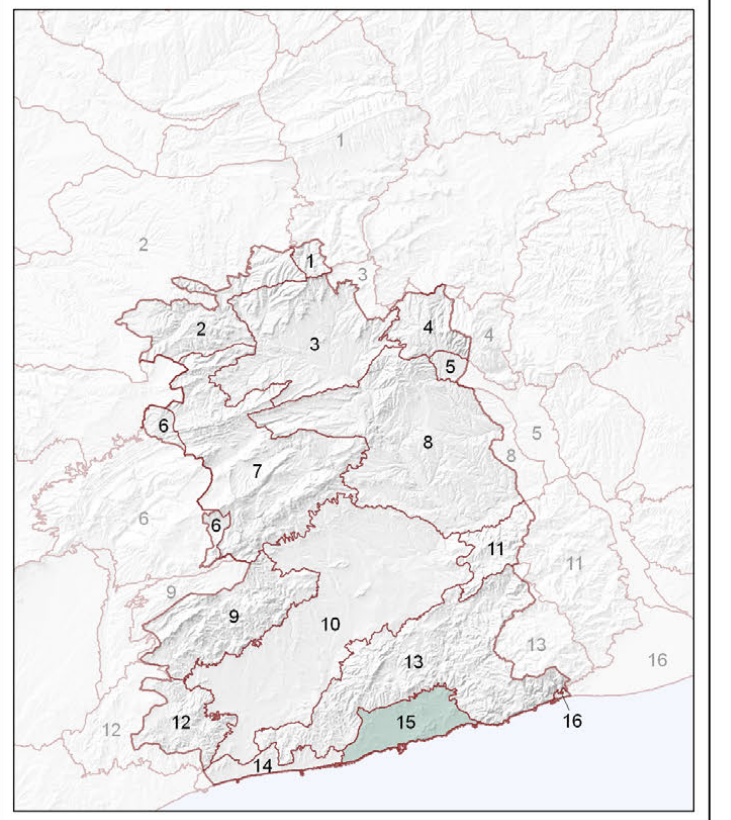
- Àrea d'interès natural local
- Bosc de ribera
- Espai amb un acord de custòdia del territori
- Zona humida

Arbres singulars

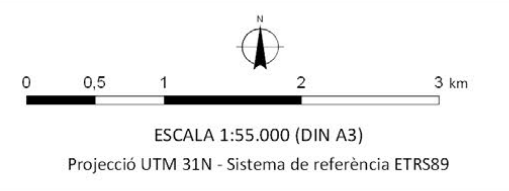
- Arbre monumental
- Arbre d'interès local o comarcal

Espais d'interès natural

- Espai natural inclòs al PEIN

- Unitats de paisatge**
1. Rubiò - Castellallat - Pinós	5. Pla de Montserrat	9. el Montmell	13. Garraf
2. Costers de la Segarra	6. Alt Gaià	10. Plana del Penedès	14. Litoral del Penedès
3. Conca d'Òdena	7. Serres d'Àncosa	11. Muntanyes d'Ordal	15. Plana del Garraf
4. Montserrat	8. Valls de l'Anoia	12. Massís de Bonastre	16. Delta del Llobregat

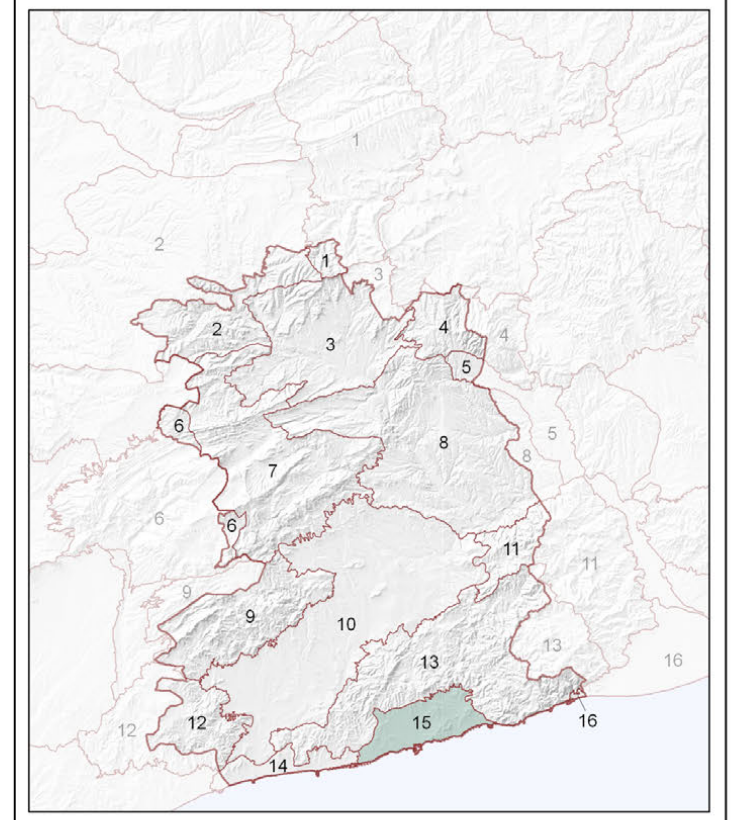
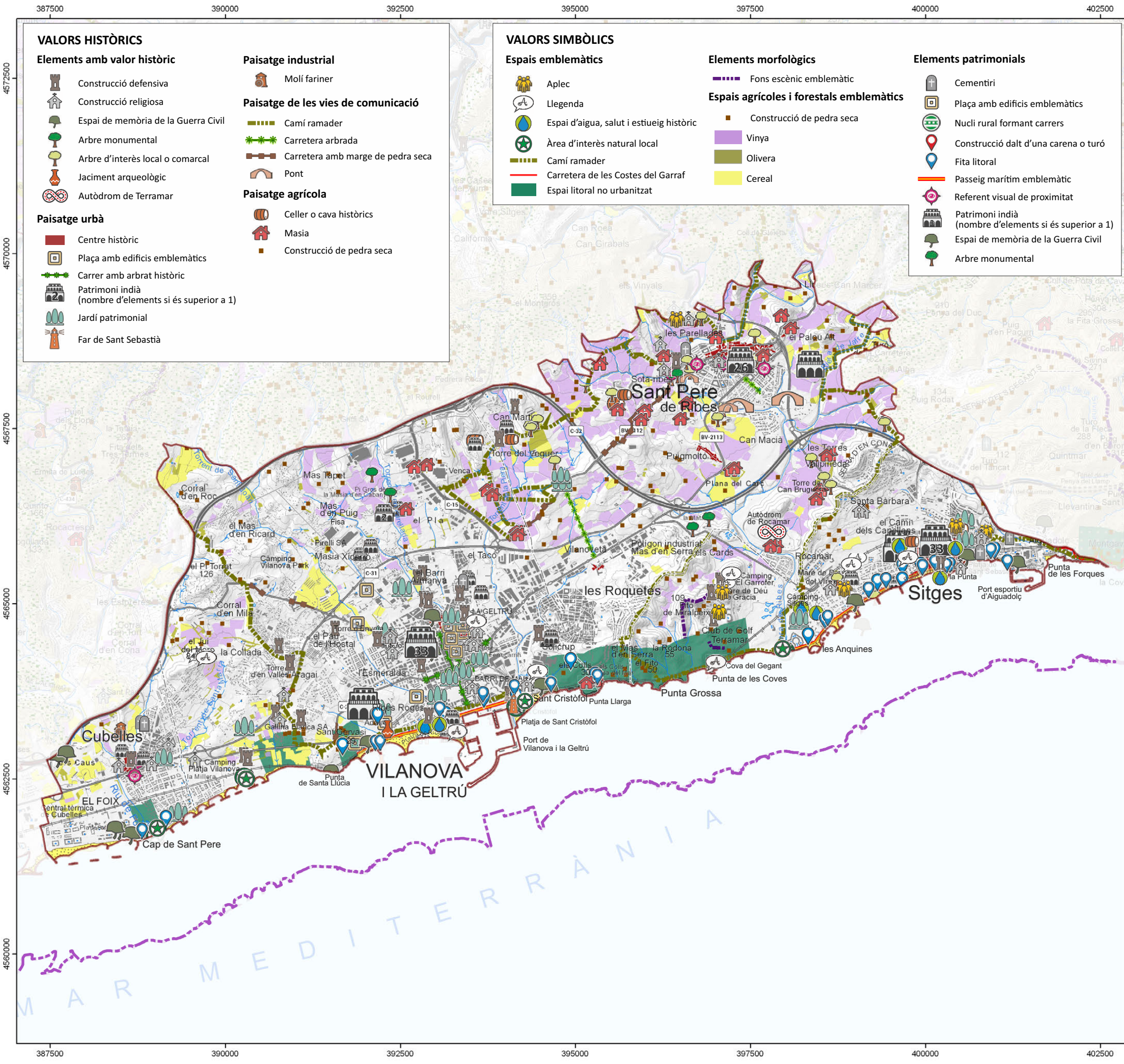

CATÀLEG DE PAISATGE DEL PENEDÈS

Mapa 15.1 Valors naturals i estètics

Unitat de paisatge Plana del Garraf

Juliol de 2023

- Unitats de paisatge**
1. Rubió - Castellallat - Pinós	5. Pla de Montserrat	9. el Montmell	13. Garraf
2. Costers de la Segarra	6. Alt Gaià	10. Plana del Penedès	14. Litoral del Penedès
3. Conca d'Òdena	7. Serres d'Àncosa	11. Muntanyes d'Ordal	15. Plana del Garraf
4. Montserrat	8. Valls de l'Anoia	12. Massís de Bonastre	16. Delta del Llobregat

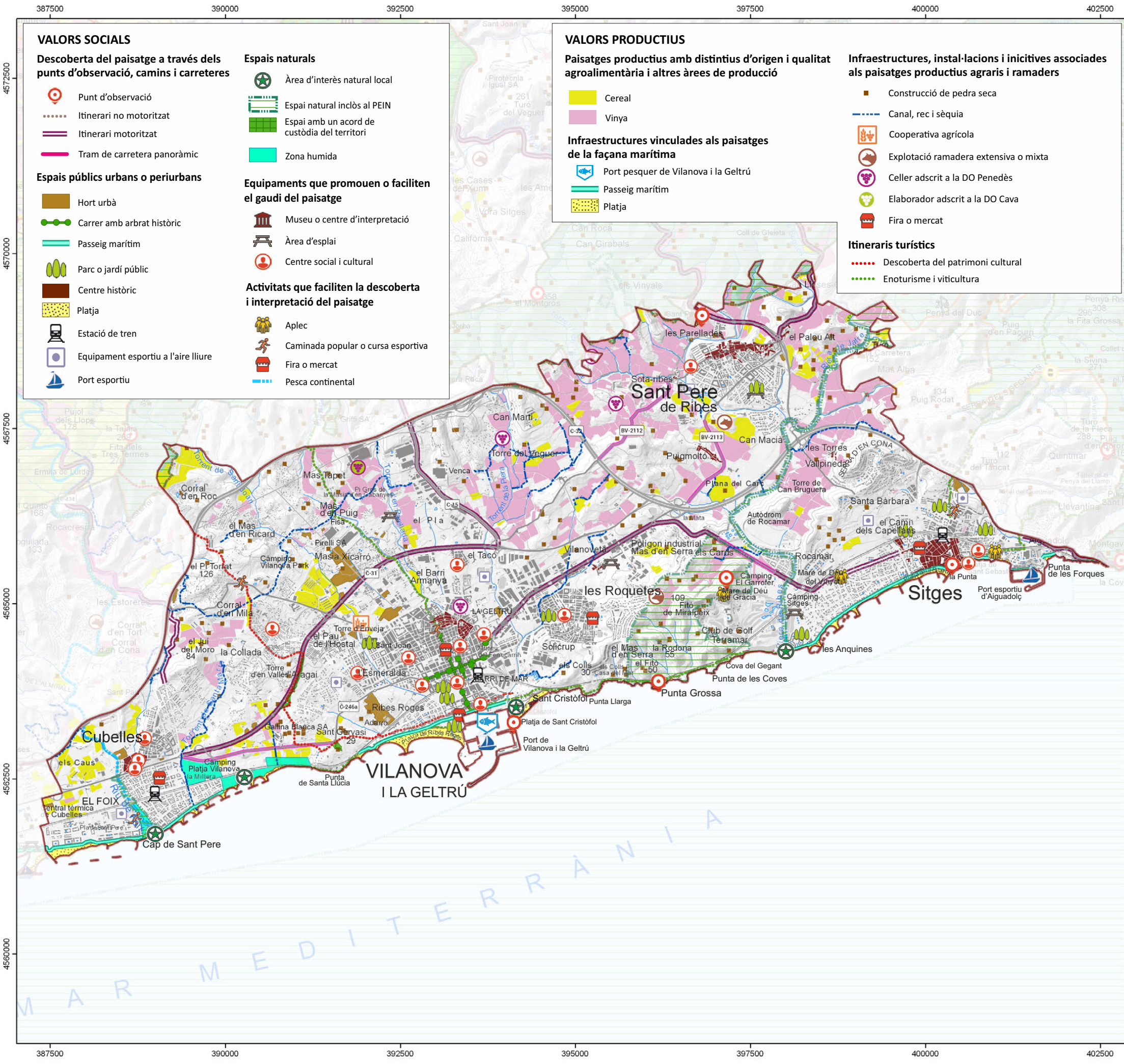

CATÀLEG DE PAISATGE DEL PENEDÈS

Mapa 15.2 Valors històrics i simbòlics

Unitat de paisatge Plana del Garraf

Juliol de 2023

VALORS SOCIALS

Descoberta del paisatge a través dels punts d'observació, camins i carreteres

- Punt d'observació
- Itinerari no motoritzat
- Itinerari motoritzat
- Tram de carretera panoràmic

Espais públics urbans o periurbans

- Hort urbà
- Carrer amb arbrat històric
- Passeig marítim
- Parc o jardí públic
- Centre històric
- Platja
- Estació de tren
- Equipament esportiu a l'aire lliure
- Port esportiu

Espais naturals

- Àrea d'interès natural local
- Espai natural inclòs al PEIN
- Espai amb un acord de custòdia del territori
- Zona humida

Equipaments que promouen o faciliten el gaudi del paisatge

- Museu o centre d'interpretació
- Àrea d'esplai
- Centre social i cultural

Activitats que faciliten la descoberta i interpretació del paisatge

- Aplec
- Caminada popular o cursa esportiva
- Fira o mercat
- Pesca continental

VALORS PRODUCTIUS

Paisatges productius amb distintius d'origen i qualitat agroalimentària i altres àrees de producció

- Cereal
- Vinya

Infraestructures vinculades als paisatges de la façana marítima

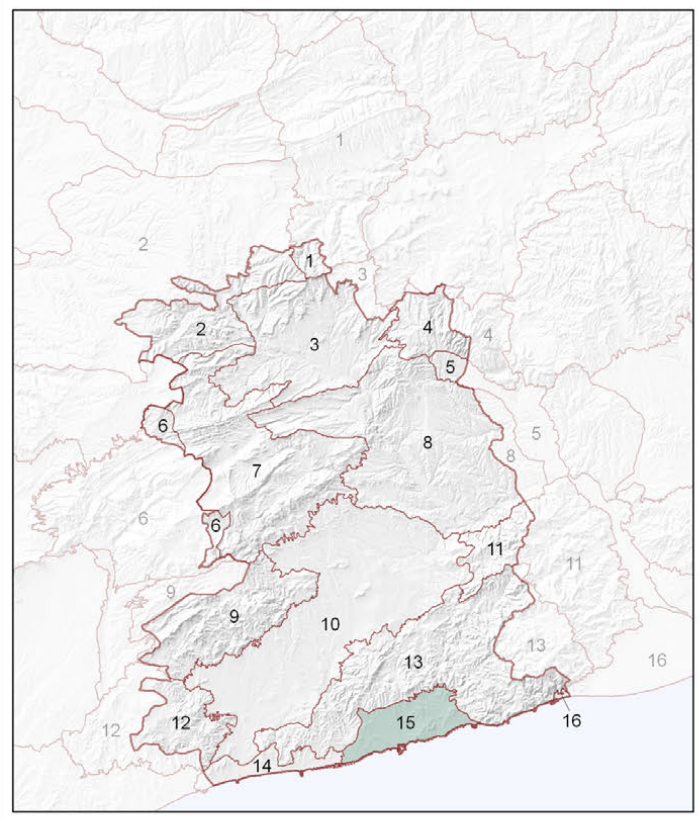
- Port pesquer de Vilanova i la Geltrú
- Passeig marítim
- Platja

Infraestructures, instal·lacions i iniciatives associades als paisatges productius agraris i ramaders

- Construcció de pedra seca
- Canal, rec i sèquia
- Cooperativa agrícola
- Explotació ramadera extensiva o mixta
- Celler adscrit a la DO Penedès
- Elaborador adscrit a la DO Cava
- Fira o mercat

Itineraris turístics

- Descoberta del patrimoni cultural
- Enoturisme i viticultura

- Unitats de paisatge**
1. Rubió - Castellallat - Pinós	5. Pla de Montserrat	9. el Montmell	13. Garraf
2. Costers de la Segarra	6. Alt Gaià	10. Plana del Penedès	14. Litoral del Penedès
3. Conca d'Òdena	7. Serres d'Ancosa	11. Muntanyes d'Ordal	15. Plana del Garraf
4. Montserrat	8. Valls de l'Anoia	12. Massís de Bonastre	16. Delta del Llobregat

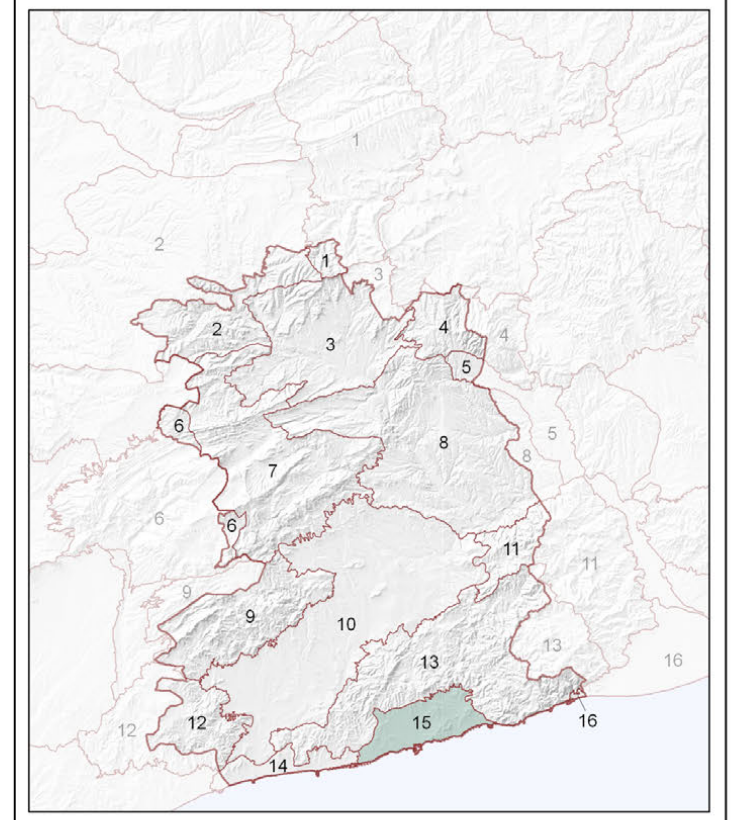
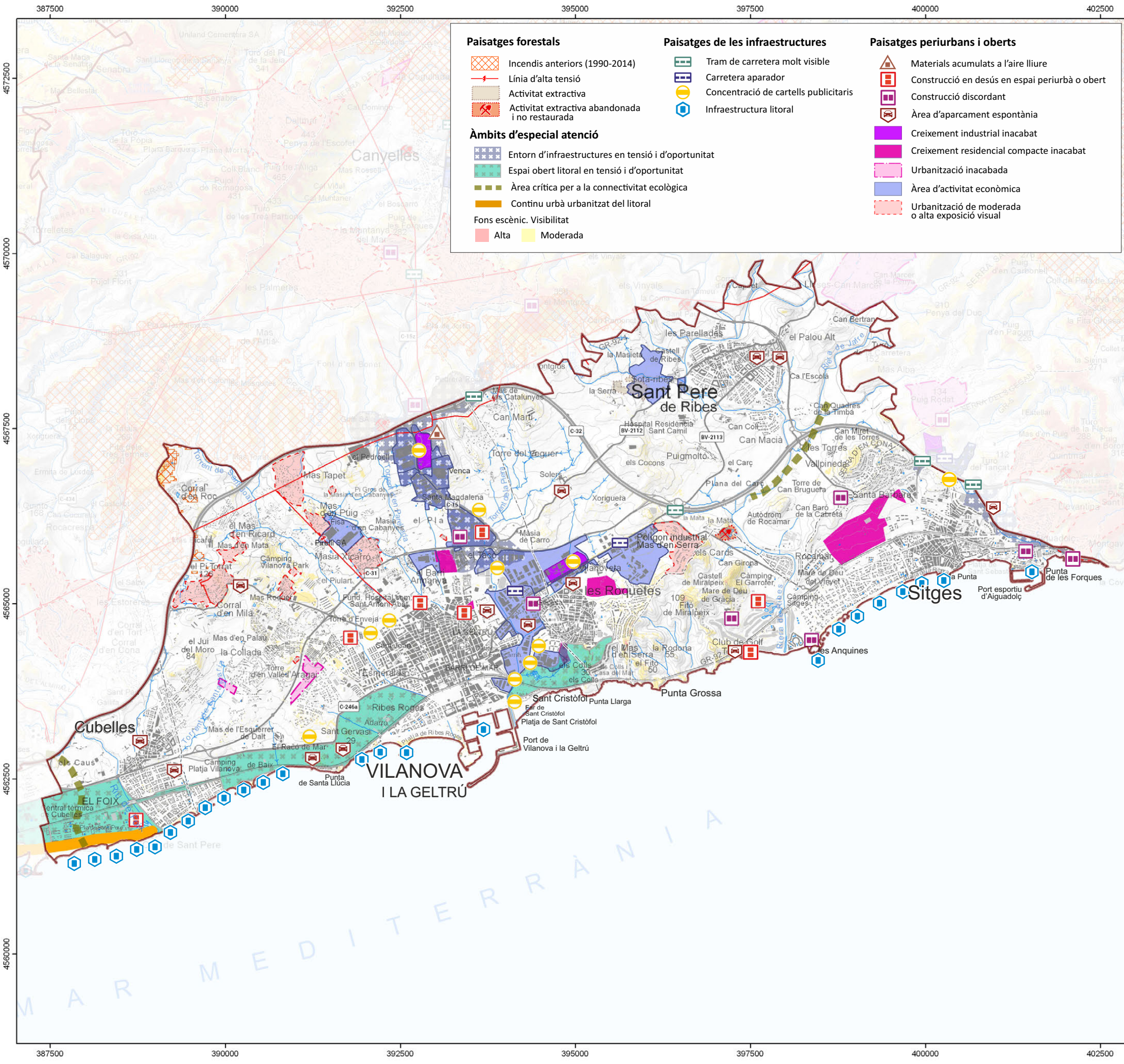

CATÀLEG DE PAISATGE DEL PENEDÈS

Mapa 15.3 Valors socials i productius

Unitat de paisatge Plana del Garraf

Juliol de 2023

- Unitats de paisatge**
1. Rubió - Castellallat - Pinós	5. Pla de Montserrat	9. el Montmell	13. Garraf
2. Costers de la Segarra	6. Alt Gaià	10. Plana del Penedès	14. Litoral del Penedès
3. Conca d'Òdena	7. Serres d'Ancosa	11. Muntanyes d'Ordal	15. Plana del Garraf
4. Montserrat	8. Valls de l'Anoia	12. Massís de Bonastre	16. Delta del Llobregat

